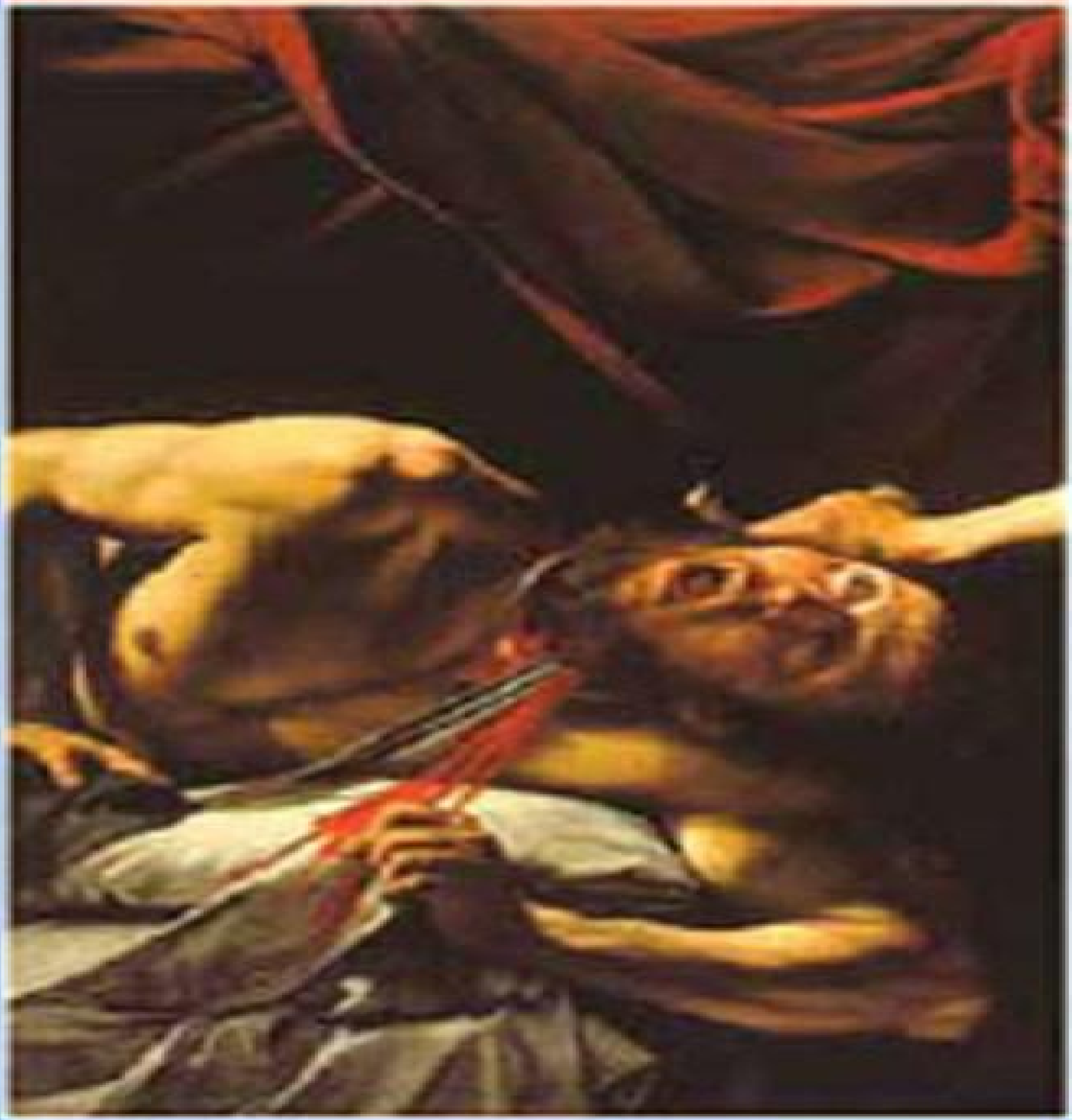
BORDO SİYAH

DÜNYA KLASİKLERİ - UZUN ÖYKÜ

ÜÇ HİKÂYE

GUSTAVE FLAUBERT

ÇEVİREN: DONAT KAYA

DÜNYA KLASİKLERİ

UZUN ÖYKÜ

ÜÇ HİKÂYE

GUSTAVE FLAUBERT

ÇEVİREN: SONAT KAYA

Boro Siyah Yayınları

BS YAYIN BASIM DAĞITIM REK. ORG. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
FATİH CADDESİ ALAYBEY SOKAK NO: 28/B ZEMİN KAT
MERTER – GÜNGÖREN – İSTANBUL / TÜRKİYE
TEL: (0212) 505 99 70 (pbx) FAKS: (0212) 505 99 75
MERTER V. D. 187 061 1123 e-mail: bs.yayin@gmail.com

GUSTAVE FLAUBERT (1821-1880): BABASI ÜNLÜ BİR CERRAHTI. GENÇLİĞİNİ TIP ÇEVRESİNDE GEÇİREN FLAUBERT, YAZMAYA ON ALTI YAŞINDA BAŞLADI. DÜNYA EDEBİYATININ EN ÖNEMLİ METİNLERİ ARASINDA SAYILAN *DUYGUSAL EĞİTİM* GEREKLİ İLGİYİ GÖRMEDİ. *MADAM BOVARY* YAZARA BEŞ YIL SÜREN ZORLU BİR ÇALIŞMAYA MAL OLDU; FRANSIZ HÜKÜMETİ AHLAKDIŞI OLDUĞU GEREKÇESİYLE ROMANI DAVA ETTİ. MALİ BUNALIMLAR YAŞAMININ SON DÖNEMİNE DAMGASINI VURDU. ESERLERİNDEN BAZILARI: *BİR DELİNİN ANILARI, KASIM, BİLİRBİLMEZLER, ERMİŞ ANTONIUS VE ŞEYTAN, SMARH*.

EDİTÖR

VEYSEL ATAYMAN: 1941’DE İSTANBUL’DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ’NDE ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI VE FELSEFE ÖĞRENİMİ GÖRDÜ. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ MÜTERCİM TERCÜMANLIK BÖLÜMÜNDE UZUN YILLAR DERS VERDİ. HALEN AYNI BÖLÜMDE YÜKSEK LİSANS DERSLERİNE GİRMEYE DEVAM ETMEKTEDİR. FELSEFE, SİNEMA VE EDEBİYAT ALANINDA ÇOK SAYIDA MAKALE, DERLEME VE TELİF KİTABI YAYINLANDI. ÖZELLİKLE SİNEMA HAKKINDAKİ ÖNCÜ DEĞERLENDİRMELERİ NEDENİYLE HATIRI SAYILIR BİR HAYRAN KİTLESİNE SAHİP OLAN ATAYMAN, ÇEŞİTLİ YERLERDE VERDİĞİ SEMİNERLERLE OKURLARIYLA TEMASINI HEP SICAK TUTTU. BORDO SİYAH YAYINLARI’NIN DÜNYA KLASİKLERİ EDİTÖRLÜĞÜ GÖREVİNİ YÜRÜTTÜĞÜ SIRADA ÇOK SAYIDA DÜNYA KLASİĞİNE EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ ÇERÇEVESİNDE ÖNSÖZLER VE NOTLAR YAZDI. YÜZE YAKIN ÇEVİRİSİ YAYINLANDI. 2009 YILINDA DİL DERNEĞİ TARAFINDAN TÜRKİYE’NİN EN PRESTİJLİ ÇEVİRİ ÖDÜLLERİNDEN BİRİ OLAN ÖMER ASIM AKSOY ÖDÜLÜ’NE LAYIK GÖRÜLDÜ.

ÇEVİREN

SONAT KAYA: 1978’DE İSTANBUL’DA DOĞDU. 2003 YILINDA FRANSA’DA PERPIGNAN ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ VE SANAT TARİHİ BÖLÜMÜNDE EĞİTİMİNİ TAMAMLADIKTAN SONRA AYNI

YIL FRANSIZCADAN ÇEVİRİLER YAPMAYA BAŞLADI. GUSTAVE FLAUBERT'İN *MADAME BOVARY*, STENDHAL'İN *KIRMIZI VE SİYAH*, DENISE DIDEROT'NUN *RAHİBE*, PANAIT ISTRATI'NİN *AKDENİZ, MİNKA ABLA* VE *SOKAK KIZI NERRANTSOULA*, HONORE DE BALZAC'IN *GORIOT BABA* VE *VADİDEKİ ZAMBAK*, ALPHONSE DAUDET'NİN *DEĞİRMENİMDEN MEKTUPLAR*, MOLIÈRE'İN *HASTALIK HASTASI, KİBARLIK BUDALASI* VE *CİMRİ* ADLI ESERLERİ BAŞTA OLMAK ÜZERE BİRÇOK DÜNYA EDEBİYATI KLASİĞİNİ DİLİMİZE KAZANDIRDI. KAYA, YAYINCILIK HAYATINA ÇEVİRMEN VE REDAKTÖR OLARAK DEVAM ETMEKTEDİR.

REDAKSİYON

SÜLEYMAN ASAF: 1950'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. SAINT BENOIT LİSESİ'Nİ BİTİRDİKTEN SONRA FRANSA'DA ÖĞRENİM GÖRDÜ. ODA YAYINLARI İÇİN FRANSIZCA ÇEVİRİ YAPTI. GELİŞİM HACHETTE ANSİKLOPEDİSİ YAYIN KURULU ÜYELİĞİ GÖREVİNDE BULUNDU. RADİKAL VE CUMHURİYET GAZETELERİ VE AYRINTI, CAN, İNKILAP VE BORDO SİYAH YAYINEVLERİ İÇİN REDAKSİYON VE DÜZELTİ YAPTI.

TÜRKÇE REDAKSİYON

FİLİZ GÖVER: 1947'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. REMZİ VE YENİ ALAN YAYINEVLERİ İÇİN UZUN YILLAR REDAKSİYON VE DÜZELTİ YAPTI.

TASHİH

ESEN GÜRAY: 1961'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ESKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDEN MEZUN OLDU. 1978 YILINDAN BERİ YAYINCILIK SEKTÖRÜNDE DÜZELTMEN OLARAK ÇALIŞMAKTADIR. GELİŞİM YAYINLARI, SABAH KİTAPLARI VE TURGUT YAYINCILIK'TA UZUN YILLAR ÇALIŞTI. BORDO SİYAH DIŞINDA İŞ-KÜLTÜR YAYINLARI VE CUMHURİYET KİTAPLARINA DA DIŞARIDAN DÜZELTMENLİK YAPMAKTADIR.

GUSTAVE FLAUBERT

(D. 12 Aralık 1821, Rouen – Ö. 8 Mayıs 1880, Croisset, Fransa)

Fransız romancı. Fransız edebiyatında gerçekçiliği başlatan yazardır. En ünlü eseri, burjuva hayatını gerçekçi bir anlatımla gözler önüne serdiği ve ahlak dışılıkla suçlanarak hakkında dava açılan *Madam Bovary*'dir (1857).

Babası, Rouen'daki bir hastanenin başcerrahı ve klinik profesörüydü. Annesi ise önemli devlet memurları yetiştirmiş bir aileden geliyordu. Flaubert yazmaya okul çağında başladı. İlk çalışmasını 1837'de *Le Colibri* adlı bir dergide yayımladı. Çevresini keskin bir gözle izliyor ve basmakalıp düşüncelere karşı büyük bir nefret duyuyordu. Kasım 1841'de Paris Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu. Yirmi iki yaşındayken sara olduğu düşünülen sinirsel bir rahatsızlığa yakalandığını öğrendi ve eğitimini yarıda bırakarak bütün zamanını edebiyata ayırdı.

Flaubert bazı romanlarını genişleterek yeniden yazmıştır. Örneğin, *Novembre* (Kasım; 1842) ve *L'Education sentimentale Histoire d'un jeune homme* (Bir Delikanlının Hikâyesi, 2 cilt; 1870) aynı romanın iki ayrı versiyonudur. Aynı şekilde Flaubert'in Fransız edebiyatına bir Faust kazandırma girişimi olan *Smarh* da 1846-49 arasında, 1856'da, 1870'te ve en sonunda 1874'te *La Tentation de Saint Antoine* (Ermiş Antonius ve Şeytan) adıyla yayımlandı. Kitabın dört ayrı versiyonu Flaubert'in düşüncelerinin zaman içinde nasıl değiştiğini gösterir.

1849-51 arasında Flaubert, yazar dostu Maxime du Camp ile birlikte Mısır, Filistin, Suriye, Anadolu, Yunanistan ve İtalya'yı dolaştı.

1857'de tamamladığı *Madam Bovary*, yazarın beş yıl süren çalışmalarının sonucuydu. Ardından Antik Kartaca'yı ele alan *Salammbô* (Salambo; 1862) geldi. 1863'te yazdığı *Le Chateau des coeurs* (Gönül Şatosu) oyunu ise ilk kez 1880'de basılmıştır.

Flaubert'in son yılları, *Bir Delikanlının Hikâyesi*'nin pek anlaşılmaması, *Le Sexe faible* (Zayıf Cins) ve *La Candidat* (Aday) adlı oyunlarının başarısız olması nedeniyle üzüntü içinde geçti. Flaubert uzun romanı *Bouvard et Pécuchet* (Bilirbilmezler-Bouvard ile Pécuchet; 1881) üzerinde

çalışırken bir süre ara vererek *Trois Contes*'u (Üç Hikâye; 1887) yazdı. *Hérodias* bu öykülerden biridir.

Flaubert bir inme sonucu öldü. Masasının üstünde, bitmemiş bir sayfa ile *Bilirbilmezler-Bouvard ile Pécuchet* romanının ikinci cildi için tuttuğu notları kaldı.

Diğer eserleri: *Le Dictionnaire des idées reçues* (Basmakalıp Düşünceler Sözlüğü; 1913) ve *Bibliomanie*'dir (Kitap Deliliği; 1926).

ÖNSÖZ

Flaubert, 1875 ile 1877 yılları arasında uzun romanı *Bouvard ile Pécuchet* üzerindeki çalışmalarını bir süre erteleyerek *Üç Hikâye*'yi yazmaya başlar. 1869'dan itibaren edebiyat alanındaki "yenilgilerin", mali çöküntülerin damgasını vurduğu ve yazarı derin bunalımlara sürükleyen bu dönem, kimi edebiyat eleştirmenlerine ve tarihçilerine göre, onun en önemli metinlerinden biri olan *Üç Hikâye*'nin de oluştuğu dönemdir. Yakın dostlarının peş peşe ölümü de yazara, çevresinin gittikçe boşaldığı duygusunu yaşatmakta, mali bunalımı aşmakta güçlük çekmektedir. Flaubert, arkadaşı George Pochet'nin aracılığıyla Coste'da bir otele yerleşip dinlenmeye çekilir ve burada ani bir kararla *Aziz Julien'in Efsanesi*'ni yazmaya karar verir. Julien tarihsel bir simadır; 10. yüzyılda Kudüs'te Haçlılara yardım etmek için kurulan bir tür hayır kurumunu çağrıştıran hastanenin kökleri Aziz Julien'e kadar gider. Metnin Fransızca önsözünde verilen bilgilere bakılacak olursa, Flaubert'in Aziz Julien efsanesini kaleme alma düşüncesi, yazarın eski bir projeye dönmesi anlamına gelmektedir.

Bu efsaneyi kaleme almak, Flaubert için bir yandan çocukluk yıllarına geri dönmek, bir yandan da ortaçağ konusunda araştırmalara girdiği 1856 yılının birikimlerine el atmak demekti. O yıllarda konuyla ilgili kimi notlar alan Flaubert, *Salammbô* projesini araya sokunca, bu notlar değerlendirilmek için yirmi yıl beklemek zorunda kalacaktır.

Flaubert'in metni yazarken yararlandığı öteki kaynaklar arasında Langlois'nın Aziz Julien'in efsanevi hayatını anlattığı *Acta Sanctorum, La legende Doree* ve Victor Hugo'nun[*1]*Le Legende du Beau Pecopin*'i sayılabilir.

Flaubert elbette tarihsel bir "gerçekliği" bir kez daha kendi kaleminden aktarmayı amaçlamıyordu. Yararlandığı kaynaklardan edindiği bilgileri kafasındaki tasarıma göre ayıklıyor, değerlendiriyordu. Örneğin Flaubert'in kahramanı yapayalnız ölür. Oysa Aziz Julien'i anlatan kaynaklara göre bu efsanevi figür, kendi anne ve babasını öldürdükten sonra, eşiyle birlikte dünyanın bambaşka bir köşesine gider ve orada birlikte, sözünü ettiğimiz hastaneyi kurarlar. Böylece hayır yaparak, insanları iyileştirerek günahlarının kefaretini ödemeyi amaçlamaktadır.

Flaubert metni üç düzlemde yapılaştırır.

Birinci bölüm Julien'in çocukluğunu, av tutkusunu, hayvan katliamını, büyük geyiğin lanetini ve babasının şatosundan kaçışını işler. İkinci düzlemde Julien'in yetişkin dönemi ele alınır, mücadele yılları, evliliği, anne babasını öldürüp kaçışı. Üçüncü düzlem ilk ikisinden daha kısadır. Metin üç blok halinde, bir kilise vitrayı gibi düzenlenmiştir; vitray, üste doğru daralır. Bölümler arasında yer alan boşluklar, her bölümün sonunda Julien'in geçmişi ile bağını koparıp zaman, yer ve kimlik değiştirerek arayışını ya da kaçışını simgelemektedir. Gene de bölümler arasında simetriler göze çarpar; üç bölüm birbirinden tamamen kopuk değildir.

Göze batıcı simetri ya da paralellik, özellikle "av sahnelerinde" kendini ele vermektedir. Julien birinci avda bir sürü hayvanı katlederek bir zafer kazanır. Soğuk bir kış gününde, şafaktan günbatımına kadar, Julien doğaya hâkim biri olarak, hayvanların celladı kimliğiyle çıkar karşımıza. Kurban ve fail ilişkisiyle. Büyük geyiğin laneti bu ilk büyük av katliamını noktalar. Julien'in hiçbir hayvanı öldürmeyi başaramadığı ikinci av ise güneyde, sıcak bir yaz gününde, bu kez günbatımından şafağa kadar sürer. İlişki ters dönmüştür; bu sefer hayvanlar Julien'in çevresini kuşatmışlardır.

Burada bir parantez açıp Sartre'ın[*2] vasiyetnamesi sayılabilecek en son ve nicelikçe de büyük yapıtı *L'Idiot de la famille* (Ailenin Budalası/delisi) çalışmasının, Gustave Flaubert odağında bir varoluşçu psikoloji kurma girişimi olduğunu hatırlatmak gerekiyor. Anne babasını öldürüp sonunda yapayalnız ölen Julien'i yazarın yaşamöyküsü ile ilintilemek, bu efsaneyi psikanalizin verileriyle değerlendirmek istediğimizde, Sartre'ın çalışması da önemli katkılarda bulunuyor. Sartre sözü geçen çalışmasında, Flaubert'in çocukluk dönemi ilişkisini, baba, anne, ağabey, küçük kardeşinin doğuşu, baba-oğul bağlamında tanımlar. Baba-oğul ilişkisine, bağımlılık, başarısızlık, aşağılık duygusu, boyun eğiş, hınç, kıskançlık gibi kavramsal başlıklarla değinir. Cerrah baba, ikinci çocuğunun kız olmasını istediği için, Gustave'a gerekli sevgiyi göstermezken, baba sözünden çıkmayan anne, oğluna hiç destek veremez; Gustave yedi yaşına kadar okumayı sökemezken, örnek bir öğrenci olan ağabey, baba mesleğini sürdürmeye adaydır. Gustave hep ağabeyi ile karşılaştırılır; başlangıçta gösterdiği okuma güçlüklerinden ötürü de biraz budala olduğu düşünülmüştür.

Aziz Julien'e dönecek olursak, bu metni, akıl hastası bir kişinin öyküsü olarak okumak da mümkündür. Çocukluğundan beri Julien'in ailesinin yol açtığı bir durumdur bu; bir nevrotik[*3] belirti, metnin bütünü içinde kendini ele verip durur. Julien baba simgesi karşısında gerçek kimliğini oluşturmayı bir türlü başaramaz. Acılar çeker, ailesinin kendine bağladığı umutları boşa çıkarmamaya çaba gösterir. Dolayısıyla büyük hayvan katliamını anne babası ile ilişkisinin bir yansıması, onları öldürme isteğinin bir ilk işareti olarak simgeleştirmek mümkündür. Kendi anne babasını hatta herhangi bir anne babayı öldürme isteği, içinde ağır basıp durmaktadır. Böyle yorumlandığında, Flaubert'in, tıpkı Goethe'nin[*4] Werther'i yaratıp kendi bunalımını estetik düzlemde çözdüğü yorumlarında olduğu gibi, bir estetik çözüm yarattığını düşünebiliriz.

Saf Bir Kalp

Flaubert, *Aziz Julien Efsanesi*'ni bitirdikten sonra antik çağdan, ortaçağdan ve yakınçağdan birer öyküyle bir üçleme gerçekleştirme tasarımını tamamlamak üzere *Saf Bir Kalp* metnini ele almıştır. Aziz Julien'deki fırtınalı hayatın yerini, yalnızlığının ağına adım adım takılan bir insanın yalın, fırtınasız hayatı alır. Flaubert başlangıçta iki taslak üzerinde tereddüt etmiştir. Bunlardan biri yaşlı bir hizmetçi kadının taptığı bir papağan ile ilişkisi, ötekisi yaşlı hizmetçinin doğrudan kendi hayat hikâyesidir.

Saf Bir Kalp'te George Sand'ın,[*5] Flaubert'e, edebiyatta hayatın gerçekleriyle uğraşma tavsiyesinin etkisi olduğu konusunda edebiyat tarihçileri hemfikirdirler. Félicité'nin hayatı, yazarın kendi hayatından otobiyografik izler de taşır. İsteyen, kendisine yaklaşık elli yıl hizmet ettikten sonra ölen sevgili hizmetçisi Julie ile ilintilendirebilir metni. Olayın geçtiği coğrafya, yazarın gençlik yıllarının da sahnesidir. Trouville Plajı, Pont-I'Evêque, Geffosses çiftliği, kaptan Barbey, papağanı, Altın Kuzu Çiftliği ve David Anne geçmişin metne ulaşan izdüşümleridirler. Elbette gerçek yaşantı kırıntılarının ya da anılarının içine hayalin ve düşüncenin "yarattıkları" da karışıp bir bütün oluşturacaktır. Ama anlatılanın içinde gerçekliğin parçalarının oranı, edebiyat teorisi gereği, o metni bir kurmaca, bir edebiyat metni olmaktan çıkartmaz. Sonuçta anıların, gerçek coğrafya

parçalarının anlatıya karışması, dikkatimizi asıl anafikirden, tematik hedeften hiçbir zaman saptırmamalıdır.

Flaubert bir mektubunda “kendisi gibi hassas ruhları etkilemek ve onlara gözyaşı döktürmek” olarak belirler amacını. Ama hep biliriz, yazarların kendi eserleri hakkındaki açıklamalar, kasti şaşırtmalar olmadıkları yerde de, genellikle anlamanın yolunu kapar dururlar.

Bu anlatıyı dönemin siyasal koşulları içinde okumamız adeta kaçınılmaz bir zorunluluktur. Flaubert’in metni kaleme aldığı dönemde Fransa dinin etkisinin toplumsal hayata hâkim kılınması çabaları ile karşı karşıyaydı. Cumhuriyet, askeri ve dini bir diktatörlüğün cenderesine alınmak isteniyordu. Paris’te dine karşı işlenen suçların yargılanması için Sacre-Coeur bazilikası kurulmuştu. Avrupa’da ve özellikle Fransa’da 1848 devriminin yenilgisi, sosyalist hareketlerin önü alınmaz yaygınlaşma süreci, karşı tepkileri ve baskıları da elbette beraberinde getirmişti. Fransa’da Üçüncü Cumhuriyet, milletvekillerini hacca göndermekten bile çekinmemekteydi. Anlayacağımız, dini konularda hâkim kılınmak istenilen anlayışın dışında düşüncelere yönelmek, riskleri de beraberinde getiriyordu.

Flaubert’in cinayet ve şiddetlerle dolu bir hayatın sonunda azizlik mertebesine yükselmiş Aziz Julien’den sonra, şimdi de “Kutsal ruh”u, saman doldurulmuş bir papağanla sembolleştirip kadın kahramanının önüne bir din göstergesi olarak koyması, yeterince tehlikeli olmalıydı. Belki de Flaubert’in ironik ve mesafeli üslubu, ona bu tehlikeyi göğüsleme imkânı vermiş, onu dinsizlik suçlamasından kurtarmıştı.

Saf bir köylü kızının doğal becerileriyle hayata tutunma ve bir köşede unutulup gitmesinin, yazarın belirttiği gibi, duyarlı ruhları etkilemenin ötesinde ne anlamlara geldiğine elbette okur karar verecektir.

Öykünün kahramanı Félicité sona doğru yaklaştıkça çevresi ıssızlaşıp bir tür “çöle” dönüşür. Hayat ağır ağır sönerken o da yalnızlaşır, sefilleşir. Saflığı, cahilliği içinde hapsolur. Ölürken dudaklarında bir gülümseme vardır. Belki o da bir tür ermiştir… kim bilir? –Kilisenin ermişler kataloğu dışında kalan sahici bir ermiş.

Hérodias

Flaubert, bu ikinci metni yazarken çevresine Vaftizci Yahya'nın[*6] hayatından esinlenerek bir şeyler yazmak istediğini belirtir. Bu projenin kaynakları hakkında az şey bilinmektedir.

Projenin tarihi arka düzlemine bakacak olursak orada Filistin'deki etnik kavgaları, İsa'nın ölümünden üç yıl önce, azınlıklar arasındaki siyasi ve dini çatışmaları buluruz. Romalıların bu tabloya bakış açılarını da buna ekleyebiliriz. Flaubert elbette öteki iki metinden daha uzun olmaması gereken bu üçüncü metinde de okura tarih dersi verme gibi bir kaygı taşımamaktadır; ancak olayların karmaşık dokusu, belli bilgiler olmaksızın konunun ve temanın anlaşılmasını zorlaştırma tehlikesi göstermektedir. Yazar olayların yayılmış olduğu gerçek kırk yıllık süreyi öyküsünde yoğunlaştırıp kısaltmış, kimi olayların kronolojik sırasını değiştirmiştir.

Karşımızda bir yandan iktidarı ve toplumsal düzene olan bağlılığı yüzünden her türlü suçu işlemeye hazır olan Vali Herodes Antipas, kanlı bir entrikanın kurbanı olan Vaftizci Yahya öte yanda iki kadın bulunmaktadır.

Hérodias'ta öteki iki öyküye göre daha fazla teatral bir üslup kendini ele verir. Buradaki diyalogların çokluğu, repliklerin kısalığı dikkat çekicidir. Olay kişileri, tıpkı bir sahne oyunundaki gibi birbirleri ardından "ortaya" çıkıp kaybolurlar. Öte yandan yazarın betimlemeleri, diyalogların yerini dolaylı anlatım cümlelerinin alması, kişilerin iç dünyalarının anlatılması gibi tiyatroda düşünülmeyecek şeyler, bu metni bir anlatıya doğru da çeker. Denebilir ki, *Hérodias*, metnin kuruluşu bakımından tiyatro ile düzyazı anlatımını bir araya getiren bir denemedir. Hatta Flaubert bir bakıma, kendisinden yaklaşık otuz yıl sonra doğumunu yaşayacak olan sinemanın anlatım ve plan tekniklerinin ilk senaryo denemesini yapmıştır. Örneğin Antipas ile Hérodias'ın tartışma sahnesinde, terasta ön planda görünen Hérodias'tır. Ardından karısını dinlemekten vazgeçip kadraja giren valiyi "görürüz". Vali karşıdaki Salome'nin siluetini fark edince, anlatıcı karşıdaki evin terasına "yakınlaşma" (zoom) yapar sanki. Salome'yi anlatırken genel plandan yakın planlara ve ayrıntılara geçeriz. Sinema dilinin bu yetkinliğe otuzlarda, kırklarda ulaştığını düşünecek olursak, Flaubert neredeyse seksen, doksan yıl önceden, görsel olanı yazı ile yansıtma gibi bir çaba sergiler bu metinde. Bu, sinema diliyle bir 'plot' ile 'story board'un birleşmesi olarak, özel bir senaryo olarak da anlaşılabilir. Bu anlatının günümüz sinemasından fazla bir yanı vardır: Sinema iç dünyaları

yansıtmakta, iç ses gibi zorlama yollara baş vurmanın dışında eli kolu bağlı kalmakta, görüntüye, diyaloğa yansıtabildiğiyle yetinmektedir. Belki de Flaubert metinlerinin sinemalaştırılması düşünüldüğünde (*Madam Bovary*'nin bir iki örneği var), sinemanın yolunu açar gibi görünüp, tıkayan bir özelliğidir bu söz konusu metinler. Burada okurun bilinç ve algısına yerleştirilmiş imajlar, hayaller, sinemada onlardan kpup dışa yerleştirileceklerdir.

Öte yandan edebiyat kaynakları Flaubert'in görüntü belgelerinden, resim ve gravürlerden de yararlandığını hatırlatmaktadırlar. *Hérodias*'ı yazmadan birkaç ay önce, Paris'te Gustav Moreau'nun[*7] "*Salome Hérodias'ın önünde dans ederken*" ve "*Görünüş*" adlı tablolarını görmüştür.

Yayımlanma ve Eleştiriler

Flaubert, *Hérodias*'ı bitirirken tarif edilemez bir ruh durumu içindedir. "Yeni kesilmiş bir başı seyretmeye ihtiyacım var," diye yazar Caroline'e (28 Ocak 1877). Dört gün sonra metni bitirir. İki hafta geceli gündüzlü düzeltmeler yapmıştır ve eseri yayımlanmaya hazırdır.

12 ile 22 Nisan arasında, eser önce *Moniteur et le bien public* dergisinde bölümler halinde yayımlanır. Sonra 24 Nisan'da *Üç Hikâye* kitap halinde *Charpentier*'den yayımlanır; genelde iyi tepkiler alır ve eleştirmenler tarafından yılın olayı olarak görülür, ama satışları o kadar iyi olmaz. Çünkü, dönemin siyasi çalkantıları, Meclis'in feshedilmesi gibi bir sürü olay, piyasalara olumsuz etki yapmaktadır. Ama sonunda, ortalık yatışınca satışlar da düzelir ve *Charpentier*, iki yıldan kısa bir sürede beş baskı yapar. Ancak gene de aynı yayınevinden yayımlanan Zola'nın[*8]*Assommoir*'ı (Meyhaneci) yanında fazla parlak bir tiraj değildir bu. Flaubert'den kişisel olarak nefret eden *Brunetiere* dışındaki basın, *Üç Hikâye*'nin bir şaheser olduğu konusunda hemfikirdir. Flaubert, daha önce hiç görmediği kadar övgü alır. Elbette bütün basının başarı konusunda aynı fikirde olması eserin yanlış anlaşıldığına işarettir. Katolik basının övgüleri yazarın bıyık altından gülmesine neden olur. Ama burada yazarın edebi gelişiminin de etkisi vardır. Eğer Flaubert artık bir "usta" olarak değerlendirilmeye başlandıysa, bunun sebebi, bu eserin ne *Madam Bovary* ya da *Education Sentimentale* gibi skandala yol açan ne de *Tentation* ya da *Salammbô* gibi anlaşılmaz bulunan bir eser olmasıdır. Tam tersine *Üç Hikâye*, rahatlatıcı bir eserdir.

Artık 1877 yılında skandala yol açan ve eleştirmenlerin odak noktası olan Flaubert değil, Zola'dır. George Sand'ın mektupları, Flaubert'in, *Üç Hikâye*'sinde, anlatımını natüralizmin anlayış ve tarzı karşısına koyan her şeyi çok net bir biçimde belli etmek istediğini göstermektedir. Zola'nın natüralist yüzey-gerçekçiliği ile yürekleri daralan dönemin eleştirmenleri, Flaubert'e minnettarlık duydular.

Veysel Atayman

Nisan 2004, İstanbul

ÜÇ HİKÂYE

SAF BİR KALPP

I

Pont-l’Evêque’in burjuva kadınları, yarım yüzyıl boyunca Madam Aubain’e, Félicité gibi bir hizmetçisi olduğu için gıpta ettiler. Félicité, yılda yüz franka evin bütün mutfak ve temizlik işlerini görür, dikiş diker, çamaşırları yıkayıp ütülerdi. Bunların yanı sıra Félicité’nin elinden atlara gem vurmak, kümes hayvanlarını besleyip semirtmek ve tereyağı yapmak da gelirdi. Üstelik, hanımı pek sevimli biri olmadığı halde ona saygıda da kusur etmezdi.

Hanımı, fazla parası olmayan yakışıklı bir gençle evlenmişti. Bu genç, 1809 yılı başlarında ölmüş ve geride ona iki küçük çocuk ve yığınla borç bırakmıştı.

Kocası ölünce o da, yılda beş bin franka varan bir gelir sağlayan Toucques ile Geffosses çiftlikleri dışındaki bütün gayrimenkullerini satmış ve çarşının arkasında bulunan dedelerine ait daha masrafsız bir eve taşınmak için Saint-Melaine’deki evinden ayrılmıştı.

Duvarları arduaz taşlarla kaplı bu ev nehre inen dar bir sokakla bir geçidin arasındaydı. Evin döşemesi, üzerinde yürüyenlerin sendelemesine yol açacak kadar eğri büğrüydü. Dar bir hol, mutfak ile zemin katın salonunu birbirinden ayırıyordu. Madam Aubain, bu salonda bütün gün pencerenin kenarındaki hasır koltukta otururdu. Beyaz lambriyle kaplı duvara maun ağacından sekiz sandalye dayanmıştı. Bir basınçölçerin altında duran eski piyanonun üstünde piramit gibi yığılmış bir sürü mukavva kutu vardı. İki büyük koltuk ise beyaz mermerden XV. Louis stili şöminenin her iki yanına yerleştirilmişti. Ortadaki duvar saatinin üzerinde bir Vesta tapınağının[1] resmi vardı. Ayrıca dairenin zemini bahçeden daha aşağı seviyede olduğu için evin her yanı küf kokardı.

Birinci katta, en önde “madam”ın odası vardı. Soluk renkli, çiçek desenli bir kâğıtla kaplı, bir duvarında da muscadin[2] kıyafetiyle “mösyö”nün portresi asılı olan bu oda epeyce büyüktü. Bu odanın bir kapısı, içinde şiltesiz iki yatağın görüldüğü daha küçük bir odaya açılır, oradan da kapısı

her zaman kapalı duran salona geçilirdi. Salon, üstü çuha ile örtülü mobilyalarla doluydu. Bu odanın ardından da, en dipte çalışma odası olan hole girilirdi. Siyah tahtadan çalışma masasını üç kenarından çevreleyen kitaplığın raflarını bir sürü kâğıt ve kitap süslüyordu. Karşılıklı asılmış iki pano, tüylü mürekkep kalemle çizilmiş resimler, guaj boyadan peyzajlar, güzel bir dönemin ve göz kamaştırıcı bir lüksün hatırası olan Audran gravürlerinin altında kaybolmuştu. İkinci katta bir tavanarası penceresi Félicité'nin odasını aydınlatıyordu; bu pencereden çayırlar görünürdü.

Félicité, sabah ayinini kaçırmamak için, şafak söker sökmez yatağından kalkar akşama kadar aralıksız çalışır; sonra, akşam yemeği bitince kap kacağı dizip kapıyı iyice kapattıktan sonra odunları küllerin altına gömer ve elinde haçlı tespihi, ocağın önünde uykuya dalardı. Félicité'nin bir özelliği de sıkı bir pazarlıkçı olmasıydı. Pazarlık ederken hiç kimse onun kadar inatçı olamazdı. Temizliğe gelince, tencerelerin pırıl pırıl ve cilalanmış gibi parlak olması diğer hizmetçileri kahrederdi. Tutumlu bir insan olarak, yemeğini yavaş yavaş yer, ekmeğinin kırıntılarının bile ziyan olmasını istemez, masadan parmağıyla toplardı. Üstelik bu ekmek kendisi için özel pişirilmiş, yirmi gün bayatlamadan dayanabilen on iki livre[3] değerinde ucuz bir ekmekti.

Félicité, mevsim gözetmeksizin hep aynı şekilde giyinirdi. Sırtına, iğneyle göğsünde tutturulmuş bir şal atar, saçlarını tamamen örten bir başlık giyer, ayaklarında gri çoraplar, kırmızı bir eteklik ve gömleğinin üstünde hastane hemşirelerininki gibi göğüslüklü bir önlükle dolaşırdı.

Yüzü zayıf, sesi inceydi. Daha yirmi beş yaşındayken bile kırkında gösterirdi. Ellisine bastığında ise artık yaşını kestirmek imkânsızdı. Hep sessiz oluşu, dimdik vücudu ve ölçülü hareketleriyle, kazara çalışan tahtadan bir kadına benziyordu.

II

Bu arada, birçok kadın gibi, onun da başından bir aşk hikâyesi geçmişti.

Bir duvarcı ustası olan babası, bir iskeleden düşerek can vermiş, daha sonra da annesi ölmüş, kız kardeşleri dört bir yana dağılmıştı. Bunun üzerine bir çiftlik sahibi onu yanına almış ve daha küçükken tarlada

ineklere bakmakla görevlendirmişti. O yıllarda paçavraların altında tir tir titrer, yüzükoyun yatıp su birikintilerini içer, olur olmaz sebeplerden dayak yerdi. Sonunda, suçsuz olduğu halde otuz sous[4] çaldığı öne sürülerek kapı önüne kondu. Başka bir çiftliğe kapılandı, orada da kümese bakmakla görevlendirildi. Patronlarının gözüne girdiğinden, diğer hizmetçiler onu kıskanırdı.

Bir ağustos akşamı, (o sıralar on sekiz yaşındaydı) onu Colleville'deki bir panayıra götürdüler. Köy çalgıcılarının gürültü patırtıları, ağaçlardaki ışıklar, kostümlerin çeşitliliği, danteller, altın haçlar, aynı anda hoplayıp zıplayan yığınla insan onu hayrete düşürmüş, serseme çevirmişti. Kalabalığa karışmadan süklüm püklüm bir kenarda duruyordu. O sırada varlıklı görünen, dirsekleriyle bir kömür arabasının okuna dayanmış pipo içen bir delikanlı gelip onu dansa davet etti. Ona elma şarabı, kahve, galeta ısmarladı, bir eşarp hediye etti ve genç kızın ondan hoşlandığını düşünerek ona evine kadar eşlik etmeyi teklif etti. Delikanlı bir yulaf tarlasının kenarında onu zorla yere yatırdı, ama kız korkup bağırmaya başlayınca hızla oradan uzaklaştı.

Bir akşamüstü, Beaumont yolu üzerinde, kızın karşısına saman yüklü bir araba çıktı; kız arabayı geçerken, Théodore'u fark etti. Delikanlı onu sakince selamladı ve "bütün kabahat içkide" diyerek aralarında geçenleri unutmasını rica etti.

Kız ne cevap vereceğini bilemedi, kaçıp uzaklaşmak istedi, ama delikanlı hemen hasattan ve kasabanın hatırı sayılır kişilerinden söz etmeye başladı. Dediğine göre, babası Ecots çiftliğini satın almış, oraya yerleşmek için Colleville'i terk etmişti. Bu nedenle de, artık komşu olacaklardı. "Öyle mi?" dedi kız. Delikanlı, ardından, ailesinin kendisini baş göz etmek istediğini, etrafta bir kadın aradıklarını, ama kendisinin pek de o kadar meraklı olmadığını, kendisine uygun bir kız bulana kadar beklemeyi tercih edeceğini söyledi.

Genç kız, başını öne eğdi. O zaman, delikanlı ona, evliliği düşünüp düşünmediğini sordu. Genç kız gülümseyerek insanlarla alay etmenin kötü bir şey olduğunu söyledi. "Yoo, hayır, yemin ederim ki alay etmiyorum!" dedi delikanlı ve sol kolunu genç kızın beline doladı. Genç kız, delikanlının koluna dayanarak yürüyordu. Rüzgâr hafif hafif esiyor, yıldızlar parlıyor, arabadaki devasa ot yığını önlerinde dalgalanıyor ve dört at, ayaklarını

sürerek yerdeki tozları havalandırıyordu. Sonra sağa döndüler. Delikanlı, kıza bir daha sarıldı. Genç kız, karanlıkta gözden kayboldu.

Théodore, ertesi hafta genç kızdan bir randevu koparmayı başardı. Avluda duvarların arkasında, ıssız bir ağacın altında buluştular. Félicité, aslında kibar yetişmiş genç kızlar gibi bilgisiz ve saf biri değildi –onu hayvanlar eğitmişti– ama mantığı ve namusuna düşkünlüğü delikanlıya teslim olmasını engelliyordu. Bu direniş, Théodore'un aşkını şiddetlendirdi ve onu dindirmek için (belki de içtenlikle), kıza evlenme teklif etti. Genç kız, ona inanıp inanmamakta kararsızdı. Delikanlı büyük yeminler etti.

Ancak kısa süre sonra, üzücü bir itirafta bulundu. Geçen yıl, askere gitmemesi için ailesi parayla yerine bir adam bulup göndermişti, ama bugün yarın delikanlıyı yeniden çağırabilirlerdi. Orduda görev alma fikri onu korkutuyordu. Korkaklığı Félicité'ye, onun kendisine olan sevgisinin bir ispatı olarak göründü; genç kız onu daha da çok seviyordu artık. Geceleri kaçarak randevularına geliyor, ne var ki Théodore kızla buluştuğunda korkuları ve yalvarıp yakarmalarıyla ona eziyet ediyordu. Sonunda bilgi almak için valiliğe bizzat gideceğini ve ertesi pazar, saat on bir ile geceyarısı arasında ona sonucu bildireceğini söyledi.

Vakit geldiğinde, genç kız sevgilisine koştu.

Onun yerine, arkadaşlarından birini buldu.

Arkadaşı, kıza, Théodore'u bir daha görmemesi gerektiğini söyledi. Askere gitmemek için Toucques çiftliğinden çok zengin ve yaşlı bir kadınla, Madam Lehoussais ile evlenmişti.

Bu, genç kız için korkunç bir üzüntü kaynağı oldu. Kendisini yere attı, çığlıklar kopardı, yüce Tanrı'yı yardıma çağırdı, güneş doğana kadar kırlarda tek başına ağlayıp inledi.

Sonra çiftliğe geri dönüp, oradan ayrılmak istediğini bildirdi ve ay sonunda tazminatını aldıktan sonra, sahip olduğu azıcık şeyi bir çıkının içine doldurdu ve Pont-l'Evêque'e gitti.

Bir hanın önünde, dul kadınlara has omuzluklu başlık giyen bir kadınla görüştü. O sırada kadın da bir aşçı arıyordu. Genç kız, bu işten pek

anlamıyordu, ama kadına o kadar iyi niyetli ve kanaatkâr göründü ki, sonunda Madam Aubain, ona, “Oldu, işe alındınız!” dedi.

Bir çeyrek saat sonra Félicité, kadının evine yerleşmişti.

Önceleri oradaki yaşamını hem evin konumu hem de mösyönün her şeye sinen anısından ötürü adeta korkudan titreyerek sürdürmüştü. Biri yedi yaşında, biri de daha yeni dört yaşına basmış olan Paul ve Virginie,[5] ona değerli bir maddeden yapılmış varlıklar gibi geliyor; bir at gibi onları sırtında taşıyordu. Madam Aubain onları dakika başı öpmesini yasaklamış, bu da onun kalbini kırmıştı. Ama gene de mutluydu. Bulunduğu ortamın güzelliği, üzüntüsünü dindirmişti.

Her perşembe Madam Aubain’in tanıdıkları gelip bir el boston[6] oynarlardı. Masayı, kartları ve şoferetleri[7] hazırlamak Félicité’nin göreviydi. Konuklar saat tam sekizde gelirler ve saat on biri vurmadan giderlerdi.

Her pazartesi sabahı, iki yanı ağaçlı yolun aşağısında yaşayan bir eskici, yere kullanılmış mallar yayar ve kısa bir süre sonra da at kişnemeleri, kuzu melemeleri, domuz homurtularının sokaktaki arabaların kuru gürültüsüne karışmasıyla meydana gelen bir uğultu bütün şehri kaplardı. Çarşının en kalabalık zamanı olan öğlene doğru, çarşı girişine uzun boylu, kasketi arkaya düşmüş, eğri burunlu yaşlı bir köylü gelirdi. Bu, Geffosses çiftliğinin kiracısı Robelin’di. Kısa bir süre sonra, onun yerini Toucques çiftliğinin kiracısı Liébard alırdı. Kısa boylu, kızıl saçlı, şişman bir adamdı, gri bir ceket ve mahmuzlu çizmeler giyerdi.

Her ikisi de evin hanımına tavuk ya da peynir getirirlerdi. Bir hile yaptıklarında, Félicité bunu hemen ortaya çıkarır, adamlar da Félicité’ye büyük saygı duyarak oradan ayrılırlardı.

Madam Aubain’in bir de, ne zaman geleceği belli olmayan Marki de Gremanville adında bir ziyaretçisi vardı. Bu kişi, onun amcalarından biriydi, sefahat düşkünlüğü adamın hayatını mahvetmişti, Falaise’de, arazisinin kendisine kalan son parçasında yaşıyordu. Hep öğle yemeği saatinde, ayaklarıyla bütün mobilyaları kirleten iğrenç bir fino köpeği ile birlikte gelirdi. Kibar görünmek için çabalamasına ve her defasında şapkasını “merhum babam” diye çıkarmasına rağmen, sonunda

alışkanlıklarına yenik düşüp art arda birkaç kadehi yuvarlayınca ağzından açık saçık sözler dökülmeye başlardı. O zaman Félicité onu nazikçe dışarı çıkarırdı. “Yeterince kaldınız Mösyö de Gremanville! Sizi tekrar görme umuduyla!” der ve kapıyı kapatırdı.

Ancak eski avukat Mösyö Bourais geldiğinde kapıyı seve seve açardı. Adamın beyaz kravatı ve kel kafası, gömleğinin işlemeleri, kahverengi geniş redingotu, enfiye çekişi, kısacası bütün benliği, genç kızda, olağandışı insanları gördüğümüzde hissettiğimiz türden bir şaşkınlık yaratırdı. Madam’ın malvarlığını idare ettiği için, kadınla “mösyö”nün çalışma odasına kapanıp saatlerce görüşürdü. Bu mösyö en çok saygınlığını yitirmekten korkar, yargıçlara büyük hürmet besler ve Latince’yi iyi bildiğini iddia ederdi.

Félicité, çocukları mükemmel bir şekilde eğitmek amacıyla, onlara resimli bir coğrafya kitabı hediye etti. Kitapta, başında tüyler olan yamyamlar, bir genç kızı kaçıran bir maymun, çöldeki bedeviler, zıpkınlanan bir balina gibi, dünyadan birbirinden farklı resimler vardı.

Paul, bir gün bu resimlerin ne olduğunu Félicité’ye anlattı. Genç kızın aldığı bütün edebiyat eğitimi de bu oldu.

Çocukların edebiyat eğitimini ise Guyot veriyordu; kendisi, belediyede çalışan zavallı bir adamdı, yazısının güzelliği ile ünlüydü, çakısını botlarının üzerinde bilerdi.

Hava açık olduğu zaman, erkenden Geffosses çiftliğine gidilirdi.

Ev, eğimli bir arazinin ortasındaydı ve oradan uzaktaki deniz, gri bir leke gibi görünürdü.

Félicité, sepetinden söğüş et dilimleri çıkarır ve mandıranın arka tarafındaki bir yerde yemek yerlerdi. Orası, artık var olmayan bir eğlence yerinin geriye kalan tek parçasıydı. Rüzgâr estiğinde yer yer yırtılmış duvar kâğıtları sallanırdı. Madam Aubain, anılarla hüzünlenerek başını eğerdi. Böyle anlarda çocuklar konuşmaya cesaret edemezler, kadın, “E, hadi oynasanıza,” deyince hemen dışarı fırlarlardı.

Paul, tahıl ambarına çıkar, kuş yakalar, su birikintileri üstünde seker ya da sopayla davul gibi ses çıkaran fıçılara vururdu. Virginie, tavşanlara yemek

verir, peygamberçiçeği toplamak için koşuşturur, hızla koşarken de kenarları nakışlı pantolonunun paçaları sıyrılırdı.

Bir sonbahar akşamı, otlaklardan geçerek eve dönüyorlardı.

Hilal şeklinde bir ay, gökyüzünün ancak bir kısmını aydınlatıyor ve bir sis bulutu Toucques'un engebeli arazisi üzerinde bir tül gibi süzülüyordu. Bu arada çimenlerin ortasına serilmiş öküzler, bu dört kişinin geçişini sakin sakin seyrediyorlardı. Üçüncü otlaktan geçtiklerinde ise bu öküzlerin bazıları ayağa kalkıp önlerinde halka oldular. "Korkmayın," dedi Félicité. Bir ezgi mırıldanarak, en yakınındakinin sırtını okşamaya başladı; hayvan gerisin geri döndü, ötekiler de onun gibi yaptı. Ne var ki, sonraki otlağı geçerlerken müthiş bir böğürtü koptu. Sis nedeniyle fark edemedikleri bir boğaydı bu. Hayvan, iki kadına doğru ilerledi. Madam Aubain, koşmaya başladı.

"Hayır! Hayır, o kadar hızlı değil!" diye uyardı Félicité.

Gene de telaşla kaçmayı sürdürdüler. Arkalarında, gitgide yaklaşan homurtulu bir biçimde nefes alıp veren boğanın çıkardığı sesleri duyuyorlardı. Hayvanın toynakları çayırın otlarını çekiç gibi dövüyordu. Derken, boğa dörtnala koşmaya başladı! Félicité arkasını döndü ve boğanın gözlerine ot demetleri fırlattı. Boğa, başını eğip boynuzlarını salladı; aynı zamanda da öfkeden kudurmuş bir halde, korkunç bir şekilde böğürüyordu. İki küçüğüyle otlağın kenarında olan Madam Aubain ise, ümitsizce tepeyi aşmanın bir yolunu bulmaya çalışıyordu. Félicité boğanın önünde geriye dönüp duruyor, görüşünü engellemek için suratına ot atıyor, bir yandan da "Acele edin! Acele edin!" diye bağırıyordu.

Madam Aubain, hendeği geçti, önce Virginie'yi, sonra Paul'ü çekip aldı, bayırı tırmanmaya çalışırken birkaç kez düştü ve en sonunda da cesaretini toplayıp tepeyi aşmayı başardı.

Boğa, Félicité'yi bir parmaklığın önünde sıkıştırdı, salyası kızın yüzüne fışkırıyordu, kızın karnını deşmesi an meselesiydi. Genç kız, parmaklığın iki tahtası arasından geçmeyi başardı, şaşkınlıktan donakalan iri hayvan ise olduğu yerde kalakaldı.

Pont-l'Evêque'te bu olay uzun yıllar konuşuldu. Félicité bundan hiç gururlanmadı, hatta belki kahramanca bir şey yaptığının bile farkında

değildi.

Artık yalnızca Virginie ile meşgul oluyordu, çünkü kızcağız yaşadığı bu korkudan sonra sinir hastası olmuş ve doktor Mösyö Poupart, ona Trouville deniz banyolarını[8] tavsiye etmişti.

O zamanlar, deniz banyolarına gitme alışkanlığı yoktu. Madam Aubain bu konuda bilgi topladı, Bourais'ye danıştı ve uzun bir yolculuğa çıkacakmışçasına hazırlıklar yaptı.

Sandıkları bir gün önceden Liébard'ın yük arabasıyla gönderilmişti. Ertesi gün Liébard iki at getirdi; bu atlardan birinin üzerinde, kadife arkalıklı, kadınlar için özel bir eyer vardı, ikincisinin sağrısına, üzerine oturabilmek için kıvrılmış bir pelerin serilmişti. Madan Aubain çıkıp buraya, Liébard'ın arkasına oturdu. Félicité, Virginie'yi kucağına aldı. Paul ise, Mösyö Lechaptois'nin çok iyi bakılması şartıyla ödünç verdiği eşeğe binmişti.

Yol o kadar kötüydü ki sekiz kilometrelik mesafeyi ancak iki saatte katettiler. Atlar, dizlerine kadar çamura batıyor, koca gövdelerinin arka kısımlarını ani hareketlerle sallayarak kurtulmaya çabalıyor, araba tekerleklerinin açtığı çukurlara gömülüyor, bazen de çukurların üzerinden atlamak zorunda kalıyorlardı. Liébard'ın kısrağı, bazı yerlerde ansızın duruveriyordu. Liébard, sabırla kısrağının tekrar yola koyulmasını bekliyor, bu arada yolun kenarında sıralanmış evlerin sahiplerinden söz ediyordu. Bunların öykülerini anlatırken bazı ahlaki yargılarını da öykülere eklemeyi ihmal etmiyordu. Böylece, Toucques'u geçip, latinçiçeklerinin altında ilerlerken, omuzlarını silkerek, "İşte bunlardan biri daha," dedi, "Madam Lehoussais, bir erkek alacağına..." Félicité, adamın sözlerinin gerisini duyamadı; atlar tırısa kalkmıştı, eşek dörtnala koşuyordu; hepsi bir sıra olup bir patikada ilerlemeye başladılar. Bir parmaklığı döndükleri sırada, iki çocuk göründü. Çiftliğe vardıklarında yerdeki gübre yığınlarına basmamak için atlardan tam kapının eşiğinde indiler.

Liébard'ın annesi, hanımını görünce sevincinden uçacaktı. Ona, sığır filetosu, işkembe, tavuk yahnisi, köpüklü elma şarabı, kompostolu turta ve kuru erik reçelinden oluşan bir öğle yemeği sundu. Yemekle birlikte bütün nezaketini de sunarak, Madam'ın ne kadar sağlıklı göründüğünden, Matmazel'in ne kadar "harikulade" olduğundan, Mösyö Paul'ün ne kadar tombullaşıp "toparladığından" söz etmiş, bu arada sözü, rahmetli

büyükanne ve büyük babalarına getirmeyi de unutmamıştı; Liébard'lar ne de olsa kuşaklar boyu bu ailenin hizmetinde olduklarından aile büyüklerini de tanımışlardı.

Çiftlik de, Liébardlar gibi yıllanmış, tavanın kirişleri paslanıp çürümüş, duvarlar isten simsiyah olmuş, döşeme taşları tozdan grileşmişti. Meşe ağacından bir dolaba her çeşit kap kacak, güğümler, tabaklar, kalaylı kaplar, kurt kapanları ve koyunları kırpmak için makaslar yerleştirilmişti. Kocaman bir şırınga ise çocukların gülüşmesine neden oldu. Evin üç avlusunda da, kökünde mantar ya da dallarında tutam tutam ökseotu bulunmayan bir tek ağaç bile yoktu. Rüzgâr, bu ağaçların birçoğunu yere devirmiş ama bunlar yerde yeniden filizlenip büyüyerek, meyvelerinin ağırlığı altında ezilmeye başlamışlardı.

Kahverengi kadifeye benzeyen ve farklı kalınlıklarda sazdan damlar, en şiddetli fırtınalara bile karşı koyabiliyorlardı. Ne var ki araba sundurmalığı harabeye dönmek üzereydi. Madam Aubain, durumu gözden geçireceğini söyledi ve atların koşulmasını emretti.

Trouville'e kadar yarım saat daha yol aldılar. Küçük kervan, Les Ecores'u[9] geçebilmek için hayvanlardan indi (çünkü burası denizin yukarısında yer alan sarp bir kayalıktı). Üç dakika sonra da rıhtımın sonunda David Anne'nin evindeki "Altın Kuzu" avlusuna girilmişti.

Virginie, daha ilk günlerde bile hava değişikliğinin ve banyoların etkisiyle, kendisini daha güçlü hissetmeye başlamıştı. Üzerinde yalnızca bir gömlekle denizde yıkanır ve dadısı onu banyodan çıkanların kullandığı med-cezir gözetleme kulübesinde giydirirdi.

Öğleden sonra, eşekle Roches-Noires'ın ötesine, Hennequeville tarafına giderlerdi. İzledikleri yol, önce inişli çıkışlı bir zeminden geçerek otlaklar ile sürülmüş tarlaların art arda sıralandığı düzlüğe ulaşırdı. Yolun kenarındaki böğürtlen yığınları arasında çobanpüskülleri göze çarpıyordu; şurada burada, kurumuş bir ağaç, dallarıyla mavi gökte zikzaklar çiziyordu.

Neredeyse bütün zamanlarını, sol tarafında Deauville, sağ tarafında Le Havre ve karşısında deniz bulunan bir çayırda dinlenerek geçirirlerdi. Deniz, güneşin altında pırıl pırıl parlar ve bir ayna gibi dümdüz görünürdü, o kadar sakindi ki, dalgaların çırpıntısı bile zar zor duyuluyordu. Orada

burada saklanmış serçeler cıvıldaşıp durur ve gökyüzünün engin kubbesi bütün bunları sarıp sarmalardı.

Madam Aubain, oturduğu yerde el işiyle uğraşır, Virginie onun yanında saz örer, Félicité lavanta çiçeklerini ayıklar, canı sıkılan Paul ise gitmek için tuttururdu.

Kimileyin, Toucques'u bir tekneyle geçer ve istiridye, midye aramaya koyulurlardı. Gel gitin ardından deniz çekildiğinde, deniz kestaneleri, godefiches,[10] denizanaları görünür ve çocuklar rüzgârın alıp götürdüğü köpükleri yakalamak için koşuştururlardı. Önlerinde, sakin dalgaların kıyıya vurduğu göz alabildiğince uzanan kumsal, bu kumsalla hipodrom biçimindeki geniş çayır arasında da kum tepeleri vardı. Denizden dönerken, tepenin yamacındaki Trouville, sanki attıkları her adımda daha da büyür ve hepsi birbirinden farklı büyüklü küçüklü evleriyle, düzensiz, şen bir çiçek bahçesi gibi görünürdü.

Havanın çok sıcak olduğu günlerde, odalarından çıkmazlardı. Dışarısının göz kamaştıran aydınlığı, ışıktan çizgiler halinde panjurların arasından sızardı. Köyde çıt çıkmaz, aşağıdaki kaldırımda kimseler olmazdı. Her yanı saran bu sessizlikte her şey daha da dinginleşirdi. Uzakta, kalafatçıların çekiçleri gemilerin karinalarını döver, ağır bir meltem, beraberinde katran kokusu getirirdi.

En büyük eğlenceleri, balıkçı teknelerinin dönüşüydü. Bunlar, işaret şamandıralarını geçer geçmez, bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başlarlardı. Yelkenleri, direklerin üçte ikisine kadar indirilmiş ve mizanaları bir balon gibi şişmiş bir halde, adeta dalgaların üstünden kayarak limanın ortasına kadar ilerler ve oraya geldiklerinde de çapalarını aniden denize bırakıp rıhtıma yanaşırlardı. Tayfalar, çırpınan balıkları bordadan dışarı atar, bir dizi yük arabası onları bekler; pamuklu kumaştan başlıklarıyla kadınlar sepetleri almak ve sevgililerine sarılmak için ileri atılırlardı.

Bir gün bu kadınlardan biri Félicité'nin yanına geldi. Kısa bir süre sonra da Félicité eve büyük bir sevinçle döndü. Kız kardeşlerinden birisini bulmuştu. Nastasie Barette, Leroux'nun karısı, kucağında bir bebek, sağ elinde bir çocuk, solunda ise elleri kalçasında, beresi kulaklarına kadar inmiş küçük bir miçoyla eve geldi.

Bir çeyrek saat sonra Madam Aubain, kadını dışarı attı.

Kadınla çocukları boyuna mutfağın çevresinde dolanıyor ya da Félicité'nin çocuklarla yaptığı yürüyüşlerde onun karşısına çıkıyorlardı. Kadının kocası ise ortalıkta hiç görünmüyordu.

Félicité, onlara büyük bir sevgi ve şefkat gösterdi; onlara bir yorgan, birkaç gömlek ve bir ocak satın aldı. Aslında onu istismar ettikleri apaçık belliydi. Félicité'nin bu zaafı ve saflığı Madam Aubain'i çileden çıkarıyordu. Madam Aubain ayrıca laubaliliğinden de hiç hoşlanmıyordu; çünkü oğluyla senli benli konuşuyordu. Sonunda Virginie öksürmeye başladığı ve mevsim geçtiği için, Pont-l'Evêque'e geri dönüldü.

Mösyö Bourais, okul seçimi konusunda onu aydınlatmıştı. Ona göre, Caën'deki okul en iyisiydi. Paul, oraya gönderildi; çocuk, birçok arkadaş bulacağı için pek memnun, herkese bir erkek gibi veda etti.

Madam Aubain, oğlunun, yanından uzaklaşmasına sonunda razı olmuştu, çünkü bu kaçınılmaz bir şeydi. Virginie, kardeşini gitgide daha az düşünür oldu, Félicité ise onun gürültü patırtısını çok özlüyordu, ama sonunda kendisine oyalanacağı bir iş çıktı: Noel'den sonra her gün Virginie'yi din dersine götürmeye başlamıştı.

III

Félicité kilisenin eşiğinde diz çöktükten sonra, orta sahında, iki sıra halinde dizilmiş sandalyelerin arasından ilerleyerek, Madam Aubain'in sırasına geçer ve onun yanına oturup gözlerini çevresinde gezdirmeye başlardı.

Kızlar kilisenin sağında, oğlanlar sol tarafında olmak üzere koronun sıralarını doldururlar, papaz ise kitap okuma rahlesinin yanında ayakta dururdu. Apsidin vitraylarından birinde Kutsal Ruh, Meryem Ana tasvirinin üstünde salınıyordu; başka bir vitray ise Meryem Ana'yı, Çocuk İsa'nın önünde diz çökmüş olarak gösteriyordu. Kutsal kâsenin saklandığı dolabın arkasında ise tahtadan bir sürü bölmenin üzerinde, ejderhayı alt eden Aziz Mikayel'in bir tasviri vardı.

Rahip, önce Kutsal Tarih'in bir özetini sundu. Félicité, cenneti, tufanı, Babil kulesini, alevler içindeki kentleri, yok olan kavimleri, yerle bir edilen putları görür gibi oluyor; duyduğu şeylerden büyülenerek Yüce Tanrı'ya sonsuz bir saygı duyuyor, onun gazabından korkuyordu. İsa'nın çilesini dinlerken ağlamaya başladı. Çocukların üzerine titreyen, kalabalıkları doyuran, körleri iyileştiren ve bir ahırın gübreleri üzerinde, fakirlerin arasında doğmuş olmayı isteyecek kadar iyi kalpli olan bu insanı neden çarmıha germişlerdi? Ekim zamanlarının, hasatların, cenderelerin, *İncil*'in anlattığı bütün bu tanıdık şeylerin, onun da hayatında bir yeri vardı. Tanrı bunları kutsamıştı. Bu nedenle de Félicité, Kuzu'nun[11] aşkıyla kuzuları, Kutsal Ruh sayesinde güvercinleri,[12] artık eskisinden daha büyük bir aşkla seviyordu.

Gelgelelim Kutsal Ruh'un kişiliğini hayal etmekte güçlük çekiyordu, nitekim o sadece bir kuş değil, aynı zamanda bir alev, bazen de bir nefesti. Belki de, geceleri bataklıkların kenarında dolaşan onun ışığı, bulutları iten onun nefesi, çanların sesine ahenk veren onun sesiydi. Hayranlık içinde kalmıştı, duvarların serinliği ve kilisenin sakin, huzurlu havası ona büyük keyif veriyordu.

Dinin temel inanışlarına gelince; bunlardan hiçbir şey anlamıyordu, anlamaya da çalışmıyordu. Rahip vaaz veriyor, çocuklar da ezbere okuyorlardı. Félicité ise sonunda uykuya dalıyor ve çocuklar kunduralarını döşeme taşları üstünde takırdatarak kiliseden ayrılırken birdenbire uyanıveriyordu.

Gençliğinde din eğitimi ihmal edildiğinden, Hıristiyanlığın temel bilgilerini işte böyle kulaktan öğrenmişti. O zamandan beri Virginie'nin bütün ibadet yöntemlerini taklit etmeye başladı; onun gibi oruç tutuyor, onunla birlikte günah çıkarıyordu. Şaraplı ekmek yortusunda, adak yerini birlikte hazırlamışlardı.

Félicité, ilk Kudas ayininden önce çok telaşlıydı. Gördüğü ayakkabılar, tespih, kitap ve eldivenler onu çok heyecanlandırmıştı. Annenin giyinmesine yardım ederken tir tir titriyordu.

Ayin boyunca içi sıkılmıştı. Önündeki Mösyö Bourais, koronun bir tarafını görmesini engelliyordu, ama tam karşısında, yüzlerini örten tüllerin üstünde beyaz taçlar bulunan bir yığın rahibe, karlarla örtülü bir tarla gibi

görünüyor ve o, ta uzaktan, sevgili küçüğü, narin boynu ve dalgın halinden seçebiliyordu. Çan çaldı, başlar eğildi, etrafa sessizlik çöktü. Kilise şarkıcıları ve cemaat, orgun gürültüsü eşliğinde *Agnus Dei*'yi[13] okumaya başladı. Çocukların arkasından kızlar geldi; ellerini kavuşturarak, adım adım, ışıklar içindeki mihraba doğru ilerledikten sonra, ilk basamağın üzerinde diz çökerek, sırayla mayasız ekmeği aldılar ve sırayı bozmadan iskemlelerine geri döndüler. Sıra Virginie'ye gelince, Félicité, onu izlemek için öne eğildi ve gerçek sevginin kendisine verdiği hayal gücüyle, bu çocuğu kendisine benzetti. Sanki onun yüzü kendi yüzüydü, sanki onun elbisesi kendisinin üzerindeydi, sanki onun kalbi kendi göğsünde çarpıyordu ve Virginie gözlerini yumup ağzını açtığı sırada, bayılacak gibi oldu.

Ertesi gün, rahibin kendisine kutsal ekmekle kutsal şarabı vermesi için erkenden kiliseye koştu. Ekmekle şarabı dindarlığa uygun bir duyguyla almış, fakat önceki günkü tadı duymamıştı.

Madam Aubain, kızının kusursuz bir insan olmasını istiyordu, ama Guyot, ona ne İngilizce ne de müzik dersi verebildiğinden, onu Honfleur'deki Ursulines tarikatının pansiyonuna yerleştirmeye karar verdi.

Çocuk hiç itiraz etmedi. Madam'ı duygusuz biri olarak gören Félicité, içini çekip duruyordu. Sonradan, hanımının haklı olabileceğini düşündü. Bunlar onun kavrama yetisini aşıyordu.

Nihayet bir gün, kapının önünde eski bir araba durdu ve içinden matmazeli almaya gelen bir rahibe indi. Félicité, bavulları arabanın üstüne koydu, arabacıya birtakım öğütlerde bulundu ve sandığa bir buket menekşeyle altı kavanoz reçel ve bir düzine armut yerleştirdi.

Son anda Virginie hıçkırıklara boğuldu ve kendisini alnından öpen ve "Haydi, cesaret! Cesaret!" diye tekrarlayıp duran annesine sarıldı. Arabanın basamağı kalktı ve hareket ettiler.

Araba uzaklaşırken Madam Aubain, baygınlık geçirdi. Akşam olunca, bütün dostları, kâhya Lormeau, Madam Lechaptois, Rochefeuille kız kardeşler, Mösyö de Houppeville ve Bourais, onu teselli etmek için bir araya geldiler.

Kızından ayrılmak onu önceleri fazlasıyla üzmüştü. Bu dönemde haftada üç kez ondan mektup alıyor, diğer günlerde ise ona yazıyordu. Bahçesinde dolanıyor, biraz kitap okuyor, böylece boş saatlerini dolduruyordu.

Sabahları Félicité, her zaman yaptığı gibi Virginie’nin odasına giriyor, duvarlara bakıyordu. Artık saçlarını tarayamayacağı, potinlerini bağlayamayacağı, yatağındayken boylu boyunca yanına uzanamayacağı ve küçük kızın güzel, zarif yüzünü doya doya seyredemeyeceği, birlikte dışarı çıktıkları zaman onun elini tutamayacağı için çok üzülüyor, içi sıkılıyordu. İşsiz güçsüz geçen boş zamanlarında, dantel örmeyi denedi. Kalın parmakları ipleri koparıyordu, bütün becerilerini kaybetmişti, uykusuzluk çekiyordu, kendi deyişiyle, “içi içini yiyordu.”

Üzüntüsünü dağıtmak amacıyla, yeğeni Victor’la görüşmek için izin istedi.

Yeğeni pazar günleri yüzü pespembe, göğsü çıplak ve geçtiği kırların kokusunu taşıyarak gelirdi. Félicité hemen sofrayı kurar, karşı karşıya oturarak yemek yerler, Félicité israftan kaçınmak için mümkün olduğunca az yediği halde yeğeninin karnını o kadar iyi doyururdu ki, çocuk sonunda uykuya dalardı. Akşam duası çanı çalar çalmaz Félicité onu uyandırır, pantolonunu fırçalar, kravatını bağlar ve bir annelik gururuyla, çocuğun koluna yaslanarak onunla kiliseye giderdi.

Anne ve babası, çocuğu teyzesinden bir paket esmer şeker, sabun, likör, hatta bazen de para koparması için görevlendirmişlerdi. O da giysilerini yamaması için teyzesine getirir, teyzesi ise yeğeninin tekrar gelmesini sağlayan böyle bir fırsattan mutlu olur, bunu yapmayı seve seve kabul ederdi.

Ağustos ayında, babası çocuğu ülke içinde sefer yapan gemilerde çalışmaya götürdü.

Tatil zamanıydı. Çocukların gelişi Félicité’yi rahatlatmıştı, ama Paul, kaprisli biri olup çıkmış, Virginie ise artık senli benli konuşulmayacak bir yaşa gelmiş ve böylece Félicité ile aralarına bir soğukluk, bir mesafe girmişti.

Victor, sırasıyla Morlaix’e, Dunkirk’e ve Brighton’a gitti; her seyahat dönüşü, teyzesine bir armağan getiriyordu. İlk seferinde deniz kabuğundan

bir kutu, ikincisinde bir kahve fincanı, üçüncüsünde ise büyük bir baharatlı ekmek hediye etmişti. Giderek daha yakışıklı oluyordu, biçimli bir vücudu, seyrek bıyıkları, açık renk güzel gözleri ve gemi kılavuzlarınınki gibi arkaya itilmiş küçük bir deri şapkası vardı. Denizcilere özgü deyimlerle hikâyeler anlatarak teyzesini eğlendiriyordu.

Bir pazartesi günü, 14 Temmuz 1819'da (Félicité, bu tarihi hiç unutmadı), Victor uzun bir sefere çıkacağını, çok yakında Havre'dan kalkacak gemisine binmek için ertesi gün gece vakti, Honfleur'den posta vapuruyla hareket edeceğini haber verdi. Seferi belki de iki yıl sürecekti.

Böyle bir ayrılık düşüncesi Félicité'yi çok üzmüştü. Çarşamba akşamı, yeğenine bir kez daha veda etmek için, Madam'ın akşam yemeğini verdikten sonra tahta ayakkabılarını giyerek Pont-l'Evêque'i Honfleur'den ayıran altı kilometrelik yolu uçarcasına yürüdü.

Calvaire'e geldiğinde, sağa sapacak yerde, sola saptı; tersanelerin arasında kayboldu ve geldiği yere geri döndü. Konuştuğu birkaç kişi ona acele etmesini tembihlediler. Palamarlara çarpa çarpa, gemilerle dolu havuzu baştan başa dolaştı. Sonra zemin, ışıklar, her şey birbirine karıştı ve bulunduğu yer aniden alçaldı, Félicité gökyüzünde birkaç at gördüğünde delirdiğini sandı.

Oysa bir palanga, bunları kaldırıp, içindeki yolcuların elma şarabı fıçıları, peynir sepetleri ve tohum çuvalları arasında itişip kakıştıkları bir gemiye indiriyordu. Denizden korkan diğer atlar ise rıhtımda kişneyip duruyorlardı. Gemide, tavukların gıdaklamaları duyuluyor, kaptan küfürler savuruyor ve bütün bunlara kayıtsız görünen bir miço, dirseklerini garivaya[14] dayamış bir halde duruyordu. Onu fark edemeyen Félicité, "Victor!" diye bağırıyordu; miço, başını kaldırdı; ne var ki Félicité tam ileri atıldığı sırada, iskele birden yukarı çekildi.

Kadınlar şarkı söyleyerek halatı çekerlerken, gemi limandan ayrıldı. Geminin iskarmozları çatırdıyor, ağır dalgalar pruvasını bir kırbaç gibi dövüyordu. Yelkenler açıldı, artık kimse görünmüyordu. Gemi, ay ışığının gümüş gibi parlattığı denizde, giderek soluklaşan siyah bir leke gibi uzaklaşıp sonunda karanlıklara gömülerek gözden kayboldu.

Félicité, tekrar Calvaire'in yakınından geçerken, en sevdiği kişiyi Tanrı'ya emanet etmişti. Uzun süre ayakta, yüzü gözyaşlarıyla sırılsıklam, gözleri bulutlara çevrili bir halde dua etti. Şehir uykudaydı, gümrükçüler dolaşıyor; sular, tesviye havuzunun deliklerinden bir çağlayan gibi gürüldeyerek, hiç durmadan akıyordu. Saat ikiyi vurdu.

Hanın kapısı gün doğmadan açılmazdı. Geciktiği takdirde, bu elbette hanımı çileden çıkarırdı; bu yüzden üzülerek geri döndü. Pont-l'Evêque'e girdiğinde, handaki kızlar daha yeni uyanıyorlardı.

Zavallı çocuk, aylarca dalgaların üstünde çalkalanıp duracaktı. Bundan önceki yolculukları Félicité'yi hiç korkutmamıştı. İngiltere'ye, Britanya'ya gidenler sağ salim geri dönerlerdi, ama Amerika, sömürgeler, Pasifik adaları... Buralara gitmek, dünyanın öbür ucunda belirsiz bir bölgede kaybolmak demekti.

O günden sonra Félicité sadece yeğenini düşünür oldu. Güneşli günlerde yeğeni susuzluktan yanıyor diye, fırtınalı günlerde onu şimşek çarpacak diye korkuyordu. Şöminede gürleyen ve çatının arduvazlarını alıp götüren rüzgârı dinlerken, Victor'un da aynı fırtınanın pençesine düştüğünü hayal ediyordu. Yeğenini kırık bir gemi direğinin tepesinde, bütün vücudu arkaya devrilmiş ya da köpükten bir örtünün altında görür gibi oluyor ya da –resimli coğrafya kitabını anımsayarak– onu yamyamların yediğini, maymunların ormanda esir aldığını ya da onun ıssız bir kumsalda can verdiğini düşünüyor, ama bu endişelerinden kimseye söz etmiyordu. Bu arada madam ise kızı için endişeleniyordu.

Çünkü rahibeler, kızı şefkatli, duygulu, ama fazla narin bulmuşlardı. En ufak bir heyecan, onu bitkin düşürüyordu. Öyle ki, piyano çalmayı bırakması gerekmişti. Annesi manastırla düzenli mektuplaşmakta ısrar ediyordu. Postacının gelmediği bir sabah iyice sabırsızlandı; koltuğu ile pencere arasında mekik dokumaya başladı. Bu gerçekten de olağandışı bir durumdu! Dört günden beri kızından haber yoktu!

Kendisini örnek göstererek, hanımını teselli etmek için Félicité, ona, "Hanımım, altı aydır ben de haber alamadım!" dedi.

"Kimden?"

Hizmetçi, tatlı bir sesle, "Kimden olacak, yeğenimden!" dedi.

“Haa, sahi, yeğeninizden!”

Ve Madam Aubain, omuzlarını silkerek, “Onu mu düşüneceğim! Umurumda bile değil! Oturup da bir miçoyu, bir dilenciyi dert edineceğim, iyi doğrusu! Oysa, benim kızım... Bir düşünsene!” dermişçesine odada gezinmeye devam etti.

Félicité, kırıcı, sert davranışlar görmeye alışık olmasına rağmen çok gücenmişti, ama zamanla bunu unuttu.

Virginie yüzünden aklını yitirmek, ona doğal bir şey gibi görünüyordu. İki çocuk da kadının gözünde aynı öneme sahipti; kalbindeki bir bağ onları birleştiriyordu, kaderleri bir olsa gerekti.

Eczacı, Félicité’ye Victor’un gemisinin Havana’ya vardığını haber verdi, kendisi bu haberi bir gazetede okumuştu.

Puro yüzünden, Félicité Havana’yı sabah akşam sigara içmekten başka bir iş yapılmayan bir ülke olarak, Victor’u da bir tütün bulutu içinde zenciler arasında dolanırken hayal ediyordu. Acaba “ihtiyaç anında” karadan geri dönmek mümkün müydü? Orası ile Pont-l’Evêque arasındaki mesafe ne kadardı? Bunu öğrenmek için, Mösyö Bourais’yi sorguya çekti.

Adam atlasını aldı, sonra boylamlar üzerinde kimi açıklamalar yapmaya başladı; Félicité’in şaşkınlığına bilgiççe bir gülümsemeyle karşılık verdi. Sonunda, eline bir kurşunkalem alıp, oval bir lekenin içinde kolayca fark edilemeyen siyah bir noktayı göstererek, “İşte burası,” dedi. Félicité, haritaya eğildi, renkli çizgilerden oluşan ağ, ona bir şey anlatmak şöyle dursun, gözlerini yormuştu. Bourais, hizmetçiden onu üzen, canını sıkan şeyi söylemesini isteyince, Félicité, Victor’un kaldığı evi göstermesini rica etti. Bourais kollarını kaldırdı, hapşırdı ve kahkahalarla gülmeye başladı; kızın böylesine cahil oluşu onu neşelendirmişti. Félicité ise adamın neden güldüğünü anlayamıyordu. Zekâsı gerçekten de yeğeninin resmini de görmeyi umacağı kadar kıttı.

On beş gün sonra, Liébard, her zaman olduğu gibi alışveriş saatinde mutfağa girdi ve eniştesinin yolladığı mektubu ona verdi. Her ikisi de okuma yazma bilmediğinden, Félicité, hanımından yardım istedi.

O sırada bir örgünün ilmiklerini saymakta olan Madam Aubain, elindeki işi yanına koyarak, mektubu aldı, mührünü açtı, alçak bir sesle ve derin bir bakışla, titreyerek:

“Size bir felaketi bildirmek için yazmışlar... Yeğeniniz...”

Ölmüştü. Mektupta daha fazla bir şey yazmıyordu.

Félicité, başını tahta perdeye dayayarak bir sandalyeye yığıldı ve bir anda kıpkırmızı kesilen gözlerini kapadı. Sonra başı öne eğik, elleri yana sarkmış, gözleri donuk bir halde, belli aralıklarla, “Zavallı çocuk! Zavallı çocuk!” diye tekrarlamaya başladı.

Liébard içini çekerek onu dikkatle süzüyor, Madam Aubain ise hafifçe titriyordu.

Ona Trouville’deki kız kardeşini ziyaret etmesini önerdi, ama Félicité bir işaretle buna ihtiyacı olmadığını belirtti.

Bir sessizlik oldu. Babacan bir insan olan Liébard, gitmesinin yerinde olacağını düşünüyordu.

Félicité, “Onların umurunda bile değil elbette,” diye düşündü.

Başı yeniden öne düştü. Elişi yaptığı masasının üstündeki uzun iğneleri zaman zaman ne yaptığını fark etmeksizin eline alıyordu.

Avludan, içlerindeki ıslak çamaşırlardan sular damlayan leğenler taşıyan kadınlar geçiyordu.

Camların arkasından onları görünce, Félicité’nin aklına kendi çamaşırları geldi. Onları önceki gün suya koyduğundan, bugün çitileyip durulaması gerekiyordu. Evden çıktı.

Yassı çamaşır tokmağı ve fıçısı Toucques’in kıyısında duruyordu. Gömlekleri yamacın üzerine yığdı, kollarını sıvadı, tokmağını aldı. Çamaşırlara indirdiği şiddetli darbelerin sesi, civardaki bahçelerden duyuluyordu. Çayırlar bomboştu, rüzgâr nehri hareketlendiriyor, uzaklardaki büyük otlar, suda yüzen cesetlerin saçları gibi nehre sarkıyorlardı.

Félicité acısını içine atmıştı, akşama kadar cesurca kendisini tuttu, ama odasına gelince, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Yüzükoyun şiltesine uzanarak, başı yastığa gömülü, yumrukları şakaklarına dayalı, kendisini acıların kucağına bıraktı.

Çok sonraları, Victor'un kaptanından, yeğeninin nasıl öldüğünü öğrendi.

Sarı hummaya yakalandığından kanını biraz fazla almışlardı. Kendisine dört doktor birden baktığı halde çok geçmeden can vermişti. Başhekim, "İşte bir tane daha," demişti.

Ebeveynleri çocuğa hep barbarca davranmışlardı. Félicité onlarla hiç görüşmemeyi tercih etti; onlar da, ya unuttuklarından ya da sefalet içinde yaşamaktan kalpleri katılaştığından gelip Félicité'yi görmeyi akıl edememişlerdi.

Bu arada Virginie, gitgide güçten düşüyordu.

Nefes darlığı, öksürük, sürekli ateş ve yanaklarındaki mermer damarını andırır lekeler, kızın ağır ve ciddi bir hastalığa yakalandığının işaretleriydi. Mösyö Poupart, Provence'ta bir süre kalmalarını tavsiye etti. Madam Aubain, bu fikri uygun bulup gitmeye karar verdi ve Pont-l'Evêque ikliminden kurtulması için kızını derhal evine getirtti.

Her salı kendisini manastıra götüren araba kiralayıcısı ile bir anlaşma yaptı. Bahçede, Seine Nehri'ne bakan bir teras vardı. Virginie, orada annesinin koluna girerek yerlere dökülen asma yapraklarının üzerinde dolaştı. Tancarville şatosundan Havre'daki deniz fenerine kadar bütün ufku ve uzaktaki yelkenlileri seyrederken, bazen bulutların arasından sızan güneş ışınları, gözlerini kapamasına neden oluyordu. Sonra, çardağın altında dinleniyorlardı. Annesi, küçük bir fıçıda nefis Malaga şarabından getiriyordu. Virginie, çakırkeyf olacağını düşünerek gülüyor, şaraptan sadece birkaç yudum içiyordu.

Sonbahar geldiğinde Virginie eski gücüne kavuşmuştu. Félicité, Madam Aubain'i rahatlatmaya çalışıyordu. Ne var ki bir akşam, alışverişten dönerken, kapının önünde Mösyö Poupart'ın arabasıyla karşılaştı; adam giriş salonundaydı. Madam Aubain şapkasının bağcıklarını bağlıyordu.

"Şoferetimi, çantamı, eldivenlerimi ver bana. Haydi çabuk!"

Virginie’nin ciğerlerinde kan toplanmıştı, belki de kızın durumu ümitsizdi.

“Henüz değil!” diye bağırdı doktor ve ikisi de lapa lapa döne döne yağan kar taneleri altında arabaya bindiler. Gece olmak üzereydi. Hava çok soğuktu.

Félicité bir mum yakmak için kiliseye koştu. Sonra arabanın ardından gitti ve bir saat sonra ona yetişti; arkasına atlayıp kaytanlara tutundu. Sonra aklına avlunun kapısını kapamamış olduğu geldi. Hırsızlar girerse ne yapardı? Arabadan indi.

Ertesi gün, şafak söker sökmez, doktora uğradı. Doktor önce eve gelmiş, sonra da köye gitmişti. Félicité, kendisine mektup getirenler olabileceğini düşünerek bir süre handa kaldı; sonunda gün doğarken, Lisieux arabasına bindi.

Manastır sarp bir sokağın sonunda bulunuyordu. Sokağı yarıladığında, tuhaf sesler duydu, ölüm çanları çalıyordu. “Başkaları içindir,” diye düşünerek, sertçe kapının tokmağını çekti.

Dakikalar geçtikten sonra, yerde sürüyen ayakkabıların sesi duyulmaya başlandı, kapı aralandı ve bir rahibe göründü.

Rahibe, ciddi bir tavırla kızın az önce vefat ettiğini söyledi. Tam o sırada, Saint Léonard Kilisesi’nin çanları daha şiddetli çalmaya başladı.

Félicité, ikinci kata çıktı.

Odanın eşiğine varır varmaz, Virginie’yi yatağa sırtüstü uzanmış, elleri göğsünde kavuşmuş, ağzı açık bir halde gördü. Kendisine doğru eğilen siyah bir haçın altındaki başı arkaya, hareketsiz duran perdelerin arasına düşmüştü. Yüzü perdelerden de soluktu.

Madam Aubain, yatağın bir ucunda yavrusunu kolları arasında tutuyor, üzüntüsünden hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Başrahibe, sağda, ayakta duruyordu. Konsolun üstündeki üç şamdan kırmızı benekler halinde parlıyor, dışarıdaki sis nedeniyle pencereler bembeyaz görünüyordu.

Rahibeler, Madam Aubain’i alıp götürdüler. Félicité, iki gece boyunca ölünün yanından ayrılmadı. Sürekli olarak aynı duaları tekrarlayıp duruyor,

çarşaflara kutsal su serpiyor, sonra yerine oturup kızı seyre dalıyordu. Birinci gecenin sonunda, kızın yüzünün sarardığını, dudaklarının morardığını, burun deliklerinin daraldığını ve gözlerinin çukurlarına gömüldüğünü fark etti. Virginie defalarca öptüğü bu gözleri yeniden açsaydı, hiç şaşırmayacaktı. Çünkü onunki gibi bir ruhu olanlar için, olağandışı olaylar oldukça sıradandır.

Félicité, kızı yıkadı, kefenine sardı, tabutuna koydu ve saçlarını çözüp başına bir taç taktı. Kızın saçları sarıydı ve yaşına göre olağandışı bir uzunluktaydı.

Félicité bu saçlardan büyük bir tutam kesti, yarısını koynuna sokup ölene dek orada saklamaya karar verdi.

Ayinden sonra, mezarlığa varmak için kırk beş dakika yol almak gerekmişti. Paul en önde yürüyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

Onun ardından Mösyö Bourais ve sonra kasabanın belli başlı sakinleri, siyah tüller takmış kadınlar ve Félicité geliyordu. Félicité, yeğenini düşünüyordu, ona karşı son görevini bu şekilde yerine getiremediği için üzüntüsü katbekat artmıştı. Küçük kızla beraber yeğenini de gömüyorlardı sanki.

Madam Aubain'in acısı sonsuzdu. Önce Tanrı'ya isyan etti; hiç kimseye bir kötülüğü dokunmamış tertemiz bir vicdanı olan kızını elinden aldığı için onu adaletsiz buluyordu, ama hayır! Onu güneye götürmeliydi! Başka doktorlar onu kurtarabilirlerdi!

Devamlı kendini suçlayarak, kızının yanına gitmek istiyor, uykularında acıyla haykırıyordu. Özellikle her gece devamlı gördüğü, hiç kurtulamadığı bir rüya vardı:

Gemici kıyafeti giymiş kocası, uzun bir seferden dönüyor, ağlayarak Virginie'yi götürmek için emir aldığını söylüyor ve sonra birlikte saklanacak bir yer aramaya koyuluyorlardı.

Bir gün allak bullak bir halde bahçeden döndü. Biraz önce baba ile kız ardı ardına bahçede görünmüş ve hiçbir şey yapmadan kendisine bakıp durmuşlardı (bunları söylerken parmağıyla olayın geçtiği yeri gösteriyordu).

Bu olaydan sonra aylarca hiç kıpırdamadan odasında kalakalmıştı. Félicité tatlı bir sesle ona uzun uzun tavsiyelerde bulunuyordu, hiç olmazsa oğlu ve “onun” hatırası için ayakta kalması gerektiğini söylüyordu. Madam Aubain, uykudan uyanmışçasına, “Onun hatırası, değil mi?” diyordu.

“Ah, evet! Evet! Onu unutamıyorsunuz!”

Madam Aubain’e mezarlığı ima etmek dahi yasaklanmıştı.

Félicité ise, her gün oraya gidiyordu.

Saat tam dörtte, evlerin yanından geçiyor, yokuşu çıkıyor, parmaklığı açıyor ve Virginie’nin mezarının başına geliyordu. Mezar, altında düz bir kapak taşı bulunan pembe mermerden bir sütun ile çevresinde zincirler olan küçük bir bahçeden oluşuyordu. Tarhlar, çiçekten bir örtünün altında kaybolmuşlardı. Félicité, çiçekleri suluyor, çakıllarını tazeliyor ve toprağı daha iyi havalandırmak için yere diz çöküyordu. Madam Aubain sonunda mezarı ziyaret edebilecek duruma gelip de oraya uğrayınca, biraz rahatlamış, teselli bulmuştu.

Sonra Paskalya, Assomption, Toussaint gibi büyük bayramlar dışında önemli hiçbir olay yaşanmayan, birbirinin aynı yıllar art arda akıp gitti, ama arada uzun süre unutulmayacak olaylar da olmuyor değildi.

Örneğin, 1825’te iki işçi, giriş salonunu badanalamışlardı; 1827’de çatının bir kısmı avluya düşmüştü, bu durum az kalsın bir adamın ölümüne neden olacaktı. 1828 yazında, kutsal ekmek dağıtma görevi Madam’a düşmüştü;[15] tam o günlerde Bourais esrarengiz bir biçimde ortadan kaybolmuş ve Guyot, Liébard, Madam Lechaptois, Robelin ve uzun süredir felçli olan Gremanville amca gibi eski tanıdıklar bir bir göçüp gitmişlerdi.

Bir gece, posta arabasının sürücüsü gelip Temmuz Devrimi’ni bütün Pont-l’Evêque’e haber verdi. Birkaç gün sonra kasabaya yeni bir kaymakam atandı: Yanında karısından başka, baldızı ve gelinlik çağa gelmiş üç kızı olan eski Amerika Konsolosu Larsonnière Baronu. Rüzgârda dalgalanan bluzlar giyen kızları kırlarda gezinirken görüyorlardı; yanlarında bir zenci ve bir de papağan vardı. Madam Aubain’i ziyarete gelmişler, o da iade-i ziyarette bulunmakta gecikmemişti. Kızlar uzaktan görünür görünmez, Félicité hemen koşup hanımına haber verirdi. Ne var ki, Madam Aubain’i heyecanlandırabilecek yalnız bir tek şey vardı: Oğlundan gelen mektuplar.

Oğlu bir baltaya sap olamamıştı, kendini içkiye kaptırmış; kafelerde sürünüyordu. Annesi borçlarını ödüyor, fakat o yeniden borçlanıyordu. Pencerenin kenarında örgü ören Madam Aubain'in iç çekişleri, mutfakta çıkrık çeviren Félicité'nin kulağına kadar geliyordu.

İki kadın, bir sıra halinde dizilmiş meyve ağaçlarının yanında dolaşıyorlar, hep Virginie'den söz ediyorlardı; yaşasaydı kardeşinin durumunun hoşuna gidip gitmeyeceğini, bu konuda neler söyleyebileceğini birbirlerine sorup duruyorlardı.

Kızın bütün öteberisi, iki yataklı odadaki bir dolaba doldurulmuştu. Madam Aubain, dolabı mümkün olduğunca açmamaya, içindeki eşyalara bakmamaya çalışıyordu. En sonunda bir yaz günü dolabı açmaya karar verdi; dolabın içinden kelebekler çıkarak uçuşmaya başladı.

Çocuğun elbiseleri bir etajerin altına sırayla asılmıştı; tahtanın üzerinde üç oyuncak bebek, çemberler, bir oyuncak ev ve bir leğen duruyordu. Félicité ve hanımı, eteklikleri, çorapları ve mendilleri dolaptan alıp, katlamadan iki yatağın üzerine yaydılar. Güneş, bu eski püskü eşyaları aydınlatıyor, üzerindeki lekelerle giyilmekten ötürü oluşmuş kıvrımlarla kırışıklıkların iyice ortaya çıkmasına neden oluyordu.

Hava sıcak, gökyüzü masmaviydi, bir karatavuk cıvıl cıvıl ötüyordu; her şey büyük bir mutluluk içinde gibiydi. İki kadın, kestane renginde uzun tüylü küçük bir şapka bulmuşlardı; ne var ki şapka, güveler yediği için delik deşikti. Félicité, onun kendisine verilmesini rica etti. İki kadın göz göze geldiler; her ikisinin de gözleri yaşlarla doldu. Sonunda hanımı kollarını açtı, hizmetçisi kendini bu kolların arasına attı. İkisini birbirlerine bir an için eşit kılan bir öpücükle acılarını dindirerek, birbirlerine sarıldılar.

Madam Aubain, herhangi birisine içini kolaylıkla açabilecek yaradılışta biri olmadığından, bu, hayatlarındaki ilk yakınlaşmaları olmuştu. Félicité, sanki hanımı kendisine bir iyilikte bulunmuş gibi, ona karşı minnettarlık duydu. Bundan sonra onu, hayvanların sahiplerine olan sadakati gibi büyük bir sadakatle, adeta taparcasına sevmeye başladı.

İyilikseverliği daha da artmıştı.

Sokaktan geçen bir alayın trampet seslerini duyunca, bir şarap testisiyle kapının önüne çıkıyor ve içmeleri için askerlere şarap sunuyordu. Kolera[16]

kurbanlarına bakmıştı. Polonyalıları[17] koruyup kollamıştı, hatta içlerinden biri kendisiyle evlenmek istediğini bile söylemişti. Ne var ki Félicité bir sabah, kiliseden döndüğünde, onu mutfakta gördü; adam oraya gizlice girmiş, sakin sakin kendine hazırladığı yemeği yiyordu; herkes bu duruma çok sinirlenmişti.

Polonyalılardan sonra Félicité, 93'te devrimcilerinden yana olup korkunç işler yapmış[18] biri olan Colmiche Baba ile ilgilenmeye başladı. Adam, nehir kıyısında, bir domuz ahırının yıkıntıları içinde yaşıyordu. Haylaz çocuklar adamcağızı duvarın yarıklarından gözetliyor ve onun upuzun saçları, kızarmış gözleri ve kolundaki başından daha büyük olan apseyle, geçmek bilmeyen bir nezleden çırpınarak yattığı pis yatağını taşlıyorlardı. Félicité, ona çamaşır getirdi, yıkık dökük evini temizlemeye çalıştı, adamı, hanımını rahatsız etmeden, ekmek fırınına yerleştirmeyi planlıyordu. Apsesi patladığı zaman, Félicité gelip her gün koluna pansuman yaptı, bazen ona çörek getiriyor ve adamı güneş görmesi için bir hasır parçasının üzerine yatırıyordu.

Zavallı ihtiyar, salyaları akarak ve titreyerek kısık bir sesle ona teşekkür ederdi; onu kaybetmekten korkar, uzaklaştığını görünce ellerini uzatırdı. Çok geçmeden de öldü. Félicité, ruhunun huzura kavuşması için bir ayin yaptırdı.

O gün onu çok mutlu eden bir şey oldu. Akşam yemeği sırasında Madam de Larsonnière'in zencisi, içinde bir papağan olan bir kafes ve papağının değneği, zinciri ve kilidiyle çıkageldi. Barones'in Madam Aubain'e gönderdiği pusulada, kocasının valiliğe terfi edilmesi sebebiyle, akşam oradan ayrılacakları yazılıydı. Barones, saygılarının bir ispatı ve bir anı olarak, kadından bu kuşu kabul etmesini rica ediyordu.

Bu kuş, uzun süredir Félicité'in hayallerini süslüyordu, çünkü –zencinin söylediğine bakılırsa– Amerika'dan gelmişti. "Amerika" sözü, ona Victor'u hatırlatıyordu. Hatta bir gün, "Böyle bir kuşa sahip olsaydı, Madam pek mutlu olur," demişti.

Zenci, bu sözü hanımına iletmişti. O da kuşu yanında götüremediğinden, ondan bu yolla kurtulmaya karar vermişti.

IV

Kuşun adı Loulou'ydu. Gövdesi yeşil, kanatlarının ucu pembe, alnı mavi ve boynu altın rengindeydi, ama devamlı tüneğini kemirmek, tüylerini yolmak, pisliklerini ortalığa saçmak ve banyoluğundaki suları sıçratmak gibi tuhaf huyları vardı.

Kuştan sıkılan Madam Aubain, bir daha geri almamak üzere onu Félicité'ye verdi.

Kadın derhal onu eğitmeye koyuldu ve kuş, kısa bir süre sonra, "Yakışıklı çocuk! Hizmetinizdeyim, bayan! Selam Marie," diye tekrarlamaya başladı. Kuşun tüneği kapının yanına yerleştirilmişti. Eve gelenler, "Jacquot" diye seslendiklerinde kuşun cevap vermemesine şaşıyorlardı; çünkü bütün papağanlar "Jacquot" diye çağrılırdı. Bu yüzden onun bir hindi, hatta odun olduğunu söylüyorlardı. Onların bu sözleri, Félicité'nin kalbine bir hançer gibi saplanıyordu. Loulou'nun garip bir huyu vardı: Kendisine bakıldığı zaman hiç konuşmazdı.

Aslında kuş kendisine bir arkadaş arıyordu, çünkü pazar günleri, Rochefeuille kız kardeşler, Mösyö de Houppeville ve evin yeni müdavimleri eczacı Onfroy, Mösyö Varin ve kaptan Mathieu iskambil oynarken, büyük bir öfke içinde o kadar şiddetle çırpınarak kanatlarını cama vuruyordu ki, konuşmak imkânsızlaşıyordu.

Kuşkusuz, Bourais'nin yüzü ona çok komik geliyor olmalıydı. Kuş adamı görür görmez adeta yüksek sesle gülmeye başlıyor, sesi avluda çınlıyor, her yerde yankılanıyor ve bunun üzerine pencerelere koşuşan komşular da gülmeye başlıyordu. Kuşun kendisini görmemesi için Mösyö Bourais, yüzünü şapkasıyla gizleyerek duvarın dibinden geçiyor, sonra bahçenin kapısından içeri, eve giriyor ve sevgiden yoksun, soğuk gözlerle kuşa bakıyordu.

Loulou, başını sepetine daldırdığı için kasap çocuktan bir fiske yemişti ve o zamandan beri, çocuğu gömleğinin üstünden ısırmaya çalışıyordu. Fabu, kuşu boynunu kırmakla tehdit ediyordu, ama uzun favorileri ve döğmeli kollarıyla haşin görünüşüne rağmen ona karşı şiddet kullanmıyordu. Tam tersine, neşeli bir tavırla küfretmesini öğretecek kadar yakından ilgileniyordu. Onun kuşa bu tür davranmasından iğrenen Félicité, onu mutfağa yerleştirdi. Papağanı tüneğe bağlayan zinciri de çözdüler, böylece kuş evin içinde dolaşmaya başladı.

Merdivenlerden inerken eğri gagasını basamaklara dayıyor, önce sol sonra da sağ ayağını kaldırıyordu. Félicité ise, böyle bir jimnastiğin onu serseme çevirmesinden korkuyordu. Derken, kuş hastalandı; ne konuşabiliyor ne de yemek yiyebiliyordu. Kimi zaman tavuklarda görüldüğü gibi, dilinin altında bir sertlik oluşmuştu. Félicité bunu tırnaklarıyla çekip alarak kuşu iyileştirdi. Mösyö Paul, bir gün purosunun dumanını kuşun burun deliklerine üfleme tedbirsizliğinde bulunmuş, başka bir sefer Madam Lormeau şemsiyesinin ucuyla iterek onu rahatsız etmiş, kuş da şemsiyenin halkasını kaptığı gibi ortadan kaybolmuştu.

Félicité, onu serinlemesi için otların üzerine koyup bir anlığına yanından ayrılmıştı. Döndüğünde papağanın yerinde yeller esiyordu! Kuşu önce koruluklarda, nehir kenarında ve çatıların üstünde aradı. Bu sırada, “Dikkatli ol! Delirdin mi sen!” diye bağıran hanımını duymuyordu bile.

Sonra, Pont-l’Evêque’teki bütün bahçelere göz attı, yoldan geçenleri durdurup, “Buralarda papağanımı gördünüz mü?” diye soruyor, papağanı tanımayanlara, onu tarif ediyordu.

Birden yeldeğirmenlerinin arkasında, yamacın altında, uçan yeşilli bir şey gördüğünü sandı, ama oraya gelince hiçbir şey bulamadı. Bir seyyar satıcı, onu az önce, Saint-Melaine’deki Simon Anne’nin dükkânında gördüğünü söyledi. Félicité, hemen oraya koştu. Dükkândakiler kızın ne demek istediğini anlamadılar. Sonunda kunduraları parça parça, yorgunluktan bitkin, yüreği kan ağlayarak eve döndü; kanepenin ortasına hanımının yanına oturmuş, neler yaptığını anlatırken omzuna hafif bir ağırlık çöktü. Loulou’ydu bu! Neler çevirmişti kim bilir! Belki de sadece çevrede biraz dolanmıştı!

Félicité, yaşadığı korkuyu kolay kolay unutamadı; daha doğrusu, bir daha asla unutmadı.

Bir soğuk algınlığından sonra, anjine yakalandı, kısa bir süre sonra, kulaklarında bir rahatsızlık oldu. Üç yıl sonra büsbütün sağırlaştı. Kilisede bile çok yüksek sesle konuşuyordu. Bu yüzden, günahları kendisi için utanç verici ve başkaları için sakıncalı olmadığı halde papaz efendi, onu, günah çıkarması için, sadece kendi soyunma odasında kabul etmeyi daha uygun bulmuştu.

Hayali uğultular duyarak altüst oluyor, aklı karışıyordu.

Hanımı, sık sık ona, “Tanrım, ne kadar da aptalsın!” diyor, o da etrafında bir şey arayarak, “Evet, Madam!” diye cevap veriyordu.

Düşüncelerinin küçük çemberi daha da daralmıştı. Çanların ezgisi, öküzlerin böğürtüsü onun için artık yoktu. Bütün varlıklar gözlerinin önünde bir hayalet sessizliğiyle hareket ediyorlardı. Artık kulağına sadece tek bir ses geliyordu: Papağanın sesi. Papağan, adeta Félicité’yi eğlendirmek istiyormuşçasına, çevrilen şişlerin takırtılarını, balık satıcısının keskin bağırışını, karşıda oturan marangozun testere sesini taklit ediyor, her kapı çalınışında, Madam Aubain gibi, “Félicité! Kapı! Kapıya bak!” diye bağırıyordu. Birbirleriyle konuşurken, kuş, dağarcığındaki üç beş kelimeyi bıktırıncaya kadar söylerken, kadın ona, bütün içindekileri dile getirdiği başı sonu belirsiz cümlelerle cevap veriyordu. Şu yalnız hayatında, Loulou onun oğlu, sevgilisi sayılırdı. Gelip parmaklarına konuyor, dudaklarını gagalıyor, şalına tutunuyor ve kadın, sütnineler gibi başını sallayarak öne eğdiğinde, başlığının uçları kuşun kanatlarıyla birlikte dalgalanıyordu. Bulutlar toplanıp gök gürlediği zaman, kuş, belki de doğduğu ormana yağan sağanakları hatırladığı için çığlıklar koparıyordu. Suyun akışıyla coşuyor, çılgınca kanat çırpıyor, tavana kadar çıkıyor, her şeyi deviriyor ve pencereden çıkıp bahçedeki su birikintilerinde çırpınmaya başlıyordu. Sonra hemen dönüp ocaktaki ızgara demirlerinden birine konuyor, tüylerini kurutmak için zıplayıp duruyor, kâh kuyruğunu, kâh gagasını gösteriyordu.

1837’deki korkunç kışın bir sabahı Félicité, kuşu soğuk almasın diye şöminenin önüne koymuş, sonra onu kafesinde baş aşağı, tırnakları demir tellere takılı olduğu halde ölü bulmuştu. Şüphesiz iç kanamadan ölmüştü. Lakin Félicité, onun maydanozdan zehirlendiğini düşündü ve elinde hiç kanıt olmamasına rağmen, şüpheleri Fabu’nun üzerinde toplandı. O kadar ağladı ki sonunda hanımı, ona, “Peki o zaman, içine saman doldurt!” dedi. Kuşuna daima iyi davranmış olan eczacıya akıl danışmaya gitti. Sonra, Havre’a mektup yazdı. Fellacher adlı biri bu işi üzerine aldı. Félicité, bazı paketlerin posta arabasında taşınırken zarar gördüğünü göz önüne alarak, onu Honfleur’e kendi elleriyle götürmeye karar verdi.

Yolun kenarında, yapraksız elma ağaçları birbiri ardına sıralanmış, hendekleri buz kaplamıştı. Çiftliklerin etrafında köpekler havlıyordu ve Félicité, elleri mantosunun altında, ayağında küçük siyah kunduraları,

kolunda sepetiyle hızlı adımlarla yolun ortasından yürüyordu. Ormanı geçip Haut-Chêne'i arkasında bırakarak, Saint-Gatien'e gelmişti. Arkasından yokuş aşağı, tozu dumana katarak dörtnala bir posta arabası geliyordu.

Kadının hiç umursamadan sakin sakin yoluna devam ettiğini görünce, sürücü oturduğu yerden doğrulup bağırmaya başladı. Bu sırada zaptedemediği dört atı, iyice hızlanmışlardı. Öndeki iki at, Félicité'ye sürünerek geçmişti. Sürücü dizginleri çekerek atları kenara çekti ve öfkeyle kolunu kaldırıp büyük kamçısıyla kadını ensesinden sırtına doğru öyle şiddetle kırbaçladı ki, kadıncağız sırtüstü yere yıkıldı.

Bilinci yerine geldiğinde, Félicité'nin ilk yaptığı şey, sepetini açıp bakmak oldu. Ne mutlu ki Loulou'ya bir şey olmamıştı. Sağ yanağında bir sıcaklık hissetti. Eliyle yoklayınca, parmakları kıpkırmızı oldu. Yanağından kan akıyordu.

Bir metre yüksekliğinde bir taş yığınına oturdu, mendiliyle yüzünü temizledi, sonra acıktığında yemek üzere sepetine koyduğu ekmek kabuğundan biraz ısırdı. Yaradan duyduğu üzüntüyü, kuşuna bakarak dindiriyordu.

Ecquemauville'in tepesine varınca, gece karanlığında yıldızlar gibi parlayan Honfleur'ün ışıklarını gördü. Uzaktaki deniz hayal meyal seçilebiliyordu. Derken kendisini güçsüz, bitkin hissederek durdu. Çocukluğunda yaşadığı sefalet, ilk aşkında uğradığı hayal kırıklığı, yeğeninin bu dünyadan göçüp gitmesi ve sonra Virginie'nin ölümü, denizdeki gelgitler gibi aklına gelip gidiyor, bütün bu hatıralar adeta boğazına kadar yükselip onu boğuyorlardı.

Geminin kaptanıyla görüşmek istedi ve ne yolladığını söylemeden ona kimi tembihlerde bulundu.

Papağan, uzun süre Fellacher'de kaldı. Adam sürekli olarak kuşu gelecek hafta göndereceğini söylüyordu; nihayet altı ay sonra Félicité'ye bir sandığın gönderildiğini bildirdi. Bir daha da kuştan söz açılmadı. Gerçekten de Loulou bir daha asla eve döneceğe benzemiyordu. “Onu benden çaldılar!” diye düşünüyordu Félicité.

Sonunda kuş, maun ağacından bir kürsüye vidalanmış bir ağaç dalı üzerinde dimdik, bir ayağı havada, başı eğik, Fellacher'in şatafat

düşkünlüğüyle yaldızladığı bir cevizi ısırır durumda, göz kamaştırıcı bir güzellik içinde gelmişti. Félicité, kuşu kendi odasına koydu.

Çok az kimsenin görmesine izin verdiği bu oda, içinde dini eşyalarla birtakım değişik garip şeyler bulunduğundan, hem kiliseye hem de pazara benziyordu.

Büyük bir dolap, oda kapısının açılmasını zorlaştırıyordu. Bahçeye açılan pencerenin karşısındaki duvarda, yuvarlak pencere deliği de avluya bakıyordu; kayışlı yatağın yanındaki masanın üstünde su kabı, iki tarak ve her yanı çizilmiş tabağın içinde mavi bir sabun vardı.

Duvarlara tespihler, madalyonlar, bir sürü Meryem Ana tasviri ve hindistancevizinden kutsal su kabı asılıydı. Bir mihrap gibi örtülmüş olan konsolun üstünde, Victor'un hediye ettiği deniz kabuğundan kutu, bir süzgeçle bir balon, yazı defterleri, resimli coğrafya kitabı ve bir çift potin görülüyordu. Tüylü, küçük şapka, kurdelelerinden aynanın çivisine asılmıştı. Félicité bütün bu eşyaya olan saygısında o kadar ileri gitmişti ki, Mösyö'nün redingotlarından birini bile saklıyordu. Madam Aubain'in artık istemediği bütün eski püskü şeyleri Félicité kendi odasına koyardı. Öyle ki, konsolun kenarında yapma çiçekler ve çatı penceresinin eşiğinde Artois kontunun portresi bile vardı.

Loulou, bir tahtayla şömineye tutturulmuştu. Félicité, her sabah uyanır uyanmaz, şafak aydınlığında onu görüyor ve o zaman geçip gitmiş günleri ve yaptığı ufak tefek önemsiz işleri en ince ayrıntılarına kadar, hiçbir acı ve üzüntü duymadan, içi huzur dolu anıyordu.

Hiç kimseyle görüşmeden, bir uyurgezerin uyuşukluğu içinde yaşıyor, sadece Fête-Dieu[19] için toplanan kalabalıklar onu canlandırabiliyor, sokağa kurulan mihrabı süsleyip güzelleştirmek için komşulardan şamdanlar ve hasır süslemeler toplamaya gidiyordu.

Kilisede devamlı Kutsal Ruh'u seyrediyor ve onda, papağandan bir şeyler buluyordu. Epinal'in, Hazreti İsa'nın vaftiz törenini canlandıran tasvirinde, bu benzerlik ona daha da belirgin görünüyordu. Lal rengi kanatları ve zümrüt gövdesiyle Kutsal Ruh, gerçekten de Loulou'nun bir portresi gibiydi.

Bu tasviri satın alarak, onu Artoi kontunun portresinin yerine astı, böylece bir bakışta papağanla ikisini birlikte görüyordu. Zihninde her ikisi birleşmişti artık, gözlerine daha canlı ve anlaşılabilir görünen Kutsal Ruh ile olan ilişkisi nedeniyle, papağan da adeta kutsallaşmıştı.

Konuşmak için Tanrı, sesi olmadığından bir güvercini değil, ama Loulou'nun atalarından birini seçmişti. Félicité, tasvire bakarak dua ederken, zaman zaman gözlerini kuşa çeviriyordu.

Meryem Ana'nın kızları arasına girmeye heveslendi, ama Madam Aubain, onu bu isteğinden vazgeçirmeyi başardı.

Bu arada önemli bir olay olmuştu: Paul'ün düğünü.

Önce bir süre noter yardımcılığı yaptıktan sonra, ticaret, gümrük vergi tahsilatı alanlarında çalışmış, hatta Sular ve Ormanlar İdaresi'ne girmeye kalkmış ve otuz altısına geldiğinde, birdenbire adeta Tanrı esinlemiş gibi, yolunu keşfetmişti: Sicil Dairesi. Bu işte o kadar büyük bir kabiliyet göstermişti ki, bir müfettiş kendisini daima koruyup kollayacağını vaat ederek, ona kızını vermeyi teklif etmişti.

Paul, niyeti ciddi olduğundan, kızı annesine ziyarete getirdi.

Ne var ki kız, Pont-l'Evêque'in âdetlerini küçümseyerek prenseslik tasladı ve Félicité'nin kalbini kırdı. Gittiğinde Madam Aubain rahatlayarak derin bir nefes aldı.

Ertesi hafta, Mösyö Bourais'nin Aşağı Britanya'da bir handa öldüğünü öğrendiler.

Bir intihar söylentisi çıktı ve çok geçmeden bunun doğru olduğu anlaşıldı. Son zamanlarda Bourais'nin dürüstlüğüyle ilgili birtakım şüpheler ortaya çıkmıştı. Madam Aubain, adam hakkında araştırma yaptı ve onun zimmetine para geçirmek, kaçak odun satmak, sahte makbuz bastırmak gibi bir sürü karanlık işe bulaştığını öğrendi. Bunun yanı sıra bir de gayrimeşru çocuğu ve "Dozulé'den birisiyle ilişkisi olduğu" ortaya çıktı.

Bütün bu rezaletler Madam Aubain'i çok üzmüştü. 1853 Martı'nda göğsünde bir acı duymaya başladı, dili isle kaplanmış gibi koyulaşmıştı; vücuduna yapıştırılan sülükler nefes darlığını gideremiyordu. Hastalığının dokuzuncu günü, 72 yaşında son nefesini verdi.

Kahverengi saçlarının çevrelediği çiçekbozuğu solgun yüzüyle, olduğundan daha genç görünüyordu. Etrafındakilere itici gelen kendini beğenmiş tavırlarından dolayı, dostlarından pek azı ölümüne üzülmüştü.

Félicité, onun için, hizmetçilerin hanımefendilerine gerçekte ağlayamayacağı kadar çok ağladı. Hanımın kendisinden önce ölmesi onu altüst etmiş ve ona evrenin düzenine aykırı, kabul edilemez, canavarca bir olay gibi gelmişti.

On gün sonra, (Besançon'dan oraya varana kadar geçen süre içinde) kadının mirasçıları çıkageldi. Gelin hanım, çekmeceleri karıştırdı, bazı mobilyaları kendine ayırdı, kalanları sattı, sonra Paul ile Sicil Dairesi'ne döndü.

Madam'ın koltuğu, tek ayaklı yuvarlak masası ve şofereti, sekiz sandalyesi gitmişti. Bir zamanlar gravürlerin olduğu yerler, duvarlarda boş sarı kareler halindeydi. İki küçük yatağı da şilteleriyle beraber alıp götürmüşlerdi ve dolapta artık Virginie'nin eşyalarından hiçbiri görülmüyordu. Félicité, üzüntüsünden kendinden geçmiş bir halde yukarı çıktı.

Ertesi gün, kapıda bir ilan vardı. Eczacı, evin satılacağını kulağına bağırarak söyledi. Félicité sendelemeye başladı ve oturmak zorunda kaldı. Onu en çok üzen şey, odasından, zavallı Loulou için pek kullanışlı olan odasından ayrılmaktı. İçinin sıkıntısını belli eden bir bakışla onu paketlerken Kutsal Ruh'a yalvarıyor, putperestler gibi papağanın önünde diz çökerek dua ediyordu.

Ara sıra çatı penceresinden sızan güneş, kuşun camdan gözlerine yansıyor ve bu gözlerin Félicité'yi vecde sokan parıltılar saçmasına neden oluyordu.

Hanımından Félicité'ye 380 franklık bir gelir kalmıştı. İhtiyacı olan sebzeleri bahçeden temin ediyordu. Son günlerine kadar giyebileceği yeterince kıyafeti vardı, akşam çöker çökmez erkenden yatarak ışıktan tasarruf ediyordu. Eski mobilyalardan bazılarının yer aldığı eskici dükkânını görmemek için, artık hiç dışarı çıkmıyordu.

Geçirdiği büyük şoktan dolayı, felç geldiği için bir bacağını sürüyerek yürüyor ve gitgide güçten düştüğünden, bakkal dükkânı iflas eden Simon Anne her gün gelerek onun odunlarını yarıyor ve suyunu çekiyordu.

Gözleri daha az görmeye başladı. Panjurlar artık açılmıyordu. Uzun yıllar geçti. Evi ne bir satın alan ne de bir kiralayan çıkıyordu.

Onu evden gönderirler korkusuyla Félicité, eve hiçbir tamirat istemiyordu. Çatının tahtaları çürümüş; bütün bir kış boyunca yağmur suyu damladığı için yastığı sırılsıklam olmuştu. Paskalya'dan sonra kan tükürmeye başladı.

O zaman, Simon Anne, bir doktor çağırdı. Félicité, neyi olduğunu bilmek istiyordu, ama sağır olduğundan, kulağına sadece bir tek sözcük gelebilmişti: "Zatürree". Bu hastalığı biliyordu. Yavaşça, "Ah! Tıpkı madam gibi!" dedi; hanımının peşinden gidecek olmasını doğal buluyordu.

Adak günü yaklaşıyordu. Adak yerlerinden ilki, daima tepenin aşağısında dururdu, ikincisi postanenin önünde, üçüncüsü ise sokağın ortasındaydı. Bu sonuncu adak yerinin konulacağı yer konusunda büyük bir rekabet yaşandı ve sonunda kilisede çalışan kadınlar, onu Madam Aubain'in avlusuna yerleştirmeye karar verdiler.

Hizmetçinin nefes darlığı, gün geçtikçe artıyor, ateşi iyice yükseliyordu. Félicité, adak yeri için bir şey yapamadığından üzüntüsünden kıvranıyordu. Hiç olmazsa oraya bir şey koyabilseydi! Derken, aklına papağan geldi. Komşuları itiraz edip bunun uygun düşmeyeceğini söylediler, ama papaz ona izin verdi; Félicité o kadar sevindi ki, öldüğü zaman, tek serveti olan Loulou'yu kabul etmesi için papaza adeta yalvardı.

Salıdan Fête-Dieu'nün arifesi olan cumartesiye kadar geçen sürede, öksürükleri iyiden iyiye sıklaşmıştı. Akşamleyin, yüzü kasılmış, dudakları dişetlerine yapışmış, kusmaya başlamıştı. Ertesi gün, tan yeri ağarırken, kendisini çok fena hissettiği için papazı çağırttı.

Ölüm döşeğindekilere yapılan ayin boyunca, etrafında üç rahibe vardı. Félicité, Fabu ile konuşmak istediğini bildirdi.

Fabu, pazar günleri giydiği kıyafetiyle geldi, bu kasvetli ortamda kendisini huzursuz hissediyordu.

Félicité, kolunu uzatmak için çabalayarak, "Özür dilerim," dedi. "Onu sizin öldürdüğünüzü sanıyordum."

Bu saçma sözler de ne demek oluyordu? Nasıl olur da kendisi gibi bir adamın cinayet işlediğinden şüphelenebilirdi! Fabu iyice çileden çıkmıştı, az kalsın rezalet çıkaracaktı.

Rahibelere, “Görüyorsunuz ya! Aklı başında değil!” dedi.

Félicité ara sıra sayıklıyordu. Rahibeler yanından uzaklaştılar. La Simonne[20] yemek yiyordu. Biraz sonra, Loulou’yu alıp Félicité’ye yaklaştırarak, “Hadi, onunla vedalaş!” dedi.

Sanki yeni ölmüş gibi her tarafını kurtlar kemirmiş, kanatlarından biri kırılmış, karnından samanlar çıkmıştı. Artık gözleri görmeyen Félicité, onu alnından öpüp yanağına dayadı.

La Simonne, adak yerine koymak için onu tekrar aldı.

V

Çayırlardan yaz kokuları geliyor, sinekler vızıldıyor, güneş nehri parlatıp, çatıların arduvazlarını ısıtıyordu. Bir süre önce odasına dönen Simon Anne, mışıl mışıl uyuyordu.

Çan sesleri onu uyandırdı; ikindi ayininden çıkıyorlardı. Félicité, biraz kendine gelmişti. Ayin alayını düşünürken, onu gözleriyle görür gibi oluyordu. Sanki kendisi de bu alaya katılmış, onlarla birlikte yürüyordu.

Bütün okullu çocuklar, kilise şarkıcıları ve itfaiyeciler kaldırımda yürüyorlar, bu sırada yolun ortasında en önde baltalı mızrağıyla kilise kavası, arkasından büyük bir haç tutan kilise hizmetlisi, çocuklara göz kulak olan öğretmen, küçük kızları için kaygılanan rahibe ilerliyorlar, çocukların en sevimlilerinden melekler gibi kıvır kıvır saçlı üçü, havaya gül yaprakları saçıyor, diyakoz kollarını açarak müziğin daha hafif çalınmasını işaret ediyor, buhurdanlık taşıyan iki kişi, attıkları her adımda “şarap ile ekmek”e doğru dönüyorlardı. Şarap ile ekmeği, dört kilise mütevellisinin tuttuğu gelincik renginde kadife bir sayvanın altında ilerleyen ve en güzel kaftanını giymiş papaz tutuyordu.

Arkada, evlerin duvarlarını örten beyaz örtüler arasında, bir yığın insan itişip kakışarak ilerliyordu. Sonunda yamacın eteğine geldiler.

Yatağında yatan Félicité'yi soğuk bir ter basmış, şakakları sırılsıklam olmuştu. La Simonne, aynı şeyin elbet bir gün kendi başına da geleceğini düşünerek, bir süngerle kadının terini siliyordu.

Kalabalığın uğultusu gitgide yükseldi, hatta bir ara çok şiddetlendi, sonra yavaş yavaş azaldı, uzaklaştı.

Bu arada camlar silah sesleriyle sarsıldı. Bunlar, kutsal ekmek kabını selamlayan posta arabası sürücüleriydi. Félicité, gözlerini çevirerek, elinden geldiği kadar yüksek bir sesle, "İyi mi?" diye sordu. Papağan, aklından hiç çıkmıyordu.

Artık can çekişmeye başlamıştı. Gitgide sıklaşan hırıltıları, karnının inip kalkmasına neden oluyordu. Ağzının kenarlarından köpüklü salyalar akıyor, bütün vücudu titriyordu.

Çok geçmeden bas sesli boruların homurtusu, çocukların ince ve berrak, erkeklerin kalın sesleri duyulmaya başlandı. Bütün bu sesler, ara ara kesiliyor, bu sırada çiçeklere basıldıkça hafifleyen ayak sesleri, bir hayvan sürüsünün çimlerin üstünde ilerlerken çıkardığı gürültüyü andırıyordu.

Kilisedeki bütün rahipler avluya girdiler. La Simonne yuvarlak pencereden bakabilmek için bir sandalyeye çıktı, böylece adak yerini yukarıdan görüyordu.

İngiliz tarzı örülmüş bir farbela ile süslenmiş mihrabın üstünde yeşil taçlar asılıydı. Ortada, azizlerden kalan kutsal eşyaların saklandığı küçük bir camekân, köşelerde yapma iki portakal ağacı ve kenarlarda boydan boya gümüş şamdanlar ve içinden ayçiçekleri, zambaklar, şakayıklar, yüksükotları, tutam tutam ortancaların yükseldiği porselen vazolar vardı. Bu parlak renk yığını, adak yerinin birinci katından kaldırımı kaplayan halıya kadar çapraz olarak iniyordu. Arada ender bulunan bazı eşyalar da göze çarpıyordu. Lal renkli bir şeker kabının üstünde menekşeden bir taç vardı. Alençon taşından küpeler yosunların üstünde pırıl pırıl parlıyor, iki Çin perdesi ülkelerinden manzaralar sergiliyordu. Güller altında kaybolan Loulou'nun, sadece lacivert taşına benzeyen mavi alnı görünüyordu.

Kilise mütevellileri, koroda ilahi söyleyenler, çocuklar, avlunun üç yanına dizildiler. Papaz, ağır ağır basamakları tırmandı; parıltılar saçan büyük altın

güneşini[21] dantel örtünün üzerine koydu. Herkes diz çöktü. Büyük bir sessizlik oldu. Buhurdanlıklar zincirlerinde hızla, uçarcasına kayıyorlardı.

Gök renkli bir duman Félicité'nin odasına kadar yükseldi; Félicité, burun deliklerini açarak, mistik bir duyarlılıkla dumanı içine çekti ve gözlerini kapadı. Dudaklarında bir gülümseme vardı. Kalbinin atışları gitgide yavaşladı, her seferinde daha belirsiz, daha hafif atıyordu. Tıpkı bir çeşmenin kuruması, bir yankının kaybolması gibiydi. Son nefesini verirken, aralanan gökyüzünde başının üstünde uçan devasa bir papağanı görür gibi oldu.

KONUKSEVER AZİZ JULIEN'İN EFSANESİ

I

Julien'in annesiyle babası, ormanın ortasında, bir tepenin yamacındaki şatoda otururlardı.

Şatonun köşeli dört kulesinin kurşundan balık pulu biçiminde kaplı sivri çatıları vardı. Şato duvarlarının temeli, hendeklerin diplerine kadar diklemesine inen kayalara dayanırdı.

Avlunun kaldırım taşları bir kilisenin döşemeleri gibi tertemizdi. Ağızları aşağıya dönük ejderhalar biçiminde yapılmış uzun oluklardan sarnıca yağmur suları dolardı. Her katta, pencerelerin kenarlarında, boyalı kil testilerin içinde fesleğen ya da günçiçekleri vardı.

Kazıklardan yapılmış ikinci bir duvar, önce meyve ağaçlarıyla dolu bahçeyi, sonra da renk renk, çeşit çeşit çiçeklerin desenler oluşturdukları çimliği, sonra da serinlemek için kurulmuş salıncakların olduğu asma çardak ile kralın hizmetinde olan soylu delikanlıların eğlenmesini sağlayan çevgen[22] oyunu alanını çevrelerdi. Duvarın öbür yanında köpek kulübesi, ahırlar, ekmek fırını, cenderelerin olduğu kulübe ve ambarlar bulunurdu. Bütün bunların çevresinde, dikenli bir çitle sarılı yemyeşil çimenler vardı.

O kadar uzun süredir barış içinde yaşıyorlardı ki, artık şatonun kapısındaki parmaklığı indirmeyi bile gerekli görmüyorlardı. Hendekler otlarla doluydu, kırlangıçlar mazgallara yuva yapmışlardı.

Bütün gün perde hattı[23] üstünde dolanan okçu, güneş yakıcı hale gelince gözcü kulübesine döner ve bir keşiş gibi uyurdu.

İçeride, her yanda demir eşyalar ışıldardı. Duvar halıları odaları soğuktan korurdu, dolaplar çamaşırlarla tıka basa doluydu, büyük şarap fıçıları kilerlere yığılmıştı, meşe ağacından sandıklar, para keselerinin ağırlığı altında çatırdardı.

Silah salonunda, sancaklar ve vahşi hayvan başları arasında Amaleklilerin[24] sapanlarından Garamentelerin[25] mızraklarından,

Sarrasinlerin[26] palaları ve Normanların[27] örme zırhlarına kadar, her çağdan ve her milletten silahlar dururdu.

Mutfaktaki büyük şişte, bir öküz çevrilebilirdi. Şatodaki küçük kilise, bir kralın dua odası kadar ihtişamlıydı. Hatta şatoda Romen tarzı bir hamam bile vardı, ama senyör orada yıkanmanın putperestçe bir âdet olduğu düşüncesiyle, hamamdan uzak dururdu.

Senyör her zaman tilki kürkünden bir palto giyerek dolanır, uyruğuna adil davranır, komşularının arasındaki kavgaları yatıştırırdı. Kış boyunca, lapa lapa yağan karı seyreder ya da kendisine hikâyeler okutturdu. Havalar düzelir düzelmez, katırına binip daracık yollardan geçerek, yeşeren buğdayların bulunduğu yerlere gider ve köylülerle sohbet edip onlara tavsiyelerde bulunurdu. Bir sürü maceradan sonra, soylu bir ailenin kızını almıştı.

Kız, bembeyaz tenli, ciddi ve mağrur biriydi. Uzun ve sivri başlığı, geçerken kapıların kirişlerine çarpar, yün elbisesinin uzun eteği, kadının üç adım gerisine kadar yerde sürünürdü. Evi, bir manastırın içi gibi düzenlemişti. Her sabah, hizmetçilerine yapacakları işleri söyler, reçellerin ve merhemlerin hazırlanışlarını denetler, çıkrıkla örgü örer ya da mihrap örtülerine nakış işlerdi. Tanrı'ya çok dua etmiş, o da kendisine bir oğul nasip etmişti.

O zaman, büyük şenlikler düzenlenmiş, meşalelerin ışığında, harp ezgileri eşliğinde ve yapraklardan yaygıların üstünde üç gün dört gece süren bir ziyafet verilmişti. En zor bulunan baharatlarla tatlandırılmış, neredeyse koyun kadar iri, semiz tavuklar yenmiş; eğlence olsun diye bir bulamacın içinden bir cüce çıkmıştı. Kalabalık devamlı arttığı için, kâseler yetmemiş, davetliler borularla miğferlerden içmek zorunda kalmıştı.

Loğusa kadın, bu şenliklere katılamamıştı. Sakin sakin yatağında yatıyordu. Bir akşam, birden uyandı ve pencereden sızan ay ışığının altında, hareket eden bir gölge görür gibi oldu. Yaşlı bir adamdı bu. Herhangi bir keşiş gibi elinde tespih, omzunda heybe vardı, abadan bir cübbe giymişti. Kadının başucuna doğru yaklaştı, ağzını açmadan ona, "Sevin ey anne! Oğlun bir evliya olacak!" dedi. Kadın tam bağıracakken, adam ay ışığının üstünden kayıp yavaşça gökyüzüne yükselerek gözden kayboldu. Bu arada ziyafette çalınan şarkılar daha şiddetli yankılandı. Kadın, meleklerin sesini

duydu. Başı, içinde bir şehit kemiği bulunan yakutlarla süslü bir çerçevenin altındaki yastığa düştü.

Ertesi gün, sorgulanan bütün hizmetçiler, böyle bir keşiş görmediklerini belirttiler. Hayal ya da gerçek; bu, Tanrı'nın bir iletisi olmalıydı. Kendini beğenmişlikle suçlanmaktan korktuğundan, olanlardan başkalarına bahsetmemeye dikkat etti.

Davetliler, şafak sökerken oradan ayrıldılar. Julien'in babası, son davetliyi uğurladığı gizli kapının dışında duruyordu. Tam o sırada, birden sislerin içinden karşısına bir dilenci çıktı. Kollarında gümüş halkalar olan, sakalı örülmüş, gözbebekleri parlayan bir Çingene'ydi bu. Esinlenmiş gibi kekeleyerek, “Ah! Ah! Oğlun! Çok kan! Büyük şan ve şeref! Hep mutlu olacak! Bir imparator ailesi!” dedi.

Sadakasını almak ister gibi eğildiği sırada otların içinde kayboldu, görünmez oldu.

Senyör, sağına soluna baktı, var gücüyle haykırarak adamı çağırdı. Kimseler yoktu! Rüzgâr uğulduyor, çevrede sabah sisleri uçuşuyordu.

Gördüğü hayali, çok az uyuduğundan kafasının yorgun oluşuna bağladı. Kendi kendine, “Eğer bundan bahsedersem, herkes benimle alay eder,” diye söylendi. Bununla birlikte, adamın kehaneti yeterince açık ve anlaşılır olmasa da, hatta bunu duyduğundan bile şüphe duysa da, oğluna bağışlanan şan ve şeref onu adeta büyülemişti.

Karı koca sırlarını birbirlerinden sakladılar, ama her ikisi de aynı aşkla çocuklarının üstüne titriyorlardı. Onu Tanrı tarafından özel seçilmiş biri yerine koyup, sonsuz sevgi besliyorlardı. Yatağını en yumuşak kuş tüyleri ile doldurmuşlardı. Yatağın üzerinde de güvercin biçiminde bir lamba devamlı yanıyordu. Üç sütninesi beşiğini sallıyor, sıkıca sarılmış kundağında, pembe yüzü, mavi gözleri, nakışlı harmanisi, incilerle süslü başlığı ile minik bir İsa'ya benziyordu. Daha bir kez bile ağlamadan dişleri çıkmaya başlamıştı.

Yedi yaşına bastığında, annesi ona şarkı söylemeyi öğretti. Cesur biri olarak yetişmesi için babası onu büyük bir atın üstüne oturttu. Çocuk mutluluktan gülümsüyordu, çok geçmeden savaş atlarıyla ilgili ne varsa öğrendi.

Yaşlı ve bilge bir keşiş, ona Kutsal Kitap'ın Arap sayılarını, Latin harflerini, parşömen üstüne küçük resimler yapmasını öğretti. Bir kulenin en üst katında, gürültüden uzak, birlikte çalışırlardı.

Ders bitince, aşağıya inip bahçeyi karış karış dolaşır, çiçekleri incelerdi.

Arada bir, vadinin gerisinde yol alan, Doğulular gibi gülünç giyinmiş bir yayanın güttüğü yük hayvanları görülürdü. Adamın tüccar olduğunu anlayan senyör, uşaklarından birisini ona yollardı. Uşağa güvenen yabancı, yolundan dönüp görüşme odasına girer ve sandıklarından kadife, ipek kumaşlar, kuyumcuda işlenmiş takılar, hoş kokulu bitkiler, nasıl kullanılacağı bilinmeyen garip eşyalar çıkarırdı. Sonunda adamcağız, hiçbir kötü davranışla karşılaşmadan büyük bir kazanç elde ederek orada ayrılırdı. Bazen de bir hacı kafilesi kapıyı çalardı. Ocağın önüne geldiklerinde ıslak giysileri buğulanır, karınları doyunca yolculuklarını anlatmaya başlarlardı. Köpüklü denizde kadırgaların süzülüşünü, yakıcı kumlarda çıplak ayakla yürüyüşlerini, putperestlerin yaptıkları zalimliği, Suriye'nin mağaralarını, İsa'nın türbesi ile doğduğu yeri bir bir anlatırlardı. Sonra, genç senyöre cübbelerinde taşıdıkları deniz kabuklarından verirlerdi.

Senyör çoğu zaman da eski silah arkadaşlarına ziyafet verirdi. Herkes bir yandan içer, bir yandan da eski savaşları, mancınıklarla kalelere saldırışlarını ve aldıkları büyük yaraları birbirine hatırlatırdı. Onları dinleyen Julien de savaş naraları atar, o zaman babasının, onun ileride bir fatih olacağına şüphesi kalmazdı. Julien, bunun yanı sıra akşam olunca, Angelus duasından çıkıp beli bükük fakirler arasından geçerken, kesesindeki paraları öyle büyük bir alçakgönüllülükle öyle asil bir eda ile dağıtırdı ki, annesi onun ileride başpiskopos olacağına hükmederdi.

Kilisede yeri, annesiyle babasının yanındaydı. Dualar ne kadar uzun sürerse sürsün, dua rahlesinin önüne çökmüş, takkesi yerde, elleri bitişik bir halde öylece kalakalırdı.

Bir gün, ayin sırasında, başını kaldırınca, küçük, beyaz bir farenin duvardaki bir delikten çıktığını gördü. Fare, mihrabın ilk basamağına tırmandı, iki üç kez sağa sola gidip geldikten sonra, aynı taraftan kaçıp gitti. Ertesi pazar, Julien, onu yeniden görebileceğini düşünerek heyecan içindeydi. Nitekim fare tekrar geldi. Artık her pazar, onu bekliyordu.

Sonunda ondan bıktı, içinde ona karşı bir nefret uyandı ve ondan kurtulmaya karar verdi.

Bu nedenle de kapıyı kapatıp basamaklara pasta kırıntıları serperek, elinde bir değnekle deliğin önünde beklemeye başladı.

Epeyce bir zaman sonra, önce pembe bir burun, sonra farenin tamamı göründü. Julien, hafif bir darbe vurdu; artık kımıldamayan bu minik gövdenin karşısında hayretler içinde kalmıştı. Bir damla kan, döşemeyi lekelemişti. Hemen elbisesinin koluyla kanı sildi, fareyi dışarı attı ve bu olaydan kimseye bahsetmedi.

Türlü türlü yavru kuşlar, bahçedeki yemlerden yiyordu. Aklına, içi oyulmuş bir kamışa bezelye doldurmak geldi. Bir ağaçtaki cıvıltıları duyunca, yavaşça ağaca yaklaşıyor, sonra kamışını kaldırıp yanaklarını şişirerek üflüyordu. Hayvancıklar sağanak yağmur gibi omuzlarına dökülünce yaptığı muziplikten pek keyifleniyor, gülmekten kendini alamıyordu.

Bir sabah perde hattı üzerinden dönerken, surun tepesinde güneşlenen kocaman bir güvercin gördü. Bakmak için durduğunda, duvardaki bir gedikten, parmaklarına bir taş parçası düştü.

Taşı alıp fırlatınca, taş kuşa çarpıp onu bir külçe gibi hendeğe düşürdü.

Julien, çalılıkları aşıp, her tarafı yoklayarak, genç bir köpekten daha çevik hareketlerle aşağıya indi.

Kanadı kırılan güvercin, bir kınakına ağacının dallarına takılmış, çırpınıyordu.

Hayatta kalmak için direnişi Julien’i çileden çıkardı. Boynunu sıkmaya başladı. Kuşun çırpınışları heyecandan kalbinin çarpmasına ve içine vahşi bir zevkin dolmasına neden oluyordu.

Hayvanın son çırpınışında güçten düştüğünü hissetti.

Akşam yemek sırasında, babası ona, avlanmayı öğrenme yaşının geldiğini açıkladı ve sonra, içinde avla ilgili gerekli her bilginin olduğu sorulu cevaplı, eski bir defteri almaya gitti. Defterde bir usta, öğrencisine köpekleri ve av kuşlarını terbiye etmeyi, tuzak hazırlama sanatını; geyiği

gübrelerinden, tilkiyi izlerinden, kurdu tırmıklarından nasıl tanıyacağını, hayvanların izledikleri yollara bakarak nasıl ayırt edilebileceğini, onları yuvalarından çıkarmanın yöntemini, yuvalarının genellikle nerede bulunduğunu, en elverişli rüzgârların hangileri olduğunu, tazıya ayrılması gereken payın kurallarını ve hayvan seslerini ayırt etmeyi, hepsini bir bir öğretiyordu.

Julien, bunların hepsini ezbere anlatabilecek duruma geldiğinde, babası ona bir av köpeği sürüsü hediye etti.

Sürüde, ceylanlardan daha çevik, ama çabuk öfkelenen yirmi dört Berberi tazısı ve kızıl üzerine beyaz benekli, ciğerleri sağlam, havlayışları güçlü, son derece yetenekli on yedi çift Bröton köpeği vardı. Ayılar gibi uzun tüylü kırk grifon,[28] yabandomuzlarına saldırmakla ve neredeyse eşekler kadar büyük, kızıl tüylü, geniş sırtlı ve düz bilekli Tatar çoban köpekleri, yaban öküzlerini kovalamakla görevliydiler. İspanyol köpeklerinin siyah tüyleri saten kumaş gibi parlıyordu, talbotların[29] havlamaları, İngiliz tazılarının havlamalarını bastırıyordu. Avlunun bir kenarında aslanlardan korkmayan ve süvarilerin üzerlerine atlayabilen harika hayvanlar olan sekiz buldog köpeği gözlerini döndüre döndüre zincirlerini zorlayıp homurdanıyordu.

Hepsi has buğdaydan ekmekler yiyor, sularını taş yalaklardan içiyor ve ahenkli birer ad taşıyorlardı.

Şahinler, av köpeklerine taş çıkartıyorlardı. Senyör, parasını verip Kafkasya'dan erkek doğanlar, Babil'den tepeli akdoğanlar, Almanya'dan sungurlar ve uzak ülkelerden, soğuk denizlerin kıyısındaki kayalıkların üstünde yakalanmış göçmen doğanlar getirtmişti. Bunlar, samanlarla örtülü bir sundurmada kalıyorlardı, boy sırasına göre tüneğe dizilmişlerdi. Talim görmeleri için ara sıra önlerindeki çimen yığınına yerleştirilirlerdi.

Julien için tavşan avında kullanılan ağlar, zokalar, kapanlar, tuzaklar, her tür araç gereç hazırdı.

Ava çoğunlukla, avın kokusunu alır almaz çakılıp kalan oysel köpekleri götürülürdü. Atlı uşaklar, adım adım ilerleyerek köpeklerin üstüne kocaman bir ağ gererlerdi. Köpekler bir emirle havlamaya başlarlar, bıldırcınlar

uçuşur, kocalarıyla birlikte davetli olan hanımlar, çocuklar, hizmetçiler, hepsi kuşların üstüne atılırlar; onları oldukça kolay bir biçimde yakalarlardı.

Bazen de, tavşanları yuvalarından çıkarmak için trampet çalınır; bu sesi duyan tilkiler çukurlara düşer ya da bir yay boşanır ve bir kurt ayağından yakalanırdı.

Ne var ki Julien, bu basit hileleri hor görüyor, şahini ve atıyla tek başına avlanmayı yeğliyordu. Yanına daima kar gibi bembeyaz, büyük bir Tatar şahini alırdı. Kuşun deri başlığı üstünde bir sorguç vardı, mavi ayaklarında altın çıngıraklar sallanıyordu. Kuş, at dörtnala koşup ovalar birbiri ardına akıp giderken, efendisinin koluna sıkı sıkı tutunurdu. Julien kayışlarını çözerek onu birden havaya salar, hayvan, bir ok gibi dosdoğru fırlar ve sonra mavi gökyüzünde farklı büyüklükte iki lekenin döne döne birleştiği, iyice yükseklerde gözden kaybolduğu görülürdü.

Şahin çok geçmeden hangisi olursa olsun bir kuşu parçalayıp yere indirir ve kanatlarını çırparak gelir, sahibinin zırhlı eldivenine konardı.

Julien, bir balıkçıl kuşunu, bir çaylağı, bir kuzgunu ve bir akbabayı böyle avlamıştı.

Boru çalıp, tepelerin yamacında koşan, ırmakların üstünden atlayan ve sonra ormana dalan köpeklerin peşinden gitmeyi de severdi. Isırılan geyik inlemeye başlayınca, hemen onu öldürürdü. Hayvanın derisi yüzülmeden kesilip parça parça edilmiş gövdesini mideye indiren çoban köpeklerinin kızgınlığından büyük keyif alırdı.

Sisli günlerde, kazları, susamurlarını ve yaban ördeklerini gözetlemek için bataklığa bile girerdi.

Şafak söker sökmez atlardan sorumlu üç soylu delikanlı onu binek taşının aşağısında bekler ve yaşlı keşiş, çatı penceresinden eğilerek geri dönmesi için onu çağırırdı, ama boşunaydı, çünkü Julien dönüp arkasına bile bakmazdı. İster kızgın bir güneş olsun, ister hava yağmurlu olsun, ister fırtına kopsun, ava çıkar, kaynaklardan avuç avuç su içer, tırıs giderken yaban elmalarından yer, yorulduğu zaman bir meşe ağacının altında dinlenir, şatoya gece yarısı, kan ve çamur içinde, saçlarına dikenler takılmış bir halde yabani hayvanlar gibi kokarak dönerdi. Sonunda kendisi de yabani

hayvanlara benzedi. Annesi ona sarıldığı sırada, derin derin düşünüyormuş gibi görünür, pek bir sıcaklık göstermezdi.

Ayıları bıçakla, boğaları baltayla, yabandomuzlarını mızrakla öldürürdü. Hatta, silah olarak elinde bir değnekten başka bir şey olmadığı bir gün, bir darağacının altında cesetleri kemiren kurtlara karşı kendisini savunmuştu.

Bir kış sabahı, tan yeri ağarmadan, eyer çantasında bir ok demeti, omzunda bir kundaklı yay[30] tepeden tırnağa kuşanmış bir halde evden ayrıldı.

İki tazının takip ettiği Danimarka atı yeri çınlatıyor, şiddetli bir karayel esiyor, buz taneleri giysisine yapışıyordu.

Ufkun bir köşesi aydınlanmıştı. Tan yerinin beyazlığı içinde, yuvalarının kenarında zıplayıp duran tavşanlar gördü. İki tazı, hemen üstlerine atladı ve büyük bir şiddetle göz açıp kapayıncaya kadar tavşanların belkemiklerini kırdı.

Çok geçmeden Julien ormana girdi. Bir dalın ucunda, soğuktan uyuşmuş bir çalı horozu başını kanadının altına sokmuş uyuyordu. Julien, kılıcının tersiyle hayvanın iki ayağını biçti ve yerden almaya gerek bile görmeden yoluna devam etti.

Üç saat sonra, kendisini bir dağın doruğunda buldu. Dağ o kadar yüksekti ki, gökyüzü neredeyse simsiyah görünüyordu. Önünde, upuzun bir duvara benzeyen bir kaya, uçurumun üzerinden aşağıya uzanıyor, en uçta iki yaban keçisi etrafa bakınıyordu. Yanında okları olmadığından (çünkü atı arkada kalmıştı) onların yanına inmeyi düşündü. Yarı eğilmiş, yalınayak bir halde sonunda keçilerden birinin yanına geldi ve hançerini hayvanın böğrüne sapladı. Diğeri korkuya kapılarak boşluğa atladı. Julien onu vurmak için atıldı; ama sağ ayağı kaydı ve yüzü uçuruma dönük, kolları iki yana açılmış olduğu halde diğer keçinin leşinin üstüne düştü.

Bundan sonra ovaya inerek bir nehrin kıyısına dizilmiş söğüt ağaçları boyunca yürüdü.

Turnalar çok alçaktan uçuyor, zaman zaman başının üstünden geçiyorlardı. Julien, kırbacıyla onları öldürüyor, birini bile kaçırmıyordu.

Bu sırada, ılıklaşan hava buzları eritmişti, geniş sis tabakaları dalgalanmaya başlamıştı ve sonunda güneş doğdu.

Julien, ta uzakta, kurşun rengini andıran donmuş bir gölün ışıldadığını gördü. Gölün ortasında daha önce hiç görmediği bir hayvan, siyah burunlu bir kunduz vardı. Aralarındaki uzaklığa rağmen attığı ok hayvana isabet etti. Julien, onun postunu alıp götüremediğine üzülmüştü.

Sonra, bir ormanın girişinde, tepeleri adeta bir zafer takı oluşturan büyük ağaçlarla dolu yolda ilerlemeye başladı. Ağaçların iyice sıklaştığı yerden bir karaca fırladı, kavşakta bir alageyik göründü, bir delikten porsuk çıktı, çimlerin üstünde bir tavuşkuşu kuyruğunu açtı. Hepsini hakladığı anda, başka karacalar çıkageldi; başka alageyikler, başka porsuklar, başka tavuskuşları, karatavuklar, alakargalar, kokarcalar, tilkiler, kirpiler ve vaşaklar; her adımda biraz daha çoğalan uçsuz bucaksız bir hayvanlar sürüsü çıktı ortaya. Hepsi titreyerek, yalvarırcasına tatlı bakışlarla etrafında dönüyorlardı. Ne var ki, Julien yayını gererek, kılıcını çekerek, palasını sallayarak onları öldürmekten hiç yorulmuyordu. Hiçbir şey düşünmüyor, hiçbir şey hatırlamıyordu. Herhangi bir ülkede, belirsiz bir zamanda, sadece kendi varlığının etkisiyle, her şeyi ancak rüyalarda hissedilen bir kolaylıkla hallediyordu. Olağandışı bir görüntü onu durdurdu. Oval bir vadiyi geyikler doldurmuştu. Yan yana sokularak, siste buğulanan nefesleriyle birbirlerini ısıtıyorlardı.

Büyük bir katliam gerçekleştireceği umuduyla birkaç dakika boyunca nefes alamadı. Sonra attan indi, kollarını sıvadı ve okunu çekti.

İlk okun vınlayışında, geyiklerin hepsi aynı anda başlarını çevirdi. Sürüde, iniltili sesler yükseldi, büyük bir hareketlenme oldu.

Vadinin yamacı aşılamayacak kadar yüksekti. Hayvanlar kaçmaya çalışarak, bir sur gibi etraflarını saran vadide zıplayıp duruyorlardı. Julien nişan alıp yayını çekiyor ve oklar, bir sağanak yağmurunun iri damlaları gibi birbiri ardına düşüyordu. Çileden çıkan hayvanlar kendi aralarında dövüşüyor, şaha kalkıp birbirlerinin üstüne çıkıyor, iç içe geçen boynuzları ile gövdeleri, yer değiştirdikleri zaman yıkılan kocaman bir tepecikmiş gibi görünüyordu.

Sonunda hepsi can verdiler. Kumların üstüne uzanmışlardı, burun deliklerinden köpükler fışkırıyordu, bağırsakları dışarı dökülmüştü, karınlarının inip kalkışı giderek azalıyordu. Derken, hepsi tamamen hareketsizleşti.

Gece olmak üzereydi. Ormanın arkasında, dalların arasından gökyüzü kanlı bir örtü gibi kıpkırmızı görünüyordu.

Julien, sırtını bir ağaca dayadı. Şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözlerle yaptığı kıyımın büyüklüğüne bakıyor, bunu nasıl yapabildiğini bir türlü anlayamıyordu.

Vadinin öbür yanında, ormanın kenarında, bir geyik, bir karaca ve yavrusunu fark etti.

Siyah, boyu çok uzun olan geyiğin beyaz bir sakalı ve on altı dalı olan boynuzları vardı. Dökülen yapraklar gibi sarı renkli karaca, çayırda otlanıyor ve benekli yavrusu, annesi yürürken, ona engel olmadan memesini emiyordu.

Bir kez daha yay boşandı. Yavru karaca, hemencecik can verdi. O zaman annesi, gökyüzüne bakarak, derin, içler acısı bir feryatla, adeta bir insan gibi haykırdı. Öfkeden deliye dönen Julien, tam göğsünden vurarak onu da yere yıktı.

Büyük geyik olup biteni görmüştü, yerinden sıçradı. Julien, son okunu ona attı. Ok, hayvanın alnına isabet ederek orada saplanıp kaldı.

Geyik, oku hiç hissetmemiş gibiydi, ölülerin üstünden atlayarak durmadan Julien’e doğru ilerliyordu, onun üstüne çullanacak, karnını deşecekti. Julien, dile getirilemez bir dehşet içinde, geri çekiliyordu. Olağanüstü hayvan, durdu; ilk peygamberler gibi, bir derebeyi gibi görkemliydi; uzakta bir çan çalarken gözlerinden ateş saçarak, üç kez, “Melun! Melun! Melun! Zalim adam, günün birinde, anneni ve babanı da öldüreceksin!” diye tekrarladı.

Diz çöktü, gözkapaklarını yavaşça kapadı ve öldü.

Julien, şaşkınlık ve korkudan donakaldı, aniden bitkin düştü; içini bir endişe, sonsuz bir üzüntü kapladı. Elleriyle yüzünü kapayıp uzun süre ağladı.

Atı kaybolmuş, köpekleri onu bırakıp gitmişlerdi. Etrafını sarıp sarmalayan yalnızlık, bilinmeyen tehlikeleriyle ona hepten dehşet verici geliyordu. O zaman korkunun pençesine düşerek, kırlarda koşmaya başladı, rastgele bir patika seçti ve kendisini birden şatonun kapısında buldu.

Gece hiç uyumadı. Asılı lambanın titrek ışığında, hep o büyük siyah geyiği görür gibi oluyordu. Hayvanın kehaneti aklından hiç çıkmıyor, Julien ise bundan kurtulmaya çabalıyordu. “Hayır! Hayır! Hayır! Artık onları öldüremem!” Sonra, “Ya yanlışlıkla bunu yaparsam?” diye düşünüyor, Şeytan’ın kendisine böyle bir isteği aşılamasından korkuyordu.

Üç ay boyunca annesi keder içinde başucunda dualar etti ve babası, inleye inleye durmadan koridorlarda dolanıp durdu. En iyi, en ünlü doktorları getirtti, bunlar da bir sürü ilaçlar hazırladılar. Julien’in hastalığının bir karasevdadan ya da uğursuz bir rüzgârdan ileri geldiğini söylüyorlardı. Ne var ki, genç adam kendisine sorulan bütün soruları, hayır anlamında başını iki yana sallayarak cevaplamakla yetiniyordu.

Zamanla Julien eski gücüne kavuşmaya başladı. Yaşlı keşiş ile senyör, iki yanında kollarına girerek, onu bahçede gezdiriyorlardı.

Tamamen iyileştiği zaman, bir daha avlanmamakta inat etti.

Onu sevindirmek isteyen babası, büyük bir sarrasin kılıcı hediye etti.

Kılıç bir ayaklığın üstünde, bir silah takımının arasındaydı. Onu alabilmek için, bir merdiven gerekiyordu. Julien, merdivene çıktı. Çok ağır olan kılıç, parmaklarından kaydı ve düşerken, senyörü o kadar yakınından sıyırıp geçti ki, adamın kaftanı kesildi. Julien babasını öldürdüğünü sanarak bayıldı.

O gün bugün, silahlardan pek korkar oldu. Sıradan bir demir gördüğünde bile korkudan beti benzi atıyordu. Çocuğun bu acizliği ailesi için üzüntü kaynağı olmuştu.

Nihayet yaşlı keşiş, Julien’e Tanrı, şerefi ve ataları adına soyluluk eğitimine tekrar başlamasını emretti.

Atlardan sorumlu soylu delikanlılar her gün mızrak atma talimi yapıp eğleniyorlardı. Kısa sürede Julien bu işte pek ustalaştı. Mızrağını şişelerin

ağzından içeri sokuyor, fırıldakların dişlerini kırıyor, yüz adım öteden kapıların çivilerini bile vuruyordu.

Bir yaz akşamı, sisin her şeyi belirsiz bir hale getirdiği saatte, bahçedeki çardağın altındayken, ta dipte çırpınan iki beyaz kanat gördü. Bunun bir leylek olduğundan şüphesi yoktu; mızrağını fırlattı.

Kulakları yırtan bir çığlık koptu.

Bu, annesiydi. Uzun şeritli başlığı duvara çivilenip kalmıştı.

Julien, şatodan kaçtı ve bir daha hiç görünmedi.

II

Julien şatodan kaçtıktan sonra, o sırada oradan geçmekte olan bir gönüllü savaşçılar topluluğuna katılmıştı.

Onların arasında susuzlukla, hastalıklarla ve bitlerle tanıştı; göğüs göğüse yapılan savaşların gürültüsüne, can çekişenlerin görüntüsüne alıştı. Rüzgâr tenini yaktı. Kolları silah tutmaktan sertleşti. Çok güçlü, cesur, kanaatkâr ve becerikli olduğundan, hiç zorlanmadan bir takımın komutasını ele almayı başardı.

Savaş başlarken, kılıcıyla işaret ederek askerlerini hücuma kaldırır, Yunan ateşinin[31] yalazları zırhına yapışırken, kaynatılmış reçine ile eritilmiş kurşun mazgallardan akarken, o, gece vakti, düğümlü bir iple fırtınada sallana sallana kalenin duvarlarına tırmanırdı. Atılan taşlardan defalarca kalkanı kırıldı. İnsanlarla dolup taşan köprüler altında çöküp yerle bir oldular. Topuzunu sallayarak on dört süvariden kurtuldu. Savaş alanında, ona meydan okuyan herkesi bozguna uğrattı. En az yirmi kez öldüğü sanıldı.

Ama Tanrı’nın yardımıyla ölümden hep kurtuldu, çünkü kilise çalışanlarını, yetimleri, dulları ve özellikle yaşlıları korurdu. Onlardan birisinin önü sıra yürüdüğünü görünce, yanlışlıkla öldürmekten korkar, yüzünü görmek için seslenirdi.

Kaçak köleler, ayaklanmış köylüler, beş parası olmayan piçler, gözünü budaktan sakınmayan herkes gelip bayrağı altına toplandı ve bir ordu

oluşturdular.

Ordu gitgide genişledi. Julien, dört bir yana nam saldı. Herkes peşinden geliyordu.

Sırasıyla, Fransa veliahtının, İngiltere kralının, Kudüs'teki Temple Tarikatı[32] şövalyelerinin, Part komutanının, Habeşistan hükümdarının ve Calicut imparatorunun imdadına yetişti. Balık pullarını andıran zırhlı giysilerle kuşanmış İskandinavyalılarla hipopotam derisinden kalkanlar taşıyan kızıl eşeklere binmiş zencilerle, aynalardan parlak geniş kılıçlarını taçlarının üstünden sallayan altın tenli Hintlilerle savaştı. Mağara adamlarını ve yamyamları alt etti. Öyle sıcak yerlerden geçti ki, güneşin ısısıyla saçları çıra gibi yanıyordu. Öyle soğuk yerlerden geçti ki, insanların kolları vücutlarından kopup yere düşüyordu, öyle sislerle kaplı ülkelerden geçti ki, insan hayaletlerle beraber yürüyordu.

Dara düşen cumhuriyetler ona danıştılar. Elçilerle görüşürken, umulmadık mevkiler elde ediyordu. Bir hükümdar uyruğuna çok kötü davranırsa, hemen gidip onu uyarıyordu. Halkları özgürlüğüne kavuşturdu. Kulelere kapatılan kraliçeleri kurtardı. Milan'ın yedi başlı yılanını ve Oberbirbach'ın ejderhasını haklayan ondan başkası değildi.

İspanya Müslümanları karşısında zafer kazanan Oksitanya İmparatoru, Kurtuba halifesinin kızıyla evlilik dışı bir ilişki kurmuş ve ondan Hıristiyan geleneklerine göre yetiştirdiği bir kızı olmuştu; ama halife, din değiştirmeye niyetliymiş gibi görünerek, kalabalık bir muhafız takımıyla imparatoru ziyarete gelmiş, bütün askerlerini kılıçtan geçirmiş ve onu kapkaranlık bir zindana tıkarak, hazinelerinin nerede olduğunu öğrenmek için işkence yapmaya başlamıştı.

Julien hemen yardımına koştu, düşmanların ordusunu dağıtıp şehri kuşattı, halifeyi öldürdü, başını kesip bir top gibi surların üstünden fırlattı. Sonra imparatoru zindanından çekip alarak, saray erkânının önünde yeniden tahtına oturttu.

Böylesine bir yardımın bedeli olarak imparator ona sepetler dolusu para sundu; ama Julien istemedi. İmparator, daha fazla para istediğini sanarak, ona servetinin dörtte üçünü teklif etti, Julien yine reddetti. Sonra, krallığını paylaşmayı önerdi, Julien teşekkür etmekle yetindi. İmparator, borcunu

nasıl ödeyeceğini bilemediğinden, üzüntüsünden ağlıyordu. Bir gün, aklına bir şey gelmiş gibi elini alnına götürdü, bir hizmetçinin kulağına bir şeyler söyledi. Gergef işlemeli perdeler kalktı ve bir genç kız göründü.

Kızın siyah gözleri, tatlı parıltılar saçıyor, güzel bir gülümsemeyle dudakları aralanıyor, saçlarındaki bukleler yarı açık elbisesindeki mücevherlere takılıyor, saydam gömleğinin altından, ne kadar genç bir vücudu olduğu görülüyordu. Ufak tefek dolgun bir vücudu, ince bir beli vardı.

O zamana kadar aşktan uzak, yalnız bir hayat sürmüş olan Julien'in bir anda aşktan gözleri kamaştı, adeta büyülendi.

Böylece, kızla birlikte, kızın annesinden kalan şatoyu da aldı. Düğün sona erince, davetliler sonsuz nezaket gösterilerinde bulunup iltifatlar yağdırdıktan sonra şatodan ayrıldılar.

Şatosu, portakal ağaçlarından bir koruluğun içinde, yüksek bir çıkıntı üstünde, Mağrip tarzı inşa edilmiş beyaz mermerdendi. Çiçek tarhları, insan yürürken pembe deniz kabuklarının ayakların altında çatırdadığı bir körfezin kıyısına kadar iniyor, şatonun arkasında, yelpaze biçiminde bir orman yayılıyordu. Gökyüzü hep maviydi. Uzakta ufku kaplayan dağlardan gelen rüzgârın ve denizden esen meltemin etkisiyle ağaçlar birbiri ardına eğilirlerdi.

Odalara dolan şafak ışığı duvarlardaki kakmalara yansıyarak bu odaları aydınlatıyordu. Saz gibi ince sütunlar, mağaralardaki sarkıtlara benzeyen kabartmalarla süslü kemerli kubbelere destek oluyorlardı.

Salonlarda fıskiyeler, avlularda mozaikler, çiçek ve yapraklarla süslü bölmeler, kısacası bin bir mimari incelik görülüyordu. Ayrıca her yanda öyle derin bir sessizlik vardı ki, insan bir boyun atkısının hışırtısını ya da bir iç çekişin yankısını rahatlıkla duyabiliyordu.

Julien artık savaşmıyor, huzur içindeki bir halkın arasında dinleniyor, önünden her gün Doğulular gibi diz çöküp ayaklarına kapanan bir kalabalık geçiyordu.

Lal renginde kıyafetleriyle, bir pencerenin kenarına dirseğini dayayıp kalıyor, eskiden nasıl avlandığını hatırlıyordu. Hiç kuşkusuz, yine çöllerde

ceylanların ve devekuşlarının peşinden koşmak, leoparları beklemek için bambuların arasına saklanmak, gergedanlarla dolu ormanları geçmek, kartallara daha iyi nişan alabilmek için erişilmez dağların doruklarına çıkmak ve denizdeki buzların üstünde beyaz ayılarla dövüşmek isterdi.

Bazen rüyasında kendisini Adem Baba gibi cennette, bütün hayvanların arasında görürdü. Kolunu uzatarak onları öldürüyor ya da fillerden aslanlara, kakımlardan ördeklere kadar bütün bu hayvanlar, Nuh'un gemisine girdikleri gün olduğu gibi, boy sırasına göre, ikişer ikişer önünden geçiyorlardı. Bir mağaranın karanlığında, hiç ıskalamadan hedefini bulan mızraklarla onları vuruyor, ama diğer hayvanlar ardından geliyor, hayvanların ardı arkası kesilmiyor, sonunda gözleri vahşi parıltılar saçarak uyanıyordu.

Zaman zaman, birer prens olan dostları onu ava davet ettiler. Ne var ki o, ava tövbe etmekle öngörülen felaketten kaçınacağını düşünerek, davetleri hep reddetti. Çünkü, annesiyle babasının kaderinin, hayvanları öldürüp öldürmemesine bağlı olduğunu düşünüyor, onları göremediği için acı çekiyordu, ancak bir yandan da avlanma isteği giderek daha katlanılmaz bir hal alıyordu.

Karısı, onu eğlendirmek için dansözler ve hokkabazlar getirtti.

Bazen kocasıyla üstü açık tahtırevanla kırlarda gezmeye gidiyor, bazen de bir sandala uzanarak, gökyüzü gibi berrak suda gezinen balıklara bakıyorlardı. Sık sık Julien'in yüzüne çiçekler atıyor, ayaklarının dibine çömelip üç telli bir mandolinle ezgiler çalıyor, sonra kenetlenmiş ellerini omzuna koyarak, çekingen bir sesle, “Neyiniz var sevgili senyör?” diye soruyordu.

Julien, ya cevap vermeyip susuyor ya da hıçkırıklara boğuluyordu. Sonunda bir gün neden korktuğunu itiraf etti.

Karısı, çok doğru bir akıl yürütmeyle onun bu düşüncesini çürüttü. Annesiyle babası belki de ölmüşlerdi. Nitekim, tesadüfen onlarla karşılaşsa bile, hangi amaçla bu iğrenç şeyi yapabilirdi ki? Dolayısıyla, korkusu yersizdi, yeniden avlanmaya başlamalıydı.

Julien onu dinlerken gülümsüyor, ama arzusunu yerine getirmeye bir türlü karar veremiyordu.

Bir ağustos akşamıydı, odalarındaydılar. Kadın daha yeni yatmıştı. Julien, dua etmek için diz çöktüğü sırada, önce bir tilkinin uluduğunu, sonra da pencerenin altından gelen birtakım hafif ayak seslerini duydu. Karanlıkta bazı hayvanlar görür gibi oldu. Bu durum onu fena tahrik etmişti. Ok kılıfını aldı.

Karısı hayretler içinde kalmıştı.

“İstediğini yapıyorum!” dedi. “Gün doğarken dönmüş olacağım.”

Buna rağmen, karısı bu maceranın ölümle sonuçlanmasından korkuyordu.

Julien, karısını yatıştırdı, ama bu kadar çabuk fikir değiştirmesine kendisi de şaşırmıştı.

Bir süre sonra hizmetindeki soylu delikanlılardan biri, Julien’in karısına gelip iki yabancının senyör orada olmadığı için kendisiyle görüşmek istediklerini bildirdi.

Az sonra, iki büklüm olmuş, toz toprak içinde, keten elbiseler giymiş ihtiyar bir erkekle bir kadın, değneklerine dayanarak odaya girdiler.

Daha sonra da cesaretlerini toplayıp, Julien’e annesiyle babasından haberler getirdiklerini söylediler.

Kadın onları duyabilmek için eğildi.

Gözleriyle birbirlerine danışarak, kadına, Julien’in annesiyle babasını hâlâ sevip sevmediğini, onlardan bahsedip bahsetmediğini sordular.

“Oh! Evet!” dedi kadın.

O zaman, “Ah iyi! İşte, anneyle babası biziz!” diye bağırıp, yorgunluktan bitkin düştüklerinden oturdular.

Kocasının onların oğlu olduğuna genç kadın bir türlü inanamıyordu.

İki ihtiyar, kanıt olarak Julien’in vücudundaki benleri tarif ettiler.

Kadın, yatağından fırladı, uşağını çağırıp onlara yemek ikram etti.

Çok aç olmalarına rağmen, bir lokma yemek yiyemiyorlardı. Kadın, onların kâselerini alırken, bir yandan da kemikleri çıkmış ellerinin

titreyişine gözü takılıyordu.

Julien hakkında bin bir soru sordular. Gelinleri, sorulara bir bir cevap verdi, ama onlarla ilgili korkunç kehanet hakkında ağzından bir şey kaçırmamaya gayret ediyordu.

Julien'in geri dönmediğini görünce, şatolarından ayrılmışlar ve yıllardır, ümitlerini hiç kaybetmeden orada burada dolanıp durmuşlardı. Irmaklardan geçmek, hanlarda kalmak, prenslere vergi ödemek ve hırsızlara istediklerini vermek için o kadar çok para gerekmişti ki, sonunda beş parasız kalmış ve dilenmeye başlamışlardı, ama biraz sonra oğullarını kucaklayacaklarına göre, bunun ne önemi vardı? Böyle soylu ve zarif bir karısı olduğu için Julien'in çok mutlu ve şanslı olduğunu söyleyerek, bıkmadan usanmadan gelinlerini seyredip onu öpücüklere boğuyorlardı.

Evin zenginliği onları çok şaşırtmıştı. Duvarları inceleyen yaşlı adam, orada neden Oksitanya İmparatoru'nun armasının bulunduğunu sordu.

Kadın, “O benim babamdır!” diye cevap verdi.

O zaman adam, Çingene'nin kehanetini hatırlayarak titredi, karısı ise keşişin sözlerini düşünüyordu. Şüphesiz, oğlunun bu şan ve şerefi, ileride kendisine nasip olacak sonsuz ihtişamın başlangıcından başka bir şey değildi. Masayı aydınlatan şamdanın ışığı altında her ikisi de şaşkınlıktan donakalmışlardı.

Gençken oldukça güzel olmalıydılar. Annenin saçları hâlâ gürdü; kar tabakalarına benzeyen ince örgüleri yanaklarından aşağı sarkıyor, baba ise, uzun boyu ve uzun sakalıyla, kilisedeki heykelleri andırıyordu.

Julien'in karısı onları, daha fazla beklememeleri için ikna etti. Onları kendi yatağına yatırdı ve sonra pencereyi kapadı; uykuya daldılar. Gün doğmak üzereydi, camın arkasında küçük kuşlar ötmeye başlamışlardı.

Julien parkı geçmişti, çimlerin yumuşaklığının ve havanın serinliğinin tadını çıkara çıkara gergin adımlarla ormanda yürüyordu.

Ağaçların gölgeleri yosunların üzerine yayılmıştı. Ay, ağaçsız yerlerde kimi zaman beyaz lekeler oluşturuyor, Julien ise bir su birikintisi gördüğünü sanarak ilerlemekte tereddüt ediyor, ya da bazen, durgun gölcüklerin yüzeyi, otların rengiyle karışıyordu. Her yere derin bir sessizlik

çökmüştü, Julien, daha birkaç dakika önce şatosunun etrafında dolanan hayvanların hiçbirini görememişti.

Orman gitgide sıklaştı, karanlık daha da koyulaştı. İnsanı gevşeten kokular saçan sıcak bir rüzgâr esiyordu. Dökülen yaprak yığınlarına bata çıka yürüyordu, biraz nefes almak için bir meşe ağacına dayandı.

Birdenbire sırtına kapkara bir gövde, bir yabandomuzu sıçradı. Julien yayını çekmeye zaman bulamadı, başına bir felaket gelmiş gibi içi üzüntüyle doldu.

Sonra, ormandan çıkınca, bir çit boyunca koşan bir kurt gördü.

Ona bir ok attı. Kurt durdu, oku kimin attığını görmek için başını çevirdi ve sonra koşmaya devam etti. Hep aynı mesafeyi koruyarak tırıs gidiyor, arada bir duruyor ve Julien nişan aldığı anda yeniden kaçmaya başlıyordu.

Julien, uçsuz buçaksız bir ovayı ve kum tepelerini böylece geçti, sonunda kendini, ülkenin büyük bir kısmının göründüğü bir düzlükte buldu. Yerle bir olmuş gömütlerin arasına yassı taşlar serpilmişti. Ayağı ölülerin kemiklerine takılıyordu, yer yer kurt yemiş haçlar acınacak bir halde yan yatmışlardı. Mezarların belli belirsiz gölgelerinde bazı şekiller kımıldadı, nefes nefese kalmış, ürkmüş sırtlanlar ortaya çıktı. Pençelerini taşlarda çınlatarak, Julien’e doğru ilerlediler, dişlerini gösterecek kadar hırlayarak onu kokladılar. Julien kılıcını çekti. Hepsi aynı anda dört bir yana dağıldılar, hızlı ve aksak bir şekilde koşarak, uzakta bir toz bulutu içinde gözden kayboldular.

Bir saat sonra, bir akarsu yatağında ayağıyla kumu eşeleyen, boynuzları önde, kızgın bir boğaya rastladı. Mızrağını hayvanın sakağısına sapladı. Ne var ki, sanki hayvan tunçtan yapılmış gibi, mızrağı kırıldı. Julien, gözlerini kapatıp, onun ölmesini bekledi, ama gözlerini açtığında, boğanın yerinde yeller esiyordu.

Utancından içi üzüntüyle doldu. Kendisinden daha üstün bir kuvvet, bütün gücünü tüketiyordu. Evine dönmek için ormana girdi. Orman sarmaşıklarla doluydu, kılıcıyla onları kesmeye başladı. O sırada bir sansar aniden bacaklarının arasından geçti, omzunun üstünden bir panter atladı, bir yılan döne döne bir dişbudak ağacına sarıldı. Etrafındaki yaprakların arasında bir alakarga Julien’e bakıyor, dalların arasında şurada burada,

sanki bütün yıldızlar gökten ormana yağmış gibi iri kıvılcımlar çakıyordu. Bunlar yabani kedilerin, sincapların, baykuşların, papağanların, maymunların gözleriydi.

Julien, oklarını üzerlerine yağdırmaya başladı. Tüylü oklar, beyaz kelebekler gibi yapraklara konuyordu. Julien, onlara taş attı, ama attığı taşlar hayvanlara isabet etmeden yere düşüyordu. Kendi kendine lanetler okudu, dövüşmek istiyordu, küfürler yağdırdı, öfkesinden adeta boğulacak gibiydi.

Kovaladığı bütün hayvanlar etrafında dar bir çember oluşturarak yeniden ortaya çıktı. Bazıları sağrısı üstüne yatmış, bazıları dimdik ayaktaydı. Julien ortada duruyordu, korkudan donakalmıştı, kolunu bile kıpırdatamıyordu. İradesini kullanıp büyük bir çabayla bir adım attı; ağaçlarda tüneyen kuşlar kanatlarını açtılar, tıklım tıklım bir arada duran hayvanlar hareketlendiler ve ona eşlik etmeye başladılar.

Sırtlanlar önünden yürüyorlardı, kurt ile yabandomuzu ise arkasından. Sağındaki boğa kafasını sallıyor, solundaki yılan otların arasından kıvrılıyor, o sırada sırtını kabartmış panter hafif ve uzun adımlarla ilerliyordu. Julien, onları kızdırmamak için mümkün olduğunca yavaş yol alıyor, bu arada da çalıların arasından kirpilerin, tilkilerin, engerek yılanlarının, çakalların ve ayıların çıktığını görüyordu.

Koşmaya başladı, onlar da koştular. Yılan ıslık çalıyor, pis pis kokan hayvanların salyaları akıyordu. Domuz, dişleriyle Julien’in ökçelerine dokunuyor, kurt da, burnundaki tüyleri avucunun içine sürtüyordu. Maymunlar yüzlerini buruşturarak onu çimdikliyor, sansar ise ayaklarının dibinde yuvarlanıyordu. Ayı, pençesinin tersiyle şapkasını fırlattı ve panter, ağzındaki oku küçümseyerek yere attı.

Sinsice yürüyüşlerinde bir alaycılık vardı sanki. Göz ucuyla Julien’i süzerken, intikam planı tasarlar gibiydiler. Sineklerin vızıltısından sağırlaşmış, kuşların kanat çırpmalarından yorulmuş, soluğu kesilmiş bir halde kolları yana sarkmış ve bir kör gibi gözleri kapalı, “İmdat!” diye bağırmaya bile gücü kalmamış, yürüyordu.

Bir horozun ötüşü, havada yankılandı. Diğer horozlar ona karşılık verdi. Gün doğmuştu. Julien, portakal ağaçlarının arkasında, şatosunun çatısını

tanıdı.

Sonra, üç adım ötede, bir tarlanın kenarında, anızların içinde kanat çırpan kırmızı keklikler gördü. Pelerininin kopçalarını çözdü ve bir ağ gibi onların üstüne fırlattı. Pelerinini kaldırdığında, sadece bir tane keklik olduğunu gördü, o da uzun süre önce ölmüş, çürümüştü.

Uğradığı bu hayal kırıklığı, onu önceki hayal kırıklıklarından daha da çok sinirlendirdi. Kan dökme tutkusu onu tekrar esir almıştı. Öldürecek hayvan bulamadığından, insanları öldürmek istiyordu.

Üç taraçayı tırmandı, bir yumruk darbesiyle kapıyı açtı, ama merdivenin önüne geldiğinde sevgili karısını anımsadı ve kalbi yumuşadı. Kuşkusuz şu anda uyuyordu, ona sürpriz yapacaktı.

Ayağındaki sandaletleri sessizce çıkartıp kapıyı yavaşça kilitledi ve yukarı çıktı.

Kurşun kaplamalı vitraylar, şafağın solgun ışığının daha da loş görünmesine neden oluyordu. Ayakları yerdeki kıyafetlere takıldı, üzerinde hâlâ sofra takımları bulunan yemek masasına çarptı. “Şüphesiz, yemeğini yemiştir,” dedi kendi kendine. Odanın dip taraflarında, karanlığa gömülmüş olan yatağa doğru ilerledi. Yatağın kenarına geldiğinde, karısını öpmek için iki başın yan yana uyuduğu yastığa doğru eğildi, ama aynı anda da ağzında bir sakalın kıllarını hissetti.

Delirdiğini sanarak geri çekildi. Tekrar yatağın yanına geldi. Titreyen parmakları upuzun saçlara değdi. Yanıldığından emin olmak için, elini yavaşça yastığın üstünde gezdirmeye başladı. Evet, bir sakaldı bu, yatakta bir adam vardı! Karısı bir adamla yatıyordu!

Korkunç bir öfkeye kapılarak, onları hançeriyle delik deşik etti, vahşi hayvanlar gibi uluyarak, kızıp köpürerek olduğu yerde tepinip duruyordu. Sonunda durdu. Kalplerinden bıçaklanan yataktakiler kıpırdayamamışlardı bile. Dikkatle can çekişme hırıltılarını dinlemeye başladı. Ancak bu hırıltılar zayıflarken, ta uzaktan başka bir hırıltı gelmeye başladı. Önceleri belli belirsiz olan bu hırıltı, uzun süre sonra giderek yaklaştı, daha da yükseldi, yırtıcı bir hal aldı ve Julien, büyük siyah geyiğin ulumasını tanıyıp dehşete düştü.

Arkasını dönünce, kapının çerçevesi içinde, elinde şamdanla bir hayalet gibi duran karısını görür gibi oldu.

Karısı, gürültüleri duyarak gelmişti. Bir bakışta her şeyi anladı. Korkuyla kaçarken, elindeki şamdanı düşürdü.

Julien, şamdanı yerden aldı.

Annesiyle babası, göğüslerinde birer delik, önünde sırtüstü yatıyorlardı. Asil ve yumuşak bir ifadeye sahip yüzleri, sanki sonsuz bir sırrı saklamak ister gibiydi. Bembeyaz vücutlarından yatak çarşafına sızan kanları, oradan da yatağın kenarına asılı duran İsa heykelinin üstünden yere akıyordu. Cama vuran güneşin kızıl ışığı, bir yandan bu kırmızı lekeleri aydınlatıyor, bir yandan da odanın her yanına kırmızı ışıklar saçıyor, böylece bütün oda kan lekeleriyle dolmuş gibi görünüyordu. Julien cansız bedenlere doğru yürüdü, kendi kendine bunun mümkün olamayacağını, yanıldığını, bazen açıklanamaz benzerlikler olabileceğini söylüyor ve buna inanmak istiyordu. Sonunda, yaşlı adamı daha yakından görmek için yavaşça eğildi. Yarı açık gözkapaklarının arasından, içini bir ateş gibi yakan sönmüş bir gözbebeği gördü. Sonra yatağın öbür tarafına gitti, öbür bedene baktı. Kadının beyaz saçları yüzünün bir kısmını gizliyordu. Julien, parmaklarını saçlarının altına sokup, kadının başını kaldırdı, kolu kaskatı kesilmişti, bir eliyle kadının başını, öbür eliyle şamdanı tutarak bakıyordu. Kan damlaları artık yataktan sızıp birer birer döşemeye düşmeye başlamıştı.

Gün batarken, karısının yanına gitti. Her zamankinden farklı bir sesle, ona kendisiyle konuşmamasını, yanına yaklaşmamasını, hatta ona bakmamasını emretti. Karısı, asla geri alamayacağı bu emirlere uymadığı takdirde lanetlenecekti.

Cenaze töreni, ölülerin odasındaki dua iskemlesine bıraktığı pusulada yazılan talimatlara göre yapılacaktı. Sarayını, tebaasını, bütün mal mülkünü karısına bırakıyordu. Öyle ki, kıyafetlerini ve merdivenin başında bıraktığı sandaletlerini dahi yanına almamıştı. Kadın bu cinayete fırsat vermekle, Tanrı’nın isteğine boyun eğmişti, artık kocası yanında olmadığına göre, ruhu için dua etmeliydi.

Ölüler, şatoya üç günlük mesafedeki bir manastırın kilisesinde yapılan görkemli törenle gömüldüler. Kukuletalı cüppe giymiş bir keşiş, herkesten

uzakta cenaze alayını takip ediyor; kimse onunla konuşmaya cesaret edemiyordu.

Bu keşiş ayin boyunca da kollarını haç şeklinde kavuşturmuş bir halde, yüzü gözü toz toprak içinde kilise girişinin tam ortasında yüzükoyun yerde yattı.

Ölüler gömüldükten sonra, keşişin dağlara giden yolda ilerlediği görüldü. Dönüp dönüp arkasına bakan keşiş en sonunda gözden kayboldu.

III

Julien geçimini dilenerek sağlayıp dünyayı dolaştı.

Yoldan geçen atlılara avuç açıyor, hasatçılara yaklaşıp diz çöküyor ya da avluların parmaklığı önünde kımıldamadan bekliyordu. O kadar acınacak bir yüzü vardı ki, kimse ondan sadakasını esirgemiyordu.

Hikâyesini alçakgönüllülükle insanlara anlatıyor, o zaman onlar da istavroz çıkararak kaçışıyorlardı. Daha önce uğramış olduğu köylerde, insanlar onu tanır tanımaz kapılarını kapatıyor, ona tehditler savuruyor ya da taşlar fırlatıyorlardı. En merhametli olanları, pencerelerinin kenarına bir çanak koyuyor, sonra da onu görmemek için kepenklerini indiriyordu.

Her yerden dışlanmış olduğundan, zamanla insanlardan kaçar oldu. Kökler, bitkiler, çürümüş meyveler ve kumsallarda bulduğu kabuklu deniz hayvanlarıyla besleniyordu.

Bazen, bir yamacı dönerken birbirine bitişik çatılar, taş kuleler, köprüler, kaleler, birbirleriyle kesişen siyah yollardan oluşan karmakarışık bir görüntü gözüne çarpıyor ve bu görüntünün içinden kendisine kadar ulaşan bir uğultu yükseliyordu.

Diğer insanların arasına karışma arzusu, onun zaman zaman şehre inmesine neden oluyor, ama insanların yüzlerindeki şeytani ifade, atölyelerden gelen gürültü patırtı, insanların kendisiyle konuşurken gösterdikleri duygusuzluk içini burkuyordu. Bayram günlerinde, katedrallerin çanları şafakla birlikte bütün halkı neşelendirmeye başladığında, kent sakinlerinin evlerinden çıkışına, meydanlardaki danslara, kavşaklardaki bira çeşmelerine, prenslerin köşkleri önündeki Şam

kumaşlarına bakıyor ve akşam olunca, zemin katların camlarından, dedelerin küçük çocukları dizlerine oturttuğu uzun aile masalarını seyrediyor, hıçkırıklara boğularak kırlara dönüyordu.

Otlaklardaki tayları, yuvalarındaki kuşları, çiçeklere konan böcekleri aşkla seyrediyordu. Ne var ki, o yaklaşınca, hepsi uzağa kaçıyor, korkuyla saklanıyor, hızla uçuyorlardı.

Yeniden yalnızlığı aradı, ama rüzgâr sanki kulağına can çekişenlerin hırıltısını getiriyor; yere düşen çiy damlaları, ona ağır bir vücuttan akan o damlaları anımsatıyordu. Akşam sökerken, güneş bulutlara kan saçıyor gibiydi ve her akşam, rüyasında, tekrar tekrar annesiyle babasını öldürüyordu.

Kendisine demirden bir kuşak yaptı. Doruklarında bir kilise olan bütün tepeleri dizlerinin üstünde tırmandı. Ne var ki, o acımasız düşünce, mihrapların göz kamaştırıcı parlaklığını köreltiyor, günahlarının bağışlanması için çektiği çileler ona dayanılmaz işkenceler yaşatıyordu.

Kendisine o cinayeti işlettiğini düşündüğü Tanrı'ya isyan etmiyordu, ama gene de bunu yaptığı için üzüntüsünden kahroluyordu.

Kendi varlığından o kadar tiksiniyordu ki bundan kurtulmak umuduyla kendisini tehlikeli maceralara attı. Kötürümleri yangınlardan, çocukları uçurumlardan kurtardı. Uçurumlar onu yutmuyor, alevler onu yakmıyordu.

Zaman, acısını dindirmedi. Acısı gittikçe daha da dayanılmaz oluyordu. Ölmeye karar verdi.

Ve bir gün bir çeşmenin kenarındayken, suyun derinliğini anlamak için eğildiğinde, eti kemiğine yapışmış ak sakallı, yaşlı bir adam gördü. Adamın, o kadar acınacak bir görünümü vardı ki gözyaşlarını tutamadı. Adam da ağlıyordu. Julien, bu yüze benzeyen bir yüzü belli belirsiz hatırladı. Bir çığlık attı; bu, babasıydı. Kendini öldürmekten vazgeçti.

Böylece, hatıralarının ağırlığını üstünde hissederek, birçok ülkeyi dolaştı. Bir ırmağın kenarına geldi. Buradan karşıya geçmek tehlikeliydi, çünkü su çok şiddetli akıyordu ve kenarlarda oldukça geniş bir alana yayılmış bir bataklık vardı. Uzun süredir kimse buradan geçmeye cesaret edemiyordu.

Sazların içinde kıç tarafı çamura gömülü, burun tarafı yukarı kalkık eski bir sandal duruyordu. Julien, sandala göz atınca, içinde bir çift kürek buldu ve aklına bütün hayatını başkalarının hizmetine adamak fikri geldi.

İşe, yamaçtan geçide kadar inmeye yarayan bir yol yapmakla başladı. Koca koca taşları yerinden kaldırmaya çalışırken tırnakları kırılıyordu. Taşlar o kadar ağırdı ki, onları ancak karnına dayayarak taşıyabiliyordu. Çamurda ayakları kayıyor, bazen de batağa saplanıyordu, birçok kez ölümden döndü.

Sonra gemilerden kalan kalıntılarla sandalı onardı; bu arada killi toprak ve ağaç gövdelerinden kendisine bir de kulübe yapmıştı.

Böyle bir geçidin varlığı duyulunca, yolcular buraya akın etmeye başladı. Öbür yakadan bayraklar sallayarak onu çağırıyorlar, Julien de, hemencecik sandalına atlıyordu. Yolcular binince sandal çok ağırlaşıyordu, çünkü içini her tür bavul ve yükle tıklım tıklım dolduruyorlardı, korkudan çifte atıp sandalın daha da sallanmasına neden olan yük hayvanları da cabasıydı. Çektiği zahmete karşılık olarak hiçbir şey beklemiyordu; bazıları ona heybelerinden çıkardıkları yemek kırıntılarını ya da artık giymek istemedikleri yıpranmış giysilerini veriyorlardı. Yolculardan kaba, görgüsüz olanları küfürler yağdırıyor, Julien alttan aldıkça da hakaretlerini artırıyorlardı. Julien ise onları sadece kutsamakla yetiniyordu.

Bütün eşyası küçük bir masa, bir tabure, kurumuş yapraklardan bir yatak ve kilden üç çanaktan ibaretti. Duvardaki iki delik pencere işlevini görüyordu. Bu pencerelerden üstünde soluk renkli gölcükler bulunan verimsiz ovaların göz alabildiğine yayıldığı, büyük bir ırmağa da yeşilimsi dalgalarıyla akıp gittiği görülüyordu. Baharda, nemli topraktan çürüme kokusu geliyor, şiddetli bir rüzgâr, tozu dumana katıyordu. Tozlar, her yere giriyor, suyu bulandırıyor, insanın dişlerinin arasında çatırdıyor, bunları vızıltıları ve ısırmaları gece gündüz bir türlü durmayan sivrisinek bulutları izliyordu. En sonunda da, her şeyi taş gibi kaskatı bir hale getiren ve insanda çılgınca bir et yeme ihtiyacı doğuran korkunç don mevsimi bastırıyordu.

Aylar geçiyor, bu arada Julien kimseyle görüşmüyordu. Sık sık gözlerini kapatıp yeniden yaşıyormuşçasına gençliğini hatırlamaya çalışıyordu. Gözlerinin önüne bir şatonun avlusu geliyordu... Binek taşının üstünde

tazılar, silah salonunda uşaklar ve asma dallarından bir beşiğin altında, kürklere bürünmüş yaşlı bir erkek ve büyük başlıklı bir kadının arasında sarışın bir delikanlı... Ama aniden o iki ceset orada beliriyor, o zaman kendini yüzükoyun yatağa atıyor ve ağlayarak, “Ah, zavallı babam! Zavallı annem! Zavallı annem!” diyor ve kasvetli düşlerin art arda sürüp gittiği bir uyuşukluğa düşüyordu.

Bir gece uyurken, birisinin onu çağırdığını duydu. Yatağında doğrulup kulak kabarttı, dalgaların şırıltısından başka bir ses duymadı.

Fakat aynı ses gene duyuldu: “Julien!”

Ses, ırmağın karşı kıyısından geliyordu. Bu olağandışıydı, çünkü ırmak çok genişti.

Bu arada bir kez daha çağrıldı.

“Julien!...” Ses, bir kilisenin çanı gibi çınlıyordu.

Fenerini yakarak kulübesinden çıktı. Şiddetli bir kasırga gece boyunca yankılanmıştı. Dışarıda dalgaların beyazlığıyla yer yer yırtılan koyu bir karanlık vardı.

Bir an tereddüt ettikten sonra palamarı çözdü. Su hemen duruldu; sandal su üzerinde kayarak bir adamın beklemekte olduğu karşı kıyıya yanaştı.

Adam, yırtık pırtık bir örtüye sarınmıştı. Yüzü alçıdan bir maskeyi andırıyordu, gözleri közden daha kırmızıydı. Feneri adama yaklaştırınca, Julien onun korkunç bir cüzamlı olduğunu anladı. Ama yine de adamın tavırlarında bir kralın ihtişamı vardı.

Cüzamlı adam sandala biner binmez, sandal önce onun ağırlığıyla iyice suya gömüldü, sonra sarsıntıyla tekrar yükseldi. Julien küreklere asıldı.

Her kürek darbesinde geri dönen dalgalar, sandalın burnunu havaya kaldırıyordu. Mürekkepten bile daha koyu olan sular sandalın her iki yanından şiddetle akıyor, uçurumlar oluşturuyor, dağlar dikiyor, sandal, suyun üstünden atlıyor, sonra rüzgârla sarsılarak derinliklere iniyor, orada dönüp duruyordu.

Julien, vücudunu eğiyor, kollarını açıyor, ve ayaklarından güç alarak arkaya doğru yaylanıyordu. Yağmurla karışık yağan dolu taneleri ellerine çarpıyor, yağmur suları sırtından içeri giriyor, havanın şiddeti onu soluksuz bırakıyordu. Sonunda durdu. O zaman, sandal akıntının etkisiyle yolundan saptı. Fakat Julien, önemli bir şeyin, itaat etmesi gereken bir emrin söz konusu olduğunu anlayarak, tekrar küreklere asıldı. Iskarmozların şaklaması, fırtınanın uğultusunu bölüyordu.

Küçük fener önünde yanıyordu. Kuşların uçuşması arada bir adamı görmesini engellese de, Julien arkada bir sütun gibi hareketsiz duran cüzamlının gözbebeklerini hâlâ fark edebiliyordu.

Ve bu durum uzun zaman, çok uzun zaman sürdü.

Kulübeye geldiklerinde Julien kapıyı kapattı. Adamın tabureye oturduğunu gördü. Üzerine sardığı kefene benzeyen örtü belinin altına kadar düşmüştü. Cüzamlının omuzları, göğsü, cılız kolları, pul pul dökülen kabuklu sivilceler altında kaybolmuştu. Alnı derin kırışıklarla kaplıydı. Sanki bir iskeletmiş gibi, burnunun olması gereken yerde bir delik vardı. Morarmış dudaklarından çıkan nefesi sis kadar yoğun ve mide bulandırıcıydı.

“Açım,” dedi.

Julien, ona elinde kalmış bir parça bozulmuş domuz yağıyla siyah ekmeğin kırıntılarından verdi.

Adam bunları yiyip bitirdikten sonra, masada, çanağında ve kullandığı bıçağın sapında vücudunda görülen lekeler baş göstermişti.

Sonra, “Susadım!” dedi.

Julien, testisini aramaya gitti. Onu eline alınca, içinden, kalbini ferahlatan ve burun deliklerini açan güzel bir koku yükseldi. Şaraptı bu, şarap bulmuştu! Ne var ki, cüzamlı, kolunu uzattı ve bir dikişte bütün testiyi boşalttı.

Sonra, “Üşüdüm!” dedi.

Julien, şamdanın aleviyle kulübenin ortasında bir tutam eğreltiotu yaktı.

Cüzamlı ısınmak için ateşin yanına gelip çömeldi. Bütün vücudu titriyor, gitgide bitkin düşüyordu. Gözleri artık parlamıyor, yaraları akıyordu. Ölgün bir sesle, mırıldandı:

“Yatağın!”

Julien, cüzamlının yatağa kadar sürünmesine yardım etti. Hatta, örtünmesi için sandalının yelkenini üstüne yaydı.

Adam inliyordu. Ağzının kenarlarından dişleri görünüyor, gitgide sıklaşan bir hırıltı göğsünü sarsıyor ve her nefes alıp verişinde, karnı neredeyse sırtına yapışıyordu.

Sonra gözlerini yumdu.

“Sanki kemiklerimde buz var! Yanıma gel!” dedi.

Julien, örtüyü aralayarak, kuru yaprakların üzerine cüzamlının yanına uzandı.

Cüzamlı başını çevirdi.

“Soyun ki vücudunun sıcaklığını alayım!”

Julien giysilerini çıkardı, sonra, anadan doğma bir halde yatağa yerleşti. Cüzamlının, yılan derisinden daha soğuk ve istiridye kabuğundan daha sert derisini bedeninde hissetti.

Cüzamlıyı cesaretlendirmeye çalışıyor, o ise nefes nefese, “Ah! Öleceğim! Yaklaş bana, ısıt beni! Ellerinle değil! Hayır... Bütün vücudunla!” diye cevap veriyordu.

Julien, ağız ağıza, göğüs göğüse bütün vücuduyla cüzamlının üstüne abandı.

O zaman cüzamlı sıkıca ona sarıldı. Birden gözleri yıldızlar gibi parladı; saçları güneş ışınları gibi uzanıp her yana yayıldı. Burun deliklerinden gelen soluğunda sanki güllerin tatlı kokusu vardı; ocaktan bir tütsü bulutu yükseldi, dalgalar adeta şarkı söylüyorlardı. Bu sırada müthiş bir mutluluk, insanüstü bir sevinç sel gibi Julien’in coşmuş ruhuna boşalıyordu. Kollarıyla onu sıkan cüzamlı durmadan büyüyor, büyüyor; başı ve ayakları kulübenin duvarlarına değiyordu. Çatı havaya uçtu, gökkubbe ortaya çıktı

ve Julien, kendisini gökyüzüne götüren Hazreti İsa ile yüz yüze, maviliklere doğru yükseldi.

İşte, konuksever aziz Julien'in, vatanımda, bir kilisenin vitrayında anlatılan hikâyesi budur.

HÉRODIAS

I

Machaerous Kalesi, Ölü Deniz'in[33] doğu kıyısındaki bazalt bir tepenin koni biçimindeki doruğunda yükselirdi. Kale, ikisi yanlarında, biri önünde, biri de arkasında olmak üzere dört derin vadi ile çevriliydi. Kalenin dibinde birbirine bitişik inşa edilmiş evler vardı. Evler, toprağın engebeli olmasından dolayı yer yer yükselip alçalan duvardan bir çember içindeydi. Kent[34] kaleye kayalık arazide zikzaklar çizerek ilerleyen bir yolla bağlanıyordu. Kalenin çok köşeli ve üstünde mazgallar bulunan duvarları yaklaşık altmış metreydi ve uçurumun kenarında adeta taştan bir taç gibi asılı duran bu kalenin birçok yerinden sanki bu tacın mücevherleriymiş gibi duran süslü kuleler yükseliyordu.

Kalenin içinde tentesi tahta direklerle desteklenmiş, firavuninciri ağaçlarından bir çeşit parmaklıkla çevrili terası olan ve sütunlu bir girişin süslediği bir saray vardı.

Bir sabah, gün doğmadan önce, Tetrark Herodes-Antipas,[35] terasın parmaklıklarına dayandı ve etrafına bakındı.

Hemen altındaki dağların uçuruma uzanan etekleri henüz karanlıktaydı, ancak güneş dağların doruklarında yüzünü göstermeye başlamıştı. Hava önceleri biraz sisliydi, ama az sonra sis dağıldı ve Ölü Deniz'in kıyıları görünmeye başladı.

Machaerous'un arkasından yükselen güneş, ortalığa bir kızıllık yayıyordu. Çok geçmeden dev kumsalı, tepeleri, çölü aydınlatmaya başladı ve daha ilerideki Yahuda'nın tüm tepelerinin gri, engebeli yüzeyine doğru yol aldı. Tepelerden ortada olanı Engaddi, siyah çizgi halinde bir gölge veriyordu. Arka plana gömülmüş olan Hebron'un tepesi bir kubbe gibi yuvarlaktı. Eskol'da nar bahçeleri, Sorek'te üzüm bağları, Karmel'de susam tarlaları vardı ve devasa bir küp şeklindeki Antonia Kulesi Kudüs'e hâkimdi. Vali, gözlerini sağ tarafa, Ceriko'nun palmiyelerine çevirdi ve hayalinde, Celilesi'nin diğer şehirlerini ve belki de hiç dönemeyeceği Kefernahum, Endor, Nasıra ve Teberiye'yi canlandırdı. Bu sırada kurak ovalar arasında

ilerleyen Ürdün Nehri'ne[36] takıldı gözleri. Ova, kardan bir örtü gibi bembeyazdı ve göz kamaştırıyordu.

Göl şimdi lacivert bir taş levha gibi görünüyordu. Güney kıyısında, Yemen sahilinde, epey uzakta olduğu için önceleri pek net seçemese de, görmekten pek hoşlanmadığı, kendisini endişelendiren bir şey fark etti: Orada birçok kahverengi çadır kurulmuştu ve atların arasında mızraklı adamlar dolaşıyordu. Sönmekte olan kamp ateşleri ise toprak yüzeyinde bir kıvılcım gibi parlıyordu.

Bunlar Arap şeyhinin ordusuydu. Antipas, bu şeyhin kızını Hérodias[37] ile evlenebilmek için reddetmişti. O sırada Hérodias, İtalya'da yaşayan ve iktidarda hak iddia etmeyen erkek kardeşlerinden biriyle evliydi.

Antipas, Romalıların yardımını bekliyordu, ama Suriye Hükümdarı Vitelius daha ortalıkta görünmediği için endişeden kendini yiyip bitiriyordu.

Belki de Agrippa,[38] Vitelius'u, imparatorluk sarayında hezimete uğratmıştı.

Üçüncü kardeşi, Batanya Kralı Philippe[39] ise gizlice silahlanıyordu.

Yahudiler, Antipas'ın putperest yaşam biçimine artık katlanamıyor, öbür uluslar ise onu başlarında görmek istemiyorlardı. O ise, iki plan arasında gidip geliyordu: Arapları yumuşatmak ya da Parthlılarla anlaşmak. Bu yüzden doğum gününü kutlamak bahanesiyle düzenlediği büyük bir şölene, bölük komutanlarını, vekilharçlarını ve Celile'nin ileri gelenlerini çağırmıştı.

Keskin bir bakışla bütün yolları taradı. Yollar boştu. Kartallar havada, başının üstünde uçuşuyordu. Muhafızlar sur duvarlarına yaslanmış uyukluyor, şatoda yaprak bile kımıldamıyordu.

Birden, uzaklardan, toprağın derinliklerinden geliyormuş gibi bir ses duyuldu. Sesi daha iyi duymak için eğildi, önce bir şey anlayamadı, ama sonra ses tekrar yükseldi. Antipas, ellerini çırparak, "Mannaeus! Mannaeus!" diye bağırdı.

Hamam tellakları gibi belden yukarısı çıplak bir adam çıkageldi. Uzun boylu, yaşlı ve pek zayıftı. Belinde, bronz bir kının içinde pala taşıyordu.

Dik taranmış saçları, başını daha da uzun gösteriyordu. Gözleri uykuluydu, ama dişleri bembeyaz parlıyor, döşeme taşlarının üstünde sessizce, ayaklarının ucuna basarak yürüyordu. Vücudu maymununki gibi esnek, yüzü ise mumyanınki gibi donuktu.

"O nerede?" diye sordu Vali.

Mannaeus, başparmağıyla arkasını göstererek, "Orada! Hâlâ orada!" dedi.

"Onun bağırdığını işittiğimi sandım!"

Antipas, derin bir nefes aldıktan sonra, Latinlerin Saint Jean Baptiste[40] (Aziz John) dedikleri Iaokanann hakkında bilgi aldı. Geçen ay Iaokanann'ı zindanında ziyaret etmelerine izin verilen o iki adamı tekrar görmüşler miydi? Bu adamların o zamandan beri ne yaptıklarını biliyorlar mıydı?

Mannaeus, "Geceleri dört yol ağzında pusu kuran hırsızlar gibi birbirleriyle, üstü kapalı anlaşılmaz birtakım sözcüklerle konuştular ve önemli bir haber getireceklerini söyleyerek Yukarı Celile'ye doğru gittiler," diye yanıtladı onu.

Antipas bir an için bakışlarını yere indirdi, sonra korku dolu bir ifadeyle,

"Gözünü ayırma ondan! Yanına kimsenin gelmesine de izin verme! Kapısını sıkıca kapat! İyi ört onun mezarını! Yaşadığını dahi bilmesinler!" diye bağırdı.

Mannaeus bu emirleri almadan da yerine getiriyordu zaten. Çünkü Iaokanann bir Yahudi'ydi ve bütün Samaryalılar gibi Mannaeus da Yahudilerden iğreniyordu.

Musa'nın, İsrail'in merkezi olmasına karar verdiği Gerizim Dağı'ndaki tapınakları, Kral Hyrcanus döneminde yıkılmıştı. Kudüs'teki tapınak ise, Samaryalılar tarafından kendilerine yapılmış bir hakaret, bitmek bilmeyen bir adaletsizlik kaynağı olarak algılanıyor ve bu, onlarda büyük bir öfkeye yol açıyordu. Nitekim Mannaeus, mihrabı ölülerin kemikleriyle kirletmek amacıyla tapınağa girmişti. Ondan daha yavaş davranan arkadaşları ise yakalanmış, başları kesilmişti.

Mannaeus, iki tepenin arasında görünen tapınağa baktı. Güneş, tapınağın beyaz mermerden duvarlarını ve çatısının altın levhalarını pırıl pırıl

parlatıyordu. Tapınak, ışık saçan bir dağ gibiydi, ihtişamı ve azameti ile çevresindeki her şeyi ezen doğaüstü bir varlıktı sanki.

Dimdik, başı geride, yumruklarını sıkmış bir halde kollarını Sion Dağı'na uzattı ve sözlerinin gerçekten etkili olacağına inanarak tapınağa lanetler yağdırdı...

Antipas, bu sözlerden hiç rahatsız olmamış gibi onu dinliyordu.

Samaryalı Mannaeus devam etti:

“Bazen huzursuzlanıyor; belli ki kaçıp gitmek istiyor, esaretinden kurtulmayı umuyor. Kimi zaman hasta bir hayvan gibi sakin duruyor, kimi zaman da onu karanlıkta dolanırken ve, ‘Ne önemi var ki! Onun yeşermesi için benim solmam gerekiyor!’ diye söylenirken görüyorum.”

Antipas ve Mannaeus bir an birbirlerine baktılar, ama valinin artık bu konu üstünde düşünecek hali kalmamıştı.

Çevresindeki bütün o kat kat taşlaşmış büyük dalgalar gibi görünen tepeler, sarp kayalıklar arasındaki karanlık çukurlar, mavi gökyüzünün sonsuzluğu, gün ışığının kör edici parlaklığı ve uçurumun derinliği Antipas'ı allak bullak ediyor, engebeli kum yığınları ve yıkık anfitiyatrolarla, yerle bir olmuş sarayları anımsatan çölün görüntüsü ruhunu huzursuzlukla dolduruyordu. Ilık rüzgâr sanki, nehir yatağından daha derinlere gömülmüş lanetli kentlerden gelen bir sülfür kokusu yayıyor ve hiç dinmeyecek bir gazabın belirtileriymiş gibi gözünün önüne gelen bu görüntüler yüreğine korku salıyordu. Dirseklerini parmaklıklara dayamış, gözlerini belli bir noktaya dikmiş, öylece kalmıştı. Birisi ona dokununca hızla geri döndü ve karşısında Hérodias'ı gördü.

Kadın, sandaletlerine kadar inen, ince kadifeden bir entari giymişti. Odasından aceleyle çıktığından, üzerinde ne kolyesi ne de küpeleri vardı. Siyah saçlarından kollarına kadar inen siyah saç örgülerinin bir kısmı göğüslerinin arasında duruyor, burnunun, yüzünün şeklini bozacak kadar büyük delikleri heyecanla titriyordu. Yüzü bir zaferin sevinciyle aydınlanmıştı. Valiyi silkeleyerek, “Sezar, bizden yana! Agrippa zindanda!” diye bağırdı.

“Kim dedi sana bunu?”

“Biliyorum işte!”

Sonra ekledi: “İmparatorluk artık Caius’un[41] (Caligula) olacak demektir.”

Agrippa, Antipas ile Hérodias’ın verdikleri sadakayla yaşamasına rağmen hükümdar olmak için entrikalar çevirmişti. Oysa vali de kral olmak istiyordu, ama artık korkacakları hiçbir şey kalmamıştı.

“Tiberius’un[42] zindanlarının kapısı kolay açılmaz. İnsanın oradan sağ çıkıp çıkmayacağı da belli değildir!” dedi Hérodias.

Antipas anlamıştı kadının demek istediğini. Agrippa’nın kız kardeşi olmasına rağmen, duyduğu bu zalimce isteği haklı bulmuştu. Bu tip cinayetler her hanedanda görülen bir uğursuzluktu. Hele Hérodias’ın ailesinde son derece olağan karşılanan bir şeydi bu.

Sonra Hérodias, çevirdiği dolapları açıkladı. Müşterileri nasıl satın aldığını, gizli mektupları nasıl ele geçirdiğini, nasıl her kapıya bir casus koyduğunu ve Agrippa’yı ele veren Eutyches’i bunu yapması için nasıl baştan çıkardığını bir bir anlattı ve “Bana hiçbir şeye mal olmadı. Senin için daha fazlasını yapmadım mı?.. Kızımı bile terk ettim!” dedi.

Boşandıktan sonra, kızını Roma’da bırakmıştı, vali ile yenilerini yapmayı umuyordu. Kızından asla bahsetmezdi. Antipas, kendi kendine bu ani şefkat gösterisinin sebebini sordu.

Uşaklar tenteyi açmışlar ve yanlarına çabucak kocaman yastıklar getirmişlerdi. Hérodias yastıklara yığıldı ve arkasını dönerek ağlamaya başladı. Sonra, elleriyle gözlerini silerek, artık kızını düşünmek istemediğini, burada mutlu olduğunu söyledi. Sonra ona, ta orada, Roma’da, atriumdaki[43] konuşmalarını, hamamdaki buluşmalarını, Kutsal Yol boyunca yaptıkları yürüyüşleri; büyük villalarda, havuzun yanında, fıskiyelerin şırıltısı eşliğinde, çiçekten kemerler altında ya da Roma köyleri önünde geçirdikleri geceleri hatırlattı. Göğsüne yaslanıp, sevgiyle okşayarak, gene eskisi gibi aşkla baktı Antipas’a. Antipas, onu itti. Hérodias’ın yeniden alevlendirmeye çalıştığı aşkı, uzun zaman önce bitmişti. Üstelik bütün acılarının kaynağıydı bu aşk. Çünkü savaş yaklaşık on iki yıldır devam ediyordu ve valiyi erken yaşlandırmıştı.

Antipas’ın mor kenarlı koyu renk cübbesinin altındaki omuzları çöküktü. Bembeyaz saçları sakalına karışıyor, güneş ışınları tenteden aşağıya sızarak, üzüntüden kırışmış yüzüne yansıyordu. Hérodias’ın da yüzü kırışmıştı. Artık karşı karşıya geldiklerinde, birbirlerini acımasızca inceliyorlardı.

Dağa çıkan yollarda insanlar görülüyordu. Çobanlar sığırları sürüyor, çocuklar eşekleri çekiyor, seyisler atları getiriyordu. Machaerous’un arkasındaki tepelerden inenler, şatonun arkasında kayboluyor, karşıdaki vadiden yukarı ilerleyenler ise kente geldiklerinde yüklerini kentin avlularına indiriyordu. Bunlar, valiye mal ve erzak getiren adamlarla, davetlilerin efendilerinden önce gelen uşaklarıydı.

Derken, terasın sol kenarında beyaz elbiseli, yalınayak, görünümünden Stoacı olduğu anlaşılan Essenlilerden[44] biri göründü. Sağ kenarda duran Mannaeus, palasını çekip saldırıya geçti.

Hérodias, “Öldür onu!” diye bağırdı.

“Dur!” dedi vali.

Mannaeus durdu, hareketsiz kaldı, öbürü de. Sonra, gözlerini birbirinden ayırmadan, ayrı ayrı merdivenlerden olmak üzere gerisin geri aşağıya indiler.

“Onu tanıyorum!” dedi Hérodias. “Adı Phanuel’dir, Iaokanann’ı bulmaya çalışıyor ve sen hâlâ onun yaşamasına izin verme gafletinde bulunuyorsun.”

Antipas, adamın bir gün işlerine yarayabileceğini söyleyerek itiraz etti. Kudüs’e yaptığı saldırılar, Yahudilerin kendisine bağlanmasını sağlıyordu.

“Doğru değil!” dedi Hérodias. “Onlar herkesin efendiliğine razı olurlar, çünkü kendi kendilerine bir devlet kurmayı bile beceremezler.”

Hérodias’a göre izlenecek en iyi politika, Nehemias zamanından beri umutlarını hiç yitirmeyen halkı ayaklandıran bu kişiyi ortadan kaldırmaktı.

Valiye göre ise, aceleye gerek yoktu. Iaokanann tehlikeli ha! Haydi canım sen de! Gülerdi o buna.

Hérodias, “Kapa çeneni!” dedi ve bir gün Gilead’a, şifalı otlar toplamaya giderken nasıl aşağılandığını bir kez daha anlattı:

“Nehrin kıyısında insanlar elbiselerini yayıyorlardı. Yan tarafta bir tepenin üstünde, adamın biri konuşuyordu. Beline, deve derisinden bir şey sarmıştı. Kafası bir aslanınkine benziyordu. Beni görür görmez, peygamberlerin bütün lanetlerini üzerime yağdırdı. Gözleri ateş saçıyor, sesi kükrer gibi çıkıyordu. Kollarını sanki başıma yıldırımlar yağdıracakmış gibi kaldırmıştı. Onlardan kaçamıyordum. Arabamın tekerlekleri dingiline kadar kuma batmıştı ve yavaş ilerliyordum. Yağmur gibi yağan hakaretler yüzünden dehşetten donup kalmış bir halde, pelerinimin altına saklanmıştım.”

Iaokanann ona hayatı zehir ediyordu. Yakalayıp iplerle bağladıklarında direnseydi, askerler onu bıçaklayıp öldürecekti, ama o yumuşak davranmıştı.

Zindanına yılanlar konmuş, ama yılanların hepsi ölmüştü.

Bütün bu oyunların boşa çıkması Hérodias’ı çileden çıkarıyordu. Ayrıca neden bu adam kendisine karşı savaş açmıştı? Bunda ne çıkarı vardı? Adamın kalabalığa çektiği nutuklar her tarafa yayılıyor, duymayan kalmıyor, dağ taş bunlarla yankılanıyordu, Hérodias’ın da kulağına geliyordu bunlar. Aslında üstüne ordu gelse savaşacak kadar yiğitti Hérodias. Ancak ağzı keskin bir kılıçtan bile daha tehlikeli, daha zararlı bu adamın gücü Hérodias’ı şaşırtıyordu. Öfkeden kıpkırmızı bir halde, onu öfkeye boğanın ne olduğunu ifade edecek kelimeleri dahi bulamadan, terasta dört dönüyordu.

Ayrıca valinin kamuoyunun sesine kulak vererek, kendisini boşamaya karar verebileceği ihtimali de hiç çıkmıyordu aklından. O zaman her şey biterdi! Çocukluğundan beri, büyük bir imparatorluk tahtı hayal ederdi. Bu nedenle de ilk kocasını bırakıp artık kendisini kandırdığını düşündüğü bu adama varmıştı.

“Aileme girince güçlü bir destek buldun,” dedi.

“Ailem seninkiyle eşdeğerde!” diye yanıtlamakla yetindi vali.

Hérodias, ataları olan rahip ve kralların kanlarının damarlarında kaynadığını hissetti.

“Ama senin deden Ascalon Tapınağı’nda yerleri süpürüyordu!” diye öfkeyle devam etti Hérodias. “Diğerleri de ya çiftçi, ya haydut ya da kervancıydı, Davut Peygamber’den beri Yahuda’ya haraç ödeyen bir göçebeler sürüsü! Benim bütün atalarım yendi seninkileri! Makkabilerin ilki sizi Hebron’dan sürdü, Hyrcanus, sizi zorla sünnet ettirdi!” dedi ve sonra, bir asilzadenin halktan gelenlere duyduğu küçümsemeyle, Yakup’un Esav’a[45] duyduğu nefrete benzer bir nefretle, onu birçok konuda payladı: Antipas, Hérodias’a yağdırılan hakaretleri umursamıyordu, kendisine ihanet eden Phnorisienlere[46] yumuşak davranıyordu, Hérodias’tan nefret eden halka karşı gevşek bir tutumu vardı.

“İtiraf et, senin de onlardan bir farkın yok!” diye haykırdı. “Taşların çevresinde dans eden Arap kızını özlüyorsun! Gene evlen onunla. Git onunla yaşa çadırında! Külde pişmiş ekmeğini ye! Keçilerinden sağılmış sütü iç! Öp o soğuktan maviye dönmüş yanaklarını ve unut beni!”

Vali, artık dinlemiyordu. Bir evin düz damına bakıyordu. Orada genç bir kız ve elinde şemsiye tutan yaşlı bir kadın vardı. Şemsiyenin sapı kamıştan, balıkçı oltası gibi uzundu. Dama serilmiş halının üstünde büyük bir yolculuk sepeti açık duruyor, birbirine girmiş çeşitli kemerler, kuyumcu küpeleri, sepetten dışarı taşıyordu. Genç kız, zaman zaman eğilip bu eşyaları alıyor ve havada silkeliyordu. Romalı kadınlar gibi, zümrüt püsküllü farbalayla süslü, rüzgârda dalgalanan bir tunik giymişti. Saçları mavi, ipekten bir bantla örtülüydü. Şemsiyenin gölgesi üstüne vuruyor ve onu yarı yarıya gizliyordu. Antipas, onun narin boynunu, gözlerinin ve dudaklarının bir kısmını ancak iki üç kez görebilmişti, ama esnek bir şekilde eğilip kalkan vücudunu kalçasından ensesine dek rahatlıkla görebiliyordu. Kızın hareketlerini incelerken, soluk alıp vermesi sıklaşmış, gözleri alev alev olmuştu. Hérodias, onu dikkatle izliyordu.

Antipas, “Kim bu?” diye sordu sonunda.

Hérodias bilmediğini söyledi ve sessizce oradan ayrıldı.

Valiyi sütunlu kapının önünde birkaç Celileli bekliyordu. Aralarında muhasebecibaşı, çobanların şefi, tuzlaların yöneticisi ve süvarilerine komutanlık eden bir Yahudi vardı. Hepsi onu alkışlarla karşıladı. Vali daha sonra içeriye, odaların olduğu salona doğru yürüdü ve gözden kayboldu.

Phanuel, koridorun bir köşesinde karşısına çıktı.

“Ha! Gene mi sen! Iaokanann için geldin şüphesiz.”

“Sizin için de! Önemli bir haberim var size!” dedikten sonra Antipas’ın peşinden ayrılmadan, onunla birlikte karanlık bir odaya girdi.

Gün ışığı, parmaklıkların arasından sızıyor, dağılarak oda boyunca ilerliyor ve kornişin altında kayboluyordu. Duvarlar siyaha çalan koyu kırmızıya boyanmıştı. Odanın en ucunda, sığır derisinden kayışları olan, abanoz ağacından bir yatak vardı. Onun üstünde duran altın kalkan, güneş gibi parlıyordu.

Antipas, odayı boydan boya geçip yatağa uzandı.

Phanuel ayaktaydı. Kolunu kaldırdı ve sanki bir tavsiyede bulunur gibi,

“Ulu Tanrı bize bazen oğullarından birini gönderir. Iaokanann onlardan biridir. Eğer zulmedersen, cezasını görürsün,” dedi.

“Asıl bana zulmeden o!” diye bağırdı Antipas. “Benden yapılması imkânsız bir şey istedi. Reddettiğim andan beri beni karalamaya çalışıyor. Önceleri ona karşı bu kadar sert değildim! O ise Machaerous’a adamlar gönderip karışıklık çıkarmak istiyor. Tanrı cezasını versin onun. Mademki bana saldırıyor, ben de kendimi koruyacağım.”

“Öfkesi biraz şiddetliydi,” diye yanıtladı Phanuel, “ama kulak asmayın! Onu serbest bırakmanız gerekiyor.”

“Vahşi hayvanlar serbest bırakılmaz,” dedi vali.

Essenli,

“Artık endişelenme! Doğruca Arapların, Golvaların, İskitlerin yanına gidecek. Eseri, dünyanın öbür ucuna kadar yayılmalıdır!” diye yanıtladı onu.

Antipas, bir saplantının esiri olmuş gibiydi.

“İnsanlar üzerinde büyük bir nüfuzu var!... İstemediğim halde, hayranım ona,” dedi.

“O halde, serbest kalacak mı?”

Vali, başını hayır anlamında salladı. Hérodias'tan, Mannaeus'tan ve bilinmeyen tehlikelerden korkuyordu.

Phanuel, onu ikna etmeye çalıştı. Tasarılarına güvence olarak, Essenlilerin krallara daima itaat etmiş olduğunu gösteriyordu. İnsanlar; fakir, işkencelere boyun eğmeyen, keten elbise giyen ve yıldızlara bakıp geleceği gören bu adamlara saygı duyarlardı.

Antipas, birden adamın biraz önce söylediği sözü hatırladı.

“Şu bana söyleyeceğin önemli şey nedir?”

Daha Phanuel ağzını açmadan bir zenci çıkageldi. Vücudu tozdan griye dönmüştü. Ağzından hırıltılar çıkıyordu. Tek söyleyebildiği, “Vitellius!” oldu.

“Ne? Geldi mi?”

“Onu gördüm. Üç saat içinde burada olur.”

Koridorların perdeleri sanki rüzgâr esmiş gibi sallanmaya başladı. Şatoyu bir uğultu kaplamıştı. Koşuşturan insanların, çekilen eşyaların, yere devrilen gümüş takımların çıkardığı gürültü patırtı her taraftan duyuluyordu. Kulelerin tepesindeki askerler ise dört bir yana dağılmış olan kölelerin toplanması için boru çalıyordu.

II

Vitellius saraya girdiğinde surlar insanlarla dolmuştu. Tercümanının koluna yaslanmış, kuş tüyü ve aynalarla süslü büyük bir kırmızı tahtırevan ise onu takip ediyordu. Konsüllerin giydikleri türden, erguvan şeritleri olan bir ihram ve bağcıklı sandaletler giymişti. Etrafında baltalı muhafızlar vardı. Muhafızlar, ellerindeki, uçları kayışlarla bağlanmış değnek demetlerine tutturulmuş on iki baltayı kapının önüne diktiler. Bunun üzerine herkes, Roma'nın yüce hükümdarı karşısında tir tir titredi.

Sekiz adam tarafından taşınan tahtırevan durdu. İçinden sivilceli yüzlü, kocaman göbekli, parmakları incilerle süslü yeniyetme bir delikanlı çıktı. Ona şarap ve kokulu bitki dolu bir kadeh sundular. İçti ve ikinci bir kadeh daha istedi.

Vali, prokonsülün önünde diz çöktü ve teşrif edeceklerini önceden bilmediği için üzgün olduğunu söyledi. Aksi takdirde, Vitellius hazretleri yoldayken gerektiği gibi karşılanması için gereken emirleri verecekti. Vitellius'lar Tanrıça Vitella'nın torunlarıydı. Janiculum'dan denize giden yol hâlâ onların adını taşıyordu. Aileden sayısız senato yöneticisi konsül çıkmıştı. Şimdi konuğu olan Lucius'a gelince; Kilikyalıları yendiği için herkes ona teşekkür borçluydu. Genç Aulus'un babası kendi evine dönmüş sayılabilirdi, çünkü Doğu, tanrıların yurduydu.

Bütün bu abartılı övgüler Latince yapılmıştı. Vitellius onu kayıtsız bir şekilde dinledi ve bu onur ve ünün gerçek sahibinin Herodius olduğunu söyledi.

Atinalılar ona olimpiyat oyunlarının yöneticiliği görevini vermişti. Augustus'un[47] şerefine tapınaklar yaptırmıştı. Sabırlı, zeki, ama çok sert biriydi ve Sezarlara[48] hep bağlı kalmıştı.

Bu arada tunç başlıklı sütunlar arasında, bir imparatoriçe edasındaki Hérodias göründü. Altın kaplamalı gümüş tepsilerde yanan kokulu meşaleler taşıyan bir grup kadın ve hadımın ortasındaydı.

Prokonsül onu görünce üç adım ilerleyip eğilerek kendisini selamladı.

"Ne büyük mutluluk!" diye bağırdı kadın. "Tiberius'un düşmanı Agrippa artık bundan böyle bize zarar vermeyecek..."

Prokonsül, olaydan habersizdi. Hérodias, ona tehlikeli biri gibi göründü. Bu sırada Antipas da, imparator için her şeyi yapabileceğine yeminler ediyordu. Vitellius, "Başkalarının aleyhine olsa bile," diye onun sözünü tamamladı.

Vitellius, Parthların kralından rehineler almıştı ama imparatorun artık bu konuda endişesi kalmamıştı. Zira toplantıda hazır bulunan Antipas, gözüne girmek için haberi ona hiç gecikmeden vermişti. O zamandan beri Vitellius, Antipas'a derin bir kin duyuyordu ve yardımları da o yüzden gecikmişti.

Valinin dili dolaştı, ama Aulus gülerek, "Korkma, ben seni korurum!" dedi.

Prokonsül duymamış gibi yaptı. Babanın serveti oğlunun rüşvetçiliğinden geliyordu ve Kapri'nin[49] bataklığından gelen bu çiçek, ona o kadar büyük bir üstünlük sağlıyordu ki çevresindeki herkes ona saygı gösteriyordu. Elbette, içinde güven olmayan bir saygıydı bu, çünkü bu çiçek zehirliydi.

Kapının önünde bir gürültü oldu. Beyaz katırlara binmiş bir dizi rahip kıyafetli insanı içeri aldılar. Bunlar Sadukiler[50] ve Ferisilerdi[51] ve Machaerous'a benzer amaçlarla gelmişlerdi. Bu gruplardan birincisi, tanrılara kurban verme törenlerine rahiplik yapma yetkisini elde etmek, ikincisi ise o yetkiyi korumak istiyordu. İç karartıcı bir yüz ifadeleri vardı. Özellikle de Roma'ya ve valiye düşman olan Farisilerin yüz ifadeleri kaygılıydı. İtişip kakışırken, etekleri bacaklarına dolanmıştı. Üzerinde çeşitli yazıların yazılmış olduğu parşömen kâğıdından alın bantlarının üstündeki başlıkları kafalarından düşecekmiş gibi duruyordu.

Neredeyse onlarla aynı anda, öncü birliklerin askerleri de geldi. Kalkanlarını, tozdan korumak için çuvallara koymuşlardı. Arkalarından da, tahtadan levhalar taşıyan vergi toplayıcılarla birlikte prokonsülün vekili Marcellus geliyordu.

Antipas, çevresindeki önemli kişileri tanıttı: Tolmai, Kanthera, Sehon, İskenderiyeli Ammonius, piyadelerin komutanı Naamann ve Babilli Iaçim.

Vitellius, Mannaeus'u fark etmişti.

“Ya bu kim?” diye sordu.

Vali, bir el işaretiyle onun cellat olduğunu belirtti.

Sonra Sadukileri tanıttı.

Yunanca konuşan ve içinden geldiği gibi davranan biri olan Jonathas, efendisine, Kudüs'e yapacağı bir ziyaretle kendilerine şeref vermesi için yalvardı. Vitellius, büyük bir ihtimalle geleceğini söyledi.

Eğri bir burnu ve uzun sakalı olan Eleazar, büyük rahibin, sivil yetkililer tarafından Antonia kulesinde tutulan pelerininin Ferisilere geri verilmesini istedi.

Sonra Celileliler söz aldılar ve Pontius Pilatus'tan[52] şikâyetçi oldular. Onun, Samariye'nin yakınlarındaki bir mağarada Davut'un altın vazolarını

aramaya kalkan bir deliyi bahane ederek, mağarada oturan birkaç kişiyi öldürttüğünü söylediler. Bunu hep bir ağızdan anlatıyorlardı. Mannaeus'un sesi hepsininkinden daha yüksek çıkıyordu. Vitellius, suçluların cezalandırılacağını söyledi.

Askerlerin kalkanlarını astığı kapının önünde bağırışlar duyuldu. Kalkanların üzerlerindeki örtü düştüğü için ortalarındaki çıkıntılara işlenmiş Sezar portreleri ortaya çıkmıştı. Yahudilere göre bu, putperestlikten başka bir şey değildi. Antipas onlara nutuk çekmeye başladı. Bu sırada sütunların arasında yüksekçe bir sandalyeye oturmuş olan Vitellius, onların bu öfkesini şaşkınlıkla izliyordu. Tiberius'un bunların dört yüzünü Sardunya'dan sürmekte haklı olduğunu düşündü. Ne var ki, kendi yurtlarında güçlüydü bunlar. Vitellius, askerlere kalkanlarını almalarını emretti. O zaman Yahudiler, prokonsülün çevresini sardılar, kendilerine yapılan haksızlığın giderilmesi, kendilerine ayrıcalıklar sağlanması ve para yardımında bulunulması için yalvardılar. İtişip kakışmaktan giysileri yırtılmıştı. Köleler yer açmak için ellerindeki sopalarla bir sağa bir sola vuruyorlardı. Kapıya en yakın olanlar, kapının önündeki patikadan aşağıya inmeye başladılar, ama başkaları da aynı anda o patikadan yukarı çıkıyordu, iki güruh birbirinin yolunu kesince inenler geri dönmek zorunda kaldılar. Giriş kapısının önünde içeriye ve dışarıya doğru akan bir insan kalabalığı oluştu, Vitellius bu kadar insanın niye geldiğini sordu. Antipas da bugün kendisinin doğum günü olduğunu, bu günü kutlamak için geldiklerini söyledi ve mazgallara eğilip, sepetler dolusu et, meyve, sebze, ceylan, leylek ve gök renkli balık taşıyan adamlarını gösterdi. Üzümler, karpuzlar, narlar piramit şeklinde yığılmıştı. Armağanlar kalenin önüne bırakıldıktan sonra kocaman boş sepetlerle içeri çekiliyorlardı. Aulus, kendini daha fazla tutamadı. Dünyada eşi görülmemiş oburluğunun etkisi altında, kendini mutfağa attı.

Vitellius, küçük bir mahzenden geçerken, asker zırhına benzeyen tencere gibi birtakım şeyler gördü. Burada neler olduğunu daha yakından görmek için yeraltındaki odaların açılmasını istedi.

Mahzenlerin bulunduğu bölümde kayalar oyularak yüksek tonozlu odalar yapılmış, bu odalar belli uzaklıkta taş sütunlarla desteklenmişti. Odaların ilkinin içinde artık kullanılmayan silahlar vardı, ikincisi ise mızraklarla dolup taşıyordu. Her mızrağın ucunda birer tüy demeti vardı. Odaların

üçüncüsünde ilk bakışta insana hasır görünümü veren, yan yana ve uzunlamasına yerleştirilmiş oklar bulunuyordu. Dördüncü odanın duvarları boydan boya kamalarla kaplanmıştı. Beşinci odanın ortasında tepeleriyle kızıl yılanlardan oluşmuş bir taburu andıran sıra sıra miğferler vardı.. Altıncısında boş sadaklardan; yedincisinde bacakları korumak için demir dolaklardan; sekizincide pazubentlerden başka bir şey yoktu. Sonraki odalarda ise, çatallar, kancalar, merdivenler, halatlar, mancınık direkleri ve hatta develerin boynuna takılan çanlar vardı. Dağ aşağıya doğru genişlediğine ve içi bir arı kovanı gibi oyulduğuna göre, bu odaların altında, daha çok sayıda ve daha derinde başka odalar olmalıydı.

Vitellius, yanında tercümanı Phineas ve vergi toplayıcılarının başı Sisenna ile üç hadımın tuttuğu meşalelerin ışığında, odaları denetliyordu.

Karanlıkta barbarların icat ettiği iğrenç aletler fark ediliyordu: Çivili topuzlar, zehirli mızraklar, timsah dişlerini andıran kıskaçlar vardı burada. Kısacası vali, kırk bin askerin savaşta işine yarayacak kadar malzemeyi Machaerous’ta bulunduruyordu.

Onları, düşmanlarının kendine karşı birleşmesi halinde kullanmak için bulunduruyordu, ama prokonsül, bunların Romalılara karşı savaşmak için hazır bulundurulduğunu düşünebilir, hatta bunu açıkça söyleyebilirdi. O yüzden Antipas, bir açıklama bulmaya çalışıyordu: Kendini savunması için birkaç olasılık vardı: Bu araç gereçler ona ait değildi, adamları onları haydutlara karşı kullanıyordu. Zaten bunlar Araplara karşı kullanmak için de gerekliydi ya da bunlar ona babasından kalmıştı.

Vali, prokonsülün arkasından yürüyeceği yerde, hızlı adımlarla önünden gidiyordu. Sonra bir duvar kenarına dikildi. Kollarını iki yana açarak, üstündeki ihramıyla bir şeyi gizlemeye çalıştı, ama başının üstünden bir kapının üst kenarı görülüyordu. Vitellius kapıyı fark etti ve arkasında ne olduğunu sordu.

Sadece Babilli açabilirdi kapıyı.

“Babilli’yi çağır!”

Babilli’yi beklediler.

Babilli’nin babası, Fırat kıyılarından beş yüz süvarisiyle Büyük Herodes’e doğu sınırlarını korumak için yardıma gelmiş, krallığın paylaşılmasından sonra, Iaçim Philippe’in hizmetine girmişti. Şimdi de Antipas’a hizmet ediyordu.

Iaçim omzunda bir yay ve elinde bir kırbaçla geldi. Eğri bacaklarına sıkı sıkı renkli kurdeleler bağlanmıştı. İri kolları kolsuz bir tünikten dışarı çıkıyor, kürk beresi yüzünü gölgeliyordu. Sakalları ise kıvrılmaktan halka halka olmuştu.

Iaçim, önce tercümanı anlamamış gibi yaptı, ama Vitellius’un ona şöyle bir bakmasıyla Antipas emri tekrar etmek zorunda kaldı. O zaman Iaçim kapıya iki eliyle bastırdı. Kapı, duvarın içine doğru kaydı. İçeriden cehennemi bir sıcak yayıldı. Aşağıya döne döne bir koridor iniyordu. İçeri girdiler ve yeraltındaki diğer mağaralardan daha geniş bir mağaraya ulaştılar. Mağaranın dibinde kalenin o yanını koruyan uçuruma açılan bir kemer vardı. Tonozu saran bir hanımelinin çiçekleri güneş ışığına doğru açılmıştı. Yerin altında bir su şırıltısı duyuluyordu. Mağarada ağız hizalarına yerleştirilmiş tahta kaplardan yem yiyen yüz kadar beyaz at vardı. Hepsinin yeleleri maviye boyanmış, toynaklarına hasırdan kılıflar geçirilmişti. Yelelerinin bir kısmı alınlarına düşüyor ve sanki bir perukmuş gibi görünüyordu. Uzun kuyruklarını bacaklarına hafifçe vurarak bir ileri bir geri sallıyorlardı. Prokonsülün hayranlıktan dili tutulmuştu.

Bunlar yılanlar kadar kıvrak, kuşlar kadar hafif, olağanüstü hayvanlardı. Binicileri oklarını atar atmaz yerlerinden fırlıyor, insanları karınlarından ısırarak alaşağı ediyor, kayaların oluşturduğu engelleri rahatlıkla aşıyor, uçurumların üstünden atlıyorlardı. Bütün bir gün boyu ovalarda delice koşabiliyor ve durmaları için tek bir kelime yetiyordu. Kuzular çiftçi göründüğünde nasıl hemen onun yanına gelirse, atlar da Iaçim’i görünce hemen yanına gelip boyunlarını uzattılar ve bir çocuğunkini andıran tasalı gözlerle ona baktılar. Iaçim, gırtlağından her zamanki gibi onları eğlendiren boğuk bir ses çıkardı. Atlar, geniş alanlara özlem duydukları için koşma isteklerini belli edercesine şaha kalkıyorlardı. Antipas, Vitellius’un atları elinden almasından korktuğundan, onları buraya hapsetmişti. Bu özel bölüm, kalenin kuşatılması halinde kullanılmak üzere hayvanlar için yapılmıştı.

“Ahır çok kötü!” dedi prokonsül. “Burada onları kaybetme riski de var. Atların sayımını yap, Sisenna!”

Vergi toplayıcısı, kemerinden bir levha çıkardı, atları saydı ve levhaya yazdı. Vergi toplayıcıları, eyaletleri yağmalamak için yöneticilerden rüşvet alırlardı. Sürekli kırpışan gözleri ve bir sansarınkini andıran dişleri olan bu adam adeta çevreyi koklayıp, para izi sürüyordu.

Sonunda saraya çıktılar.

Saraydaki sarnıçların girişini zeminin çeşitli noktalarına yerleştirilmiş ortası delik, yuvarlak, tunç kapaklar kapatıyordu. Vitellius, diğerlerinden daha büyük birini dikkatle inceledi ve topuğuyla vurunca diğerleriyle aynı sesi çıkarmadığını fark etti. Art arda hepsine vurdu, sonra olduğu yerde tepinerek “Buldum! Buldum! Herodes’in hazinesi bu. İşte burada!” diye bağırdı.

Hazine aramak zaten Romalıların en büyük tutkusuydu.

Vali orada hazine olmadığına dair yemin etti.

O zaman altında ne vardı bunun?

“Hiç! Sadece bir adam, bir mahkûm!”

“Göster onu bana!” dedi Vitellius.

Vali bu emre uymadı. Yoksa Yahudiler sırrını öğrenecekti. Kapağı açmaktaki isteksizliği Vitellius’un sabrının taşmasına sebep oluyordu.

“Kırın kapağı!” diye bağırdı baltalı muhafızlarına.

Mannaeus ne yapacaklarını tahmin etti. Baltalardan birini görünce, adamların Iaokanann’ın boynunu vuracaklarını sandı. Muhafızı kapağa ilk darbesini vururken durdurdu. Kapakla döşeme taşlarının arasına bir çengel soktu. Sonra uzun, zayıf kollarıyla çengele abanıp kapağı yavaşça kaldırdı ve kapak yana devrildi. Herkes ihtiyarın bu gücüne hayran oldu. İç tarafı tahtayla kaplanmış olan kapağın altında, kapakla aynı büyüklükte bir kapı vardı. Kapı, bir yumrukla ikiye ayrılıp açıldı. O zaman kuyu gibi büyük bir çukur göründü. Tırabzansız bir merdiven kuyunun çevresinde dolanıp aşağı

doğru iniyordu. Eğilenler, kuyunun derinliklerinde ne olduğu pek belli olmayan, ama insanın içini ürperten bir şey gördüler.

Yerde bir insan yatıyordu, üzerini örten saçları, sırtına doluşmuş hayvanların tüylerine karışmıştı. Ayağa kalktı. Adam ayağa kalkıp yukarıya baktığı zaman alnı bulunduğu yerin üstünü bir kafes gibi kaplayan, kilitli demir bir parmaklığa değiyor, içeride dolaştığında ise zaman zaman zindanın karanlık köşelerinde gözden kayboluyordu.

Yukarıdaki Romalıların başlıklarının ucu güneş ışığında parlıyor, iki ağzı keskin kılıçlarının yuvarlak kabzaları altın rengi ışınlar saçıyor, kümeslerinden havalanan güvercinler sarayın üstünde daireler çizerek uçuyorlardı. Mannaeus'un onlara her zamanki yem verme saatiydi. Şimdi ise Vitellius'un yanında ayakta duran valinin önünde çömelmişti. Celileliler, rahipler, askerler, onların arkasında bir çember oluşturmuşlardı. Hepsi suskundu, endişeli bir biçimde olacakları bekliyorlardı.

Kuyunun dibinden önce derin ve boğuk bir iç çekiş duyuldu. Hérodias bu sesi, sarayın ta öbür ucundan duymuştu. Sesin çekim gücüne yenik düşerek, kalabalığın bulunduğu yere geldi; aralarından sıyrıldı ve eğilip bir eli Mannaeus'un omzunda dinlemeye başladı.

Kuyudan gelen ses, "Yazık size Ferisiler ve Sadukiler, yılan herifler, şişmiş tulumlar, çınlayan ziller!" diyordu.

Kuyunun başında bulunanlar Iaokanann'ın sesini tanımışlardı. Fısıltıyla adını söylediler. Çevrede bulunan insanlar da oraya koşuştular.

"Yazık sana ey halk! Ve yazık Yahuda'nın hainlerine, Efraim'in ayyaşlarına, bereketli vadilerde oturup şarabın kokusuyla dahi sendeleyenlere! Akan su gibi dağılsınlar, sümüklüböcekler gibi yürüye yürüye eriyip gitsinler, güneş görmeyen bir kadının çocuğunu düşürmesi gibi düşsünler. Ve sen Moab, sana serçeler gibi servi ağaçlarına, tavşanlar gibi mağaralara saklanmak yakışır. Kalelerin kapıları, fındık kabuklarından daha kolay kırılacak, duvarlar yerle bir olacak, şehirler yanacak ve Sonsuz Olan'ın gazabı dinmeyecek. Aksine, vücudunuzu, boya teknesinde döndürülen yün gibi kan gölünde döndürecek. Sizi tohumların havanda dövüldüğü gibi dövecek. Sizi tarlalarda tırmıklanan yeni sürgünler gibi ikiye ayıracak. Etinizi parça parça dağlara savuracak."

Bahsettiği kimdi acaba? Vitellius muydu? Sadece Romalılar Iaokanann'ın sözünü ettiği yıkımı yapabilirdi.

Şikâyetler başladı: "Yeter! Yeter! Sussun artık!"

Iokanann daha yüksek bir sesle devam etti:

"Küçük çocuklar, annelerinin cesetleri yanında, küllerin üstünde emekleyecek. İnsanlar geceleri, yıkıntıların arasından geçerek, bir kılıçla biçilme pahasına ekmek arayacak. Yaşlıların çene çaldıkları meydanlarda, artık çakallar buldukları kemikler için birbiriyle çekişecek. Bakire kızlarınız, yabancıların şölenlerinde gözyaşlarını yuta yuta sitar eşliğinde oynayacak. En yiğit oğullarınızın belleri, dayanılmaz ağırlıkta yükleri taşıya taşıya bükülecek!"

Halk, sürgün zamanlarını ve tarihteki bütün felaketleri yeniden yaşar gibi olmuştu. Eski peygamberler de bunları söylerdi. Iaokanann'ın sözleri de yumruk gibi birbiri ardına geliyordu, ama ses birden tatlılaştı, ahenkli oldu, kulağa bir şarkı gibi gelmeye başladı. İnsanlığın kurtulacağını, gökyüzünün göz kamaştıran bir şekilde aydınlanacağını söylüyordu artık. Ejderhanın mağarasında yeni doğmuş birinden bahsediyordu. Kilden toprağın altına dönüşeceğini, çölde güller açacağını söylüyordu. "Şimdi altmış gümüş eden şeyler, bir gümüş bile etmeyecek. Kayalardan çeşmeler halinde süt fışkıracak. İnsanlar karnı tok olarak üzüm cendereleri arasında uyuyacak! Ne zaman geleceksin sen, nicedir beklediğim kişi? Şimdiden diz çöksün insanlar, hükümdarlığın sonsuz olacak, Davut'un[53] oğlu!"

Vali, çukurun kenarından çekildi. Davut'un bir oğlunun varlığından söz edilmesi ona bir tehdit gibi gelmişti.

Iaokanann, hak etmediği halde hükümdar olmaya heves ettiği için valiye sövüp sayıyordu.

"Sonsuz Olan'dan başka kral yoktur!"

Kâfir Ahab[54] gibi bahçelere, heykellere, tiyatro salonlarına, fildişi mobilyalara sahip olduğu için verdi veriştirdi valiye.

Antipas, boynundaki mührün ipini kopararak, mührü kuyuya attı ve ona susmasını emretti.

Ses cevap verdi:

“Ayı gibi, yabani eşek gibi, doğum yapan kadın gibi bağıracağım işte! Zina yaptığın akraban şimdiden cezasını buldu. Tanrı seni de katırlar gibi kısır yaparak cezalandırıyor!”

Dalgaların köpürmesini andıran kahkahalarla doldu ortalık.

Vitellius, kalmakta ısrar ediyordu. Tercümanı, Iaokanann’ın bağıra çağıra sürdürdüğü hakaretleri soğukkanlılıkla Roma diline çeviriyordu. Böylece vali ve Hérodias, bu hakaretleri ikinci bir defa daha duymak zorunda kalıyorlardı. Vali, şaşkınlıktan nefes alamaz olmuştu, Hérodias da hayrete düşmüş bir şekilde dikkatle kuyunun dibine bakıyordu.

Korkunç adam başını iyice kaldırdı, parmaklıkları eliyle kavradı, yüzünü demirlere dayadı. Sakallı yüzü, üzerinde kor halinde iki kömürün ışıldadığı çalılıklara benziyordu.

“Ha! Sensin demek! İzabel! Sen ki, onun kalbini ayakkabı topuklarının sesiyle zaptettin. Kısraklar gibi kişniyordun. Kurbanlarına mihrap olsun diye yatağını dağlara serdin sen! Efendimiz, çekip alacak senden küpelerini, lal renkli elbiseni, ketenden şalını, kollarındaki bilezikleri, ayaklarındaki yüzükleri ve hilal biçiminde alnına düşen küçük altın taçlarını. Çekip alacak senden, gümüş aynalarını, devekuşu tüyünden yelpazelerini, boyunu uzun gösteren sedeften ayakkabılarını, o çok övündüğün elmaslarını, saçlarındaki parfümü, tırnaklarındaki boyayı, çirkinliğini örten bütün hileleri. Yaptığın zinadan taşlanman için taşlar yetersiz kalacak!”

Hérodias, çevresinde kendisini savunacak birini aradı. Ferisiler ikiyüzlülükle gözlerini indirmişti. Sadukiler, prokonsülü gücendirmekten korkup başlarını çevirmişlerdi. Antipas her an ölecekmiş gibi duruyordu.

Ses daha da yükseliyor, çoğalıyor, gök gürültüsü gibi yeri göğü inletiyor ve dağlarda yankılanıyordu. Bu nedenle kopan gürültü daha şiddetli oluyordu.

“Tozlara gömül, Babil’in kızı! Ununu elemiş, eleğini asmışsın sen! Kemerini çıkar, ayakkabılarını çöz, elbiseni kaldır, nehirleri aş! Herkes görecek nasıl utandığını! Hıçkırıklarında boğulacaksın! Sonsuz Olan, iğreniyor cinayetlerinin pis kokusundan! Lanetli kadın! Köpek gibi geber!”

Kuyunun kapısını kapadılar, kapağı yerine koydular. Mannaeus, Iaokanann’ı boğmak istiyordu.

Hérodias ortadan kayboldu. Ferisiler, çok sinirlenmişti. Etrafını sardıkları Antipas, kendini temize çıkarmaya uğraşıyordu.

“Şüphesiz,” dedi Eleazar, “bir erkeğin ölen kardeşinin karısıyla evlenmesi normal karşılanabilir, ama Hérodias hem dul değildi hem de bir çocuğu vardı. Asıl iğrenç olan da buna rağmen evlenmesiydi.”

“Yanlışın var!” diye itiraz etti Saduki Jonathas. “Yasalar bu tip evlilikleri cezalandırır, ama tamamen yasaklamaz.”

“Ne önemi var ki! Bana büyük haksızlık ediliyor!” dedi Antipas, “Nitekim Absalon da babasının eşleriyle yattı, Yahuda geliniyle, Ammon ablasıyla, Lut da kızlarıyla yattı.”

Vali bunları söylerken yeni uyanan Aulus da yanlarına gelmişti. Olup biteni öğrenince, valiye hak verdi. Böyle saçmalıklarla vakit geçirilmemesi gerektiğini düşündü. Rahiplerin suçlamalarına ve Iaokanann’ın öfkesine kahkahalarla güldü.

Merdivenlerin tepesindeki Hérodias, ona döndü, “Yanılıyorsunuz efendim! Halka vergi vermeyi reddetmesini söyledi!” dedi.

“Doğru mu bu?” diye sordu hemen vergi toplayıcısı.

Genelde herkes olumlu cevap verdi, vali de cevapları onaylıyordu.

Vitellius, mahkûmun kaçabileceğini düşündü. Antipas’ın ne yapacağını kestiremediği için, kapılara, avluya ve duvarlara nöbetçiler koydurttu.

Sonra odasına gitti. Rahiplerin elçileri de ona eşlik etti.

Kurban verme törenlerinin rahibi olmak konusunu açmaksızın, şikâyetlerini dile getiriyorlardı.

Hepsi başına üşüşmüştü, Vitellius başından savdı onları.

Jonathas yanından ayrılırken, Antipas’ı mazgalda uzun saçlı, beyaz elbiseli bir adamla sohbet ederken gördü. Bu bir Essenli’ydi. Jonathas, az önce Antipas’ı desteklediğine pişman oldu.

Iaokanann’ın sorumluluğunun üstünden kalkması fikri, valiyi rahatlatıyordu. Onun icabına artık Romalılar bakacaktı. Ne büyük rahatlıktı bu!

O sırada iç bahçede dolaşan Phanuel’i fark etti.

Antipas onu çağırdı ve nöbetçileri göstererek, “Onlar benden daha güçlü! Onu serbest bırakamam, elimde değil bu!” dedi.

Avlu boştu. Köleler dinleniyordu. Gökyüzünün ufukta alev rengine dönüşmesiyle, dik duran en ufak bir eşya bile siluet gibi görünüyordu. Antipas, Lut Gölü’nün öbür kıyısındaki tuzlalara baktı, Arapların çadırları artık görünmüyordu. Acaba gitmişler miydi? Ay doğuyordu, valinin yüreğine bir huzur duygusu yerleşti.

Phanuel yorgunluktan iki büklüm olmuştu. Sonunda söyleyeceğini söyledi.

Ayın başından beri, her gece, şafak sökene kadar gökyüzünü inceliyordu. Perse takımyıldızı gökyüzünün tepesindeydi. Yıldızlardan güçlükle görülebiliyordu. Algol daha da az parlıyordu. Mira-Cetus ise kaybolmuştu. Bu, o günü takip eden gecede Machaerous’ta önemli bir insanın öleceğinin habercisiydi.

Ölecek olan kimdi? Vitellius, çok sıkı korunuyordu. Iaokanann’ı idam etmeyeceklerdi. “O zaman benim!” diye düşündü vali.

Yoksa Araplar geri mi gelecekti? O zaman prokonsül onun Parthlarla anlaştığını öğrenecekti! Rahiplerle birlikte Kudüs’ün kiralık katilleri de gelmişti, elbiselerinin altında bıçakları vardı ve Antipas’ın Phanuel’in ne kadar iyi bir falcı olduğundan kuşkusu yoktu.

Hérodias’tan yardım istemeye gitti. Ondan nefret ediyor, ama gene de ondan cesaret alıyordu. Valinin geçmişte başka bir kadının cazibesine kapılması aralarındaki bağı koparmaya yetmemişti.

Kadının odasına girdiğinde, odada kızıl somaki bir tasta tarçın dalları yanıyordu. Pudralar, merhemler, pamuk gibi yumuşak kumaşlar ve tüyden hafif işlemeler her yere dağılmıştı.

Kadına ne Phanuel’in kehanetinden ne de Yahudilere ve Araplara karşı duyduğu korkudan söz açtı. Yoksa kadın onu korkaklıkla suçlayacaktı. Sadece Romalılardan bahsetti. Vitellius askeri alandaki tasarılarını ona açmamıştı. Vitellius, onun, Agrippa’nın yoldaşı, Caius’un dostu olduğunu düşünüyordu, bu yüzden sürgüne gönderilebilirdi. Belki de onu boğacaklardı.

Hérodias, küçümseyici bir hoşgörüyle onu yatıştırmaya çalıştı. Sonra çekmeceden bir madalyon çıkardı. Üzerinde Tiberius’un profilinin işlendiği tuhaf bir madalyondu bu. Bu madalyonun varlığı bile baltalı muhafızları korkutmaya ve suçlamaları çürütmeye yeterdi.

Antipas, minnettarlıktan coşmuş bir şekilde, kadına madalyonu nasıl elde ettiğini sordu.

“Bana birileri verdi,” diye cevapladı Hérodias.

Karşıdaki kapının perdesinden bir kol uzandı. Bunun genç ve güzel birine ait olduğu belliydi, sanki fildişinden bir Polyclitus[55] eseriydi. Kol, biraz acemice, ama zarif bir şekilde duvar kenarında bir iskemlede bırakılmış bir tüniği almak için havada geziniyordu. Yaşlı bir kadın tüniği yavaşça uzatırken, perdeyi çekti.

Vali, nereden hatırladığını çıkaramadığı birini gördü.

“Bu senin kölen mi?”

“Sana ne!” diye cevapladı Hérodias.

III

Davetliler şölen salonunu doldurmaya başlamışlardı.

Salon, tıpkı bazilikalar gibi üç sahına ayrılmıştı. Bu bölmeleri birbirinden üzerlerine heykeller oyulmuş tunçtan başlıkları olan, sandal ağacından yapılmış sıra sıra sütunlar ayırıyordu. Sütunlar, aynı zamanda bir kenarında gün ışığını geçiren pencereler bulunan iki balkona da destek oluyordu. Altın telkâri ile süslü üçüncü bir bölme ise salonun ucunda, dışarıya açılan yarım daire biçiminde büyük bir kemerin karşısındaydı.

Ortadaki bölmenin bir ucundan öbür ucuna sıra sıra yerleştirilmiş masaların üstünde yanan şamdanlar; resimli toprak bardaklar, bakır tabaklar, buz küpleri ve üzüm yığınları arasında alev almış ağaçlar gibi duruyordu. Şamdanların yaydığı kızıl ışıklar yükseldikçe azalıyor ve tavana değmeden kayboluyordu. Gece olunca, dışarıdaki dalların arasından yıldızlara benzeyen ışıklı noktalar görüldü. Büyük pencereden görünen civardaki evlerin teraslarındaki meşalelerin ışıklarıydı bunlar. Çünkü Antipas ziyafeti, arkadaşları, halkı ve oradaki herkes için veriyordu. Bekçi köpeği gibi uyanık olan, ayaklarına keçe sandaletler geçirmiş köleler, ellerinde tepsilerle gidip geliyorlardı.

Altın yaldızlı tribünün altındaki prokonsülün masası, Mısır'a özgü firavuninciri ağacından bir tahta platforma yerleştirilmişti. Masa, Babil halılarıyla örtülü bir çeşit asker çadırının içindeydi.

Vitellius, oğlu ve Antipas, biri platformun salona bakan tarafına, diğer ikisi de platformun yanlarına konmuş üç fildişi yatağın üstündeydi. Prokonsül, kapıya yakın olarak solda, Aulus sağda, vali ise ortadaydı.

Vali, üzerindeki renkli işlemelerden kumaşı görünmez olmuş siyah bir harmani giymişti, yanaklarında allık vardı. Sakalları yelpaze gibi açılmıştı. Değerli taşlarla süslü bir taçla tutturulmuş saçlarına gök renkli pudra sürülmüştü.

Vitellius, keten ihramının üstüne çapraz olarak inen lal renkli şeridini çıkarmamıştı. Aulus, mor ipekten gümüş işlemeli elbisesinin kollarını arkasında bağlamıştı. Saçları kat kat kıvrılmış ve safir bir kolye, bir kadınınki gibi tombul ve beyaz olan boynunda ışıldıyordu. Yanında, bir hasırın üstünde bacakları çapraz bir halde oturan ve devamlı gülümseyen çok güzel bir çocuk vardı. Onu mutfakta görmüştü ve o zamandan beri yanından ayırmıyordu. Kalde dilindeki adını aklında tutamadığından, ona sadece, "Asyalı" diyordu. Çocuk zaman zaman masanın üstüne uzanıp yayılıyor ve çıplak ayaklarıyla yaptığı hareketlerle sanki toplantıyı o yönetiyordu.

Aulus'un bulunduğu taraftaki masalarda, Antipas'ın rahip ve subayları, Kudüs'ün bazı sakinleri, Yunan şehirlerinin ileri gelenleri oturuyordu. Prokonsülün olduğu tarafta ise vergi toplayıcılarla Marcellus, valinin arkadaşları, Kana, Ptolemâis ve Eriha'dan bazı nüfuzlu insanlar vardı.

Diğer masalarda ise, Lübnanlı dağlılar, Herois’in artık yaşlanmış eski askerleri, on iki Trakyalı, bir Galyalı, iki Cermen, bazı ceylan avcıları, çobanlar, Palmira sultanı ve Eziongaber denizcileri vardı. Bu arada herkesin önüne ellerini silmeleri için yumuşak hamurdan birer peksimet konmuştu. Hepsinin kolları, tıpkı akbabaların boyunları gibi, zeytinlere, fıstıklara, bademlere uzanıyordu. Çiçekten taçlar altındaki yüzlerinde neşeli bir ifade vardı.

Ferisiler, Romalıların verdikleri taçları, kendilerine yapılan bir densizlik kabul ederek reddettiler. Üzerlerine onların sadece tapınaklarda kullandıkları tütsü ve galbanum[56] serpildiğinde ise titreyerek geri çekildiler.

Aulus, galbanumu koltukaltlarına sürdü. Antipas, geçmişte Kleopatra’nın Filistin’e göz dikmesine sebep olan bu etkili aromatik sıvıdan ona üç küfe yollayacağına söz verdi.

Taberi garnizonunun bir komutanı, kendisine olağandışı kimi gelişmelerden bahsetmek üzere, az önce çıkagelmişti, ama Antipas, bütün dikkatini prokonsüle ve etrafındaki masalarda konuşulanlara veriyordu.

Iaokanann ve onun gibi insanlardı konuşulan. Örneğin Gittalı Simon, insanların günahını ateşle çıkarıyordu. İsa denen biri ise...

“İçlerinde en kötüsü o!” diye bağırdı Eleazar. “Ne rezil bir sahtekâr!”

Valinin arkasında oturan, giydiği omuzdan tutturulmuş kısa ve önü açık giysisinin püskülleri gibi soluk renkli bir adam, ayağa kalkarak, platformdan aşağıya indi ve Ferisilere seslenerek, “Yalan! İsa mucizeler yaratır!” dedi.

Aulus, bu mucizeleri görmek istiyordu.

“Onu buraya getirmeliydin! Hakkında bize bilgi ver!”

O zaman adam –adı Yakup’tu– efendisine hasta kızını iyileştirmesi için yalvarmak üzere Kefernahum’a gittiğini anlattı. Efendisi ona, “Evine dön, kızın iyileşti!” yanıtını vermiş, eve döndüğünde kızını kapının eşiğinde görmüştü. Kızı, saraydaki güneş saatinin mili, üçüncü saati gösterdiğinde yatağından çıkmıştı; yani İsa ile görüştüğü zaman.

Ferisiler, mutlaka belli tedavi yöntemleri ve şifalı otların kullanıldığını söyleyerek itiraz ettiler. Burada Machaerous'ta bile, insanlara bütün hastalıklara karşı bağışıklık kazandıran "baaras" adlı bitkiden vardı, ama bir insanı görmeden, dokunmadan iyileştirmek imkânsızdı, elbette İsa bunun için şeytanlardan yardım almadıysa.

Antipas'ın arkadaşları, Celile'nin ileri gelenleri de başlarını sallayarak onayladılar:

"Belli ki, şeytanların işi bu."

Antipas'ın arkadaşlarıyla rahiplerin masaları arasında ayakta duran Yakup susuyordu. Yüzünde mağrur, ama yumuşak bir ifade vardı.

Herkes konuşmasını söylüyordu ona.

"Onun gücünü ispatla bize..."

Omuzlarını indirdi, alçak bir sesle, yavaşça, korkuyormuş gibi; "O halde siz Mesih'in kim olduğunu bilmiyorsunuz!" dedi.

Rahiplerin hepsi birbirine baktı. Vitellius kelimenin anlamını sordu, tercümanı cevap verene dek bir dakika geçti.

Onlar yeryüzündeki mal ve mülklerinin keyfini çıkarmalarını ve bütün halklara hükmetmelerini sağlayacak bir kurtarıcıya bu adı vermişlerdi. Hatta bazıları iki kurtarıcı olduğunu söylüyordu. Birincisi, kuzeyin şeytanları Yecüc ile Mecüc'e yenilecek, ama diğeri, cehennemin efendisini, kötülük sultanını yenecekti. Yüzyıllardan beri her an onu bekliyorlardı.

Rahipler bu konuda ne düşündüğünü birbirlerine sorarken, Eleazar söz aldı. Yasalara göre öncelikle Mesih, bir dülgerin değil Davud'un oğluydu. Nasıralı Eleazar Yakup'un söylediklerine karşı çıkarken bunun en güçlü kanıtı olarak Mesih'ten önce İlya'nın gelecek olmasını ileri sürüyordu.

Yakup cevap verdi:

"Ama İlya geldi zaten!"

Salondakiler bir uçtan öbür uca, "İlya! İlya!" diye bağırdı.

Hepsi hayalinde, bir karga sürüsü altında uçan, bir mihraba yıldırımlarını gönderen, putperest rahipleri sellerde boğan bir adamı canlandırdılar. Balkonlarda duran kadınlar, Sarepta'nın dulunu düşünüyorlardı. İlya'yı tanıdığını söylemekten Yakup'un dilinde tüy bitmişti. Onu görmüştü! Halk da görmüştü!

"Adı ne?"

O zaman var gücüyle bağırdı:

"Iaokanann!"

Antipas göğsüne biri vurmuş gibi yere yıkıldı. Sadukiler yerlerinden kalkıp Yakup'a doğru koştu.

Eleazar, kendini dinletebilmek için var gücüyle nutuklar çekiyordu. Sessizlik sağlandıktan sonra, bir yargıç gibi sorular sormaya başladı:

"Madem peygamber öldü..."

Sözü mırıltılarla kesildi. İlya'nın sadece ortadan kaybolduğunu sanıyorlardı.

Kalabalığa kızarak susmaları için bağırdı ve sorgusuna devam etti:

"Dirildiğini mi düşünüyorsun?"

"Neden olmasın?" dedi Yakup.

Sadukiler omuzlarını silkti. Jonathas, küçük gözlerini faltaşı gibi açmış, bir soytarı gibi gülmek için kendini zorluyordu. Bir vücudun ölümsüz bir hayata göz dikmesi kadar gülünç bir şey olamazdı ve prokonsül için, dönemin ünlü bir şairinden şu dizeyi okudu:

Nec crescit, nec post mortem durare videtur.[57]

Bu sırada Aulus, yemek masasının kenarına yaslanmıştı. Alnı ter içindeydi, yüzü yeşile dönmüştü, ellerini midesine bastırıyordu.

Sadukiler, ertesi günkü kurban törenlerinde rahiplik hakkını elde etmek için onun ıstırap çekmesinden çok etkilenmiş gibi davrandılar. Antipas'ın yüzünden ümitsizlik okunuyor, Vitellius ise soğukkanlılığını koruyordu.

Ama gene de içinde büyük bir endişe vardı, çünkü oğlunu kaybederse bütün servetini kaybedecekti.

Aulus durmadan kusuyor, ama hâlâ yemek istiyordu.

“Bana mermer tozu, Naksos balçığı ya da deniz suyu versinler. Ne verirlerse versinler! Yoksa banyo mu yapsam?”

Ağzında biraz kar yuvarladı, sonra sebzeli yahni ile pembe karatavuk eti arasında bir süre bocaladıktan sonra, bala batırılmış kabaktan yemeye karar verdi. Asyalı, ona hayranlıkla bakıyordu, Aulus’un bu kadar şeyi yiyip yutma yeteneği, onun üstün bir ırkın mensubu, olağanüstü bir varlık olduğunun ispatıydı.

Konuklara, yemek olarak boğa böbreği, kakırca,[58] bülbül ve asma yaprakları içine kıyılmış etler sunuldu. Bu sırada rahipler “Diriliş” üzerinde tartışıyorlardı. Eflatuncu Philon’un öğrencisi Ammonius, onları birer aptal olarak görüyor ve bunu, bu tür kehanetlerle alay eden Yunanlılara anlatıyordu. Marcellus ve Yakup yan yana oturuyordu. Birincisi ikincisine Mithra’nın[59] vaftizinde hissettiği mutluluktan bahsediyordu. Yakup ise onu İsa’nın yoluna çağırdı. Hurma ve ılgın ağacından şaraplar, anforlardan testilere, testilerden bardaklara ve bardaklardan gırtlaklara boşalıyordu. Herkes birbiriyle gevezelik ederken içlerindeki gizli duyguları da açığa vuruyordu. Iaçim, Yahudi olduğu halde gezegenlere duyduğu hayranlığı saklamaz olmuştu. Apholcalı bir tüccar Hierapolis tapınağını ayrıntılarıyla anlatarak göçebeleri şaşkına döndürüyordu. Onlar da oraya bir hac ziyaretinin kaça mal olduğunu soruyorlardı, ama bazıları asıl dinlerine sadık kalıyorlardı. Gözleri çok az gören bir Cermen, tanrıların yüzlerinden ışık saçarak indikleri İskandinavya’nın meşhur burnunu öven bir ilahi söylüyordu ve Sichem’den gelen insanlar, Azime güvercinine duydukları saygıdan ötürü kumru yemiyorlardı.

Birçokları ise ayakta, salonun ortasında sohbet ediyordu. Solukları, hafif bir sis oluşturan şamdanların dumanına karışıyordu. Phanuel, duvar kenarında yürüyerek salonu boydan boya geçip geldi. Gene gökyüzünü incelemişti, ama valinin yanına gitmiyordu, çünkü üzerindeki yağ lekesinden iğreniyordu. Essenliler için korkunç bir pislikti bu.

Birdenbire şatonun kapılarına şiddetle vurulduğu işitildi. İnsanlar artık Iaokanann'ın orada hapsedildiğini öğrenmiş ve şatoya çıkan patikayı tırmanmaya başlamışlardı. Karınca sürüsü gibi siyah bir yığın, şatonun yanındaki vadiyi doldurmuş, zaman zaman, "Iaokanann! Iaokanann!" diye bağırıyorlardı.

"Her şeyi mahvedecek!" dedi Jonathas.

"Eğer devam ederse, hiç paramız kalmayacak," diye ekledi Ferisiler.

Hep bir ağızdan söylenmeye başladılar:

"Koru bizi!"

"Bitir bu işi!"

"Dini bir tarafa atıyorsun!"

"Herodesler gibi dinsizsin!"

"Sizden daha dinsiz değilim!" diye cevap verdi Antipas. "Tapınağınızı size babam yaptırdı!"

O zaman Ferisiler; sürgüne gönderilenlerin torunları, Matathias yandaşları; valiyi, ailesinin işlediği cinayetlerden ötürü suçladılar.

Ferisilerin kafaları sivri, sakalları diken diken, elleri zayıf ve çirkin, burunları kısa ve yassı, gözleri iri ve yuvarlaktı. Buldog köpeklerine benziyorlardı.

Ferisilerden, rahiplerin uşakları ve kâtipleri olan ve kurban artıklarıyla beslenen on iki adam, platformun alt basamağına kadar gelip, ellerindeki bıçakları sallayarak Antipas'ı tehdit etmeye başladılar. Antipas onlara bir konuşma yapmaya yeltendi. Bu arada Sadukiler korkarak da olsa onu savunuyorlardı. Antipas, o sırada Mannaeus'u fark etti ve gitmesi için ona eliyle bir işaret yaptı. Vitellius ise bu işler kendisini ilgilendirmiyormuş gibi bir havadaydı.

O sırada, kendi yemek masalarının başında kalan Ferisiler şeytanca bir öfkeye kapıldılar; önlerindeki tabakları kırdılar. Çünkü onlara, Mecene'in[60] en çok sevdiği yahniyi, aslında kendilerine iğrenç gelen yabani eşek yahnisini sunmuşlardı. Aulus, Ferisilerin kutsal buldukları

söylenen eşek kafasından dolayı onlarla alay etti ve domuz etinden uzak durmalarıyla da dalga geçti. Şüphesiz, asıl neden; bu hayvanın, sevgili şarap tanrıları Baküs'ü öldürmesiydi. Tapınaklarında altından bir üzüm bağı heykeli olduğuna göre şarabı biraz fazla seviyordu bunlar.

Rahipler, onun ne demek istediğini anlamıyorlardı. Celileli Phineas, söylediklerini çevirmeyi reddetti. O zaman Aulus öfkelendi, bu yüzden çok korkan Asyalı ortadan kaybolmuştu. Bu, Aulus'un öfkesini daha da artırdı. Öfkesinin bir sebebi de sunulan yemeğin hoşuna gitmemesiydi, yemekler berbattı, yeterince baharat konmamıştı! Sonra birer yağ tulumu olan dişi koyunların kuyruklarını görünce sakinleşti.

Vitellius'a göre Yahudilerin tanrısı, yolda adına yapılmış birkaç sunağa rastladığı Moloch[61] olabilirdi. Bu sunaklar ona, çocukları önce besleyip şişmanlatan, sonra da tanrılara kurban eden Yahudiler hakkında anlatılanları hatırlatmıştı. Latin kalbi, hoşgörüsüzlüklerine, putlara olan aşırı düşmanlıklarına, hayvana yakışır kabalıklarına karşı tiksintiyle dolup taşmıştı. Prokonsül gitmek istiyordu, Aulus reddetti.

Elbisesi kalçalarına inmiş şekilde bir yiyecek yığını arkasında uzanıyordu. Daha fazla alamayacak kadar bıkmıştı yemeklerden, ama yanlarından ayrılmamakta diretiyordu.

Halkın coşkusu iyice arttı. Bağımsızlık hayallerine kapılmışlardı. İsrail'in şan ve şerefini düşünüyorlardı. Bütün işgalciler cezasını bulmuştu. Antigone, Crassus (Krezüs), Varus cezalarını çekmişlerdi.

Suriye dilinde bir şeyler söylendiğini duyan prokonsül, "Sefiller!" diye bağırdı. Tercümanı, cevap verebilmesi için ona sadece kulağına hoş gelecek sözleri çevirmekten başka bir işe yaramıyordu.

Antipas, hemen imparatorun madalyonunu çıkardı. Titreyerek inceledi madalyonu, sonra ön yüzü insanlar tarafından görülecek şekilde havaya kaldırdı.

Altın süslü balkonun kapıları birden açıldı ve çiçekten kemerler altından köleleri eşliğinde, mumların göz kamaştırıcı ışığında Hérodias göründü. Başında, çenesinin altından geçen bir bantla tutturulmuş Asur tarzı sivri bir piskoposluk tacı vardı. Bukle bukle örülmüş saçları, kolları yırtmaçlı lal rengi elbisesine düşüyordu. Girdiği kapının iki yanında Atrides hazinesinin

kapısındakiler gibi taştan canavar heykelleri vardı. Böylece yanında iki aslanıyla Kybele'yi andırıyordu. Elinde kurban ayinlerinde kullanılan bir tas taşıyordu. Antipas'ın başının üstündeki parmaklıklara dayanarak bağırdı:

"Yaşasın Sezar!"

Hükümdara olan bu bağlılık ifadesi, Vitellius, Antipas ve rahipler tarafından tekrarlandı.

Derken salonun öbür tarafındaki insanlar, şaşkınlık ve hayranlıkla bağırmaya başladı. İçeri genç bir kız girmişti.

Genç kızın yüzünü ve göğsünü örten tülün altında yay gibi kaşları, kulağındaki akik küpeler ve teninin beyazlığı görülüyordu. Omuzlarında, kuyumcularca işlendiği belli olan bir kemerle beline tutturulmuş kare biçiminde, güvercin göğsü renginde bir kumaş vardı. Üstünde adamotu desenleri olan siyah bir eteklik giymişti. Genç kız sinekkuşu tüyünden küçük terliklerini şaklatarak son derece zarif bir biçimde yürüyordu. Platformun tepesine geldiğinde tülünü çıkardı. Gençliğindeki haliyle Hérodias'tı bu genç kız. Sonra dans etmeye başladı.

Bir flüt ve bir çift Hindistan zili eşliğinde ahenkli adımlarla dans ediyordu. Yuvarlak, beyaz kolları, kendisinden kaçan bir delikanlıyı çağırır gibiydi. Sanki onu kovalıyordu. Kelebekten daha hafifmiş gibi dans ediyordu. Yüzü hem yaşayan meraklı bir canlı varlığınki gibiydi hem de her an uçup gitmeye hazır bir ruhunki gibi.

Daha sonra zillerin yerini kastanyetlerin hüzünlü sesi, kızın hareketlerinde de ümidin yerini bir bitkinlik almıştı. Göğsü iç çekiyormuş gibi kabarıp iniyordu. Gözkapakları yarı yarıya kapalıydı. Belini büküyor, göğüslerini ve göbeğini titretiyor, bütün bedeninde yukarıdan aşağıya doğru gizemli dalgalanmalar oluyordu. Ayakları hareketli, yüzü ifadesizdi. Tanrılardan birine ağlayarak dua mı ettiği, yoksa can mı çekiştiği anlaşılmıyordu.

Vitellius onu ünlü pandomimci Mnester ile kıyaslıyordu. Bu arada Aulus hâlâ kusuyordu. Vali ise kendini bir hayale kaptırmıştı, Hérodias'ı artık düşünmüyordu. Hayalinde onu Sadukilerin arasında otururken gördü. Sonra bu hayal silindi.

Ama dans eden kız bir hayal değildi. Hérodias, kızı Salome'yi[62] Machareous'tan uzakta bu dans için eğitmişti. Valinin bunu seveceğini düşünüyordu. Bulduğu fikir iyiydi, valinin dansı sevdiğinden artık emindi.

Sonra, karşılığını bir an önce bulmak isteyen bir aşkla coşmuş gibi dans etmeye başladı genç kız. Hindistan rahibeleri, Çağlayanların Nübyalıları, Lidya'nın Baküs rahibeleri gibi dans ediyordu. Vücudu, fırtınada sallanan bir çiçek gibi her yana eğiliyordu. Kulağındaki parlak taşlar oynuyor, sırtındaki kumaş ışıkta parlıyor, kolları, ayakları, giysileri oradaki bütün erkekleri tutuşturan kıvılcımlar saçıyordu. Birden bir harpın heyecan verici sesi duyuldu. Oradakiler buna alkışlarla karşılık verdiler. Bu arada bütün gözler ritmik dansını durdurup bacaklarını yerde enlemesine açan ve dizlerini kırmadan bedenini öne doğru eğip, çenesini yere değdiren Salome'de odaklanmıştı. Mahrumiyet ve perhize alışkın göçebelerin, ahlaksızlıkta usta Roma askerlerinin, eli sıkı vergi toplayıcılarının, tartışmalarda birbirine küsmüş rahiplerin, hemen hemen herkesin burun delikleri şehvetten genişlemiş, kalpleri hızla çarpmaya başlamıştı.

Sonra, genç kız, Antipas'ın masası etrafında bir büyücü gibi kendinden geçercesine dönmeye başladı. Antipas, arzu dolu iç çekişle ona, "Gel, bana gel," diyor, kız hâlâ dönüyor, davullar patlayacakmışçasına çalıyordu. Kalabalık, tezahüratını artırmış, vali daha yüksek sesle bağırmaya başlamıştı: "Gel! Gel! Sana Kefernahum'u vereceğim! Tiberias Ovası'nı! Kalelerimi! Krallığımın yarısını!"

Topukları havada, elleri üstünde yere atıldı genç kız. Platformu, bir böcek gibi tırmandı ve birden hareketsizleşti.

Ensesi omurgasıyla bir dik açı oluşturuyordu. Bacaklarından omzuna kadar vücudunu saran renkli elbisesi bir gökkuşağı gibi, yerden bir karış yukardaki bedenini çevreliyordu. Dudakları koyu kırmızıya boyanmıştı, kaşları simsiyahtı. Gözleri ürpertici bir biçimde parlıyordu. Alnındaki ter damlacıkları mermer üstündeki çiy gibi görünüyordu.

Konuşmuyordu. Antipas ve genç kız bir an göz göze geldiler.

Balkonda bir parmak şaklaması duyuldu. Kız oraya çıktı ve döndü ve biraz kekeleyerek, çocuksu bir edayla, "Bana bir tepsi... bir kelle vermeni istiyorum, şeyin kellesi..." dedi.

İsmi unutmuştu, ama gülümseyerek, “Iaokanann’ın kellesi!” diye ekledi.

Vali, sersemlemiş gibi olduğu yerde çöktü.

Bir yanıt vermeye mecburdu, halk bunu bekliyordu. Kâhinin haber verdiği ölüm bir başkasının başına gelirse kendisi kurtulmuş mu olacaktı? Eğer Iaokanann gerçekten İlya ise, kendisini koruma gücüne sahip olabilirdi. O değilse, öldürülmesinin fazla bir önemi olmayacaktı.

Mannaeus yanındaydı, niyetini anlamıştı.

Vitellius, onu, kuyunun başındaki nöbetçilere infaz parolasını söylemek için yanına çağırdı.

Herkesin içi rahatladı. Bir dakika sonra, her şey bitmiş olacaktı!

Ne var ki Mannaeus görevini yerine getirmekte yavaş davranıyordu.

Geri döndü, ama altüst olmuş bir şekilde.

Cellatlık mesleğini kırk yıldır icra ediyordu. Aristabulus’u suda boğan, Aleksandre’ı boğazlayan, Mattathias’ı diri diri yakan, Zosime, Pappus, Josephus ve Antipater’in boynunu uçuran hep oydu ve Iaokanann’ı öldürmeye cesaret edemiyordu! Dişleri birbirine çarpıyor, bütün vücudu titriyordu.

Kuyunun önünde Samaryalıların “büyük meleği”ni görmüştü. Meleğin her tarafında gözleri vardı, kenarları alev gibi diş diş oyulmuş kırmızı büyük bir kılıcı ona doğru sallıyordu. Tanık olarak yanında getirdiği askerler de onu doğrulayacaklardı.

Askerler, bir Yahudi komutandan başka bir şey görmemişti, adam üzerlerine atılmıştı, ama onu haklamışlardı.

Hérodias’ın öfkesi, pek ağır, ayaktakımına yaraşır bir hakaret seli olarak döküldü ağzından. Balkonun tel kafesine geçirdiği tırnakları kırılmıştı. Yanındaki aslan heykelleri sanki omzunu ısırıyor ve onun gibi kükrüyorlardı.

Antipas da aynısını yaptı. Rahipler, askerler, Ferisiler, hepsi intikam istiyorlardı. Diğerleri ise çok keyif alacakları bir şeyin geciktirilmesinden dolayı sinirlenmişti.

Mannaeus, yüzünü saklayarak dışarı çıktı.

Davetliler, geçen zamanı bu sefer daha da uzun buldular. Sıkılmaya başlamışlardı.

Birden koridorda ayak sesleri duyulmaya başlandı. Huzursuzluk çekilmez bir hal almıştı.

Aniden kapı sert bir şekilde açıldı ve Mannaeus saçlarından tuttuğu Ioakanann'ın kesik başıyla içeri girdi.[63] Davetliler gururlanmasına yol açan bir alkış sağanağıyla karşıladılar onu.

Kesik başı bir tepsiye koyduktan sonra, Salome'ye sundu. Salome büyük bir çeviklikle balkona çıktı. Birkaç dakika sonra da, valinin o sabah bir evin terasında ve sonra Hérodias'ın odasında gördüğü yaşlı kadın, kesik başı masa masa dolaştırıp göstermeye başladı.

Vali bu kesik başı görmemek için arkalara kaçmıştı. Vitellius ise ilgisizce bakmakla yetindi.

Mannaeus, platformdan indi ve kesik başı önce Romalı komutanlara, sonra da o tarafta yemek yiyen herkese gösterdi.

İnsanlar merakla baktılar bu kesik insan başına..

Kelleyi koparan kılıcın sivri ucu yukardan aşağıya kayarak çene kemiğini ikiye ayırmıştı. Kesik başın ağzı bir kenara kaymış, sakalına kan pıhtıları yapışmıştı. Kapalı gözkapakları sedef deniz kabukları gibi soluk renkliydi. Çevresindeki şamdanlar kesik başı tüyler ürpertici bir netlikle aydınlatıyordu.

Kesik baş, rahiplerin masasına getirildi. Bir Ferisi onu sertçe itti. Daha sonra kesik başı dik bir hale getiren Mannaeus onu, bu sahneyi görmesi için uyandırılan Aulus'un önüne koydu. Aulus, kirpiklerinin arasından zar zor seçilen kısık ve ölgün gözleriyle sanki bir şeyler anlatmak istiyor gibiydi.

Mannaeus daha sonra kesik başı Antipas'a gösterdi. Valinin yanaklarından gözyaşları süzülüyordu.

Bundan sonra meşaleleri söndürmeye başladılar. Davetliler gitti, salonda elleri şakaklarında gözlerini kesik baştan ayırmayan Antipas'tan ve büyük

bölmenin ortasında ayakta kollarını açmış bir şekilde dualar mırıldanan Phanuel'den başkası kalmamıştı.

Güneş doğarken, bir zamanlar Iaokanann tarafından görevle bir yerlere gönderilen iki adam, uzun süredir ümitle beklenen önemli bir haberle geldiler.

Haberi, Phanuel'e verdiler. Phanuel buna çok sevindi.

Sonra onlara hâlâ tepsinin üstünde, yemek artıkları arasında duran iç karartıcı nesneyi gösterdi. Adamlardan biri ona, "Üzülme! Mesih'in[64] gelişini bildirmek için öbür dünyaya gitti o!" dedi.

Essenli, "Onun yeşermesi için benim solmam gerekir," sözlerinin anlamını şimdi daha iyi anlıyordu.

Üçü birden, Iaokanann'ın başını yanlarına alıp Celile'ye doğru gittiler.

Kesik baş çok ağırmış gibi, onu sırayla taşıyorlardı.

[*1]Victor Hugo (1802-1885): Romantik dönem Fransız yazarlarının en önemlisi sayılan romancı, oyun yazarı ve şair.

[*2]Jean Paul Sartre (1905-1980): 20. yüzyılın en etkili düşünürlerinden olan Fransız filozof ve edebiyatçı.

[*3]Nevrotik: Nevrozlu; kişiliğin ve uyumun bütününü etkilemeyen ruhi kaynaklı sinir hastalığı olan.

[*4]Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832): Alman şair, oyun yazarı, romancı. Evrensel boyutlara ulaşmış ünüyle dünya edebiyatının en büyük yazarlarından biridir.

[*5]George Sand (1804-1876): Romantizm akımına bağlı Fransız kadın yazar. Köy romanı türündeki yapıtları ve sayısız aşklarıyla ünlüdür.

[*6]Vaftizci Yahya: Hıristiyanlığın İsa'nın habercisi saydığı Yahudi peygamber.

[*7]Gustave Moreau (1826-1898): Mitolojik ve dinsel konuları işlediği erotik resimleriyle tanınan simgeci Fransız ressam.

[*8]Émile Zola (1840-1902): Edebiyatta doğalcılığın kurucusu Fransız romancı ve eleştirmen.

[1]Eski Romalıların, evlerdeki ocakları koruduğuna inandıkları Tanrıça Vesta'ya adadıkları silindir biçimindeki tapınak.

[2]1793'te ihtilalcilere karşı faaliyetlerde bulunan kraliyetçi görüşlere sahip kibar beyefendilere verilen ad. Bunlar 'muscadin' adını, misk kokusu sürdükleri için almışlardır.

[3]Eski bir Fransız para birimi.

[4]Fransa'nın santimine eşit eski bir para birimi. 30 sous, 1 frank 50 santim değerindedir.

[5]Madam Aubain'in çocukları Bernardin ve Saint-Pierre'in 1787 yılında yayımlanan ve romantizm etkileri taşıdığı için 19. yüzyılda çok tutulan eserinin kahramanlarının adlarını taşımaktadır.

[6]52 kartla oynanan dört kişilik bir iskambil oyunu.

[7]Ayakları sıcak tutmak için içine sıcak su konulan bir kap. O zamanlar ayakları sıcak tutmak için bazen de 'ayak tandırı' denilen küçük ocaklar kullanılırdı.

[8]Manş Denizi kenarında, Pont-l'Evêque'e 12 km uzaklıkta bir yer. Flaubert'in ailesi tatillerini geçirmek için sık sık oraya giderlerdi. Flaubert, büyük aşkı Elisa Foucault-Schlesinger'e 1836 yılında orada rastladı.

[9]Trouville'in girişinde bulunan falez.

[10]İngilizce god fish, Saint-Jacques'taki deniz kabuklarına verilen ad. Compostelle'deki Saint-Jacques Kilisesi'ne giden hacılar oraya gittiklerinde, kanıt olarak sadece orada bulunan bu kabuklardan getirirlerdi.

[11]İsa, Hıristiyan ikonagrafisinde bazen kuzu şeklinde resmedilmiştir.

[12]Hıristiyan ikonagrafisinde Kutsal Ruh çoğu zaman güvercinle sembolize edilirdi.

[13]Tanrı Babamız.

[14]Metafora. Geminin ön kısmında, çapanın asıldığı tahta kısım.

[15]Büyük ayinlerde kutsal ekmek dağıtma görevi, kilisenin bulunduğu yerleşim yerinin en zenginlerine verilir.

[16]1832 yılında Fransa'da birçok can alan büyük kolera salgını.

[17]1830 yılında Çarlık Rusyası'nın Polonya'yı işgalinden sonra Avrupa'ya göç eden Polonyalılar.

[18]O zamanki tutucu Pont l'Evêque halkının 1793 devrimcileri hakkındaki görüşleri, onların korkunç işler yaptıkları yönündeydi.

[19]Katoliklerin şaraplı ekmek yortusu.

[20]Pont l'Evêque halkının Simon Anne'ye taktıkları isim.

[21]Burada papazın kutsal ekmek kabından bahsediliyor.

[22]Atlara binilip değneklerle oynanan bir çeşit top oyunu.

[23]Bir çeşit istihkâm hattı.

[24]*Eski Ahit*'te Efraim kabilesiyle akraba olmalarına rağmen İsrail'in düşmanları olan eski bir göçebe kabile. Samuel'e yenilip, Davut tarafından yok edildiler.

[25]Eski Romalılar tarafından M.Ö. 20 yılında yok edilen, Doğu Afrika'da yaşamış bir yamyam topluluğu.

[26]Ortaçağda Frenklerin İspanya ve Kuzey Afrika Müslümanlarına verdikleri ad.

[27]10. yüzyılda Fransa'nın kuzeybatısına yerleşen Viking kökenli halk.

[28]Uzun ve sert tüylü bir cins av köpeği.

[29]İri yapılı, iyi koşan bir cins İngiliz av köpeği.

[30]Tatar oku.

[31]Kaleleri korumak için Bizanslıların kullandığı yanan bir sıvı.

[32]1119 yılında kutsal toprakları korumak için kurulan bir tarikat.

[33]Ölü Deniz olarak da bilinen Lût Gölü. *Eski Ahit*'e göre kötülükleri nedeniyle gökten gelen ateşle yıkılan Sodom ve Gomorra kentleri gölün güney kesiminde sular altındadır. *Kutsal Kitap*'ta da İbranilerin atası Hz. İbrahim döneminden sonra bu gölden söz edilmektedir. Filistin'in güneyindeki Yahuda çöllerinde çeşitli mağara ve yıkıntılarda bulunan papirüs ya da deri yazma metinlere de Lût Gölü Ruloları denmektedir.

[34]O dönemde Roma egemenliği altında olan Kudüs kenti.

[35]Herodos-Antipas (İ.Ö. 21-İ.S. 39) Roma tarafından atanan Yahudi Kralı I. Herodos'un oğlu ve onun ölümünden sonra İ. Ö. 4 dolaylarında Filistin eyaletinin dörtte birinin yöneticisi (Tetrark) olan Celile Valisi. Arap kralının kızıyla evli olmasına rağmen kardeşi Agrippa'nın karısı Hérodias'la evlendi. Bu durum hem Arap Kralı IV. Aretos'u hem de Yahudi tebaasını ona düşman etti. Metinde adı Iaokonann olarak geçen Vaftizci Yahya'yı (Yahya Peygamber) halkı kendisine karşı kışkırttığı gerekçesiyle hapse attırdı ve karısı Hérodias'ın zorlamasıyla –gönülsüz de olsa– onun başını kestirdi. Hz. İsa, Kudüs'te yakalandığında Yahuda'nın Romalı Valisi Pontius Pilatus, onu Antipas'a gönderdi, ama Antipas İsa ile ilgili hüküm vermek istemediğinden, onu Pontius Pilatus'a geri yolladı.

[36]Şeria Irmağı.

[37]Filistin'in kuzeyindeki Celile eyaletinde tetrark (eyaletin dörtte birinin yöneticisi) olarak hüküm süren Herodes Antipas'ın karısı. Vaftizci Yahya (Yahya Peygamber) bu evliliği Musa'nın yasalarına aykırı görerek kınayınca onu hapse attırdı ve daha sonra da başını vurdurttu.

[38]Antipas'ın yeğeni ve Hérodias'ın kardeşi.

[39]Herodes Philippe: Yahuda Kralı Büyük Herodes'in oğlu, Hérodias'ın ilk kocası.

[40]Hz. İsa'yı Şeria Irmağı'nda vaftiz eden Yahya Peygamber.

[41]İ.Ö. 37'den 41'e değin Roma İmparatoru.

[42]İmparator Tiber'in anısına Antipas tarafından kurulan Tiberius kenti.

[43]Eski Roma evlerinde üzeri kısmen açık orta mekân.

[44]İ. Ö. 2.–1. yüzyıllar arasında Filistin’de etkili olan bir Yahudi tarikatı.

[45]Yakup ve Esav, İshak Peygamber’in iki oğludur.

[46]Sadukilere ve Essenlilere muhalif bir Yahudi tarikatı.

[47]İ.Ö. 63’ten İ.S. 14 tarihine kadar Roma İmparatoru.

[48]Roma imparatorlarına verilen genel unvan.

[49]Aulus, Kapri Adası’nda zevk ve eğlence içinde yaşayan İmparator Tiberius’un gözdelerinden biriydi.

[50]Farisilere muhalif olan bir Yahudi tarikatı.

[51]Bir Yahudi tarikatı.

[52]Hz. İsa’yı öldürtmesiyle tarihe geçecek olan Romalı vali.

[53]İ.Ö. 10. yüzyılda yaşayan ve Kudüs’ü kuran Yahudi peygamberi. İsabel’le evlenmiş ve Suriyelilerle savaşırken ölmüştür.

[54]İ.Ö. 874-853 yılları arasında hüküm süren, dinsizliği ve cinayetleriyle tanınan İsrail Kralı.

[55]Antik çağın çok ünlü Yunan heykeltıraşı.

[56]Suriye’de yetişen aynı adlı bitkiden çıkarılan hoş kokulu bir çeşit yağ.

[57]Öldükten sonra yaşayacağını sanma. (Latin şair Lucretius’un bir dizesi).

[58]Sincaba benzeyen bir çeşit kemirici.

[59]Güneş tanrısı. Hint kökenli bir Pers dini.

[60]İmparator Augustus’un bakanı ve dostu. Mecene, aynı zamanda seçkin bir gastronomdu.

[61]Fenikelilerin korkunç tanrısı.

[62]Hérodias’ın ilk kocasından olan kızı.

[63]Hérodias, Salome’yi kullanarak Yahya’nın başını kestirdikten sonra Antipas’ı erkek kardeşi I. Herodos Agrippa’ya karşı da kışkırttı, ama bu girişim Roma İmparatoru Caligula’yı kızdırdığı için, karı koca İ.S. 39’da sürgüne gönderildiler.

[64]Hz. İsa.